

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ**

**BİST 30 ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL TABLOLARININ
TMS 37 KARŞILIKLAR, KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜK VE
KOŞULLU VARLIKLAR STANDARDI KAPSAMINDA
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat AYDIN

Enstitü Anabilim Dalı : İşletme

Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nevran KARACA

HAZİRAN-2021

Murat Aydın tarafından hazırlanan “BİST 30 Şirketlerinin Finansal Tablolarının TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar Standardı Kapsamında İncelenmesi” başlıklı bu tez, 11/06/2021 tarihinde Sakarya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Nevran Karaca
Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Nevran Karaca
Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Şuayyip Doğuş Demirci
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Şule Yıldız
Sakarya Üniversitesi

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Murat AYDİN
Öğrenci Numarası	:	Y189004007
Enstitü Anabilim Dalı	:	İŞLETME
Enstitü Bilim Dalı	:	MUHASEBE VE FİNANSMAN
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	BİST 100 Şirketlerinin Finansal Tablolarının UMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar Standardı Kapsamında İncelenmesi
Benzerlik Oranı	:	%19

İŞLETME ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

08/07/2021
İmza

Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

08/07/2021
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç.Dr Nevran Karaca

Tarih: 08.07.2021

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın başlangıcından tamamlanmasına kadar olan süre içerisinde benden güvenini, bilgisini ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Nevran KARACA'ya değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu çalışma süresince de maddi ve manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan babam Metin AYDİN'a annem Cihan AYDİN'a ve ablam Kübra AYDİN ÖZOĞUL'a tüm kalbimle sonsuz şükranlarımı sunar, teşekkürü bir borç bilirim.

Murat AYDİN

9.07.2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: TMS 37 KARŞILIKLAR, KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜK VE KOŞULLU VARLIKLAR STANDARDININ İNCELENMESİ	5
1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	5
1.2. Standartta Geçen Tanımlar	6
1.3. Karşılıklar.....	9
1.3.1 Karşılıkların Muhasebeleştirme Kriterleri	11
1.3.1.1. İşletmenin Geçmişteki Bir Olaydan Kaynaklanan Mevcut Yükümlülüğünün Bulunması	11
1.3.1.2. Ekonomik Değer İçeren Kaynakların İşletmeden Çıkışının Muhtemel Olması.....	12
1.3.1.3. Yükümlülük Tutarının Güvenilir Biçimde Tahmini.....	13
1.3.2. Karşılıkların Muhasebeleştirilmesi	14
1.4. Karşılık Tutarlarının Ölçümü.....	17
1.4.1. Beklenen Değer Yöntemi.....	18
1.4.2. Gerçekleşme Olasılığı En Yüksek Sonuç Yöntemi	19
1.4.3. Bugünkü Değer Yöntemi	20
1.5. Karşılıklarla İlgili Finansal Tablo Dipnotlarında Yer Verilmesi Zorunlu Bilgiler	21
1.6. Koşullu Yükümlülükler	23
1.6.1. Koşullu Yükümlülük ve Karşılık Arasındaki Farklar	25
1.7. Koşullu Yükümlülüklerle İlgili Finansal Tablo Dipnotlarında Yer Verilmesi Zorunlu Bilgiler.....	26
1.8. Koşullu Varlıklar	27
1.9. Koşullu Varlıkların İlgili Finansal Tablo Dipnotlarında Yer Verilmesi Zorunlu Bilgiler.....	28

BÖLÜM 2: KARŞILIKLAR, KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER VE KOŞULLU VARLIKLARIN TÜRKİYE'DEKİ MEVZUAT AÇISINDAN İNCELENMESİ..32

2.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde Karşılıklar	32
2.1.1. Aktif Değer Azalışları Karşılıkları	32
2.1.2. Borç ve Gider Karşılıkları	33
2.1.3. Yedek Niteliğindeki Karşılıklar	34
2.2. Vergi Usul Kanunu'nda Karşılıklar	35
2.3. Türk Ticaret Kanunu'nda Karşılıklar	37
2.4. Sermaye Piyasası Kanunu'nda Karşılıklar	38
2.5. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na Göre Karşılıklar.....	39

BÖLÜM 3: BİST 30 İŞLETMELERİNİN TMS 37 KAPSAMINDAKİ RAPORLAMALARININ TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA44

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	44
3.2. Araştırmanın Kapsamı	44
3.3. BİST 30 Endeksine Dahil İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler	44
3.3. BİST 30 Endeksine Dahil İşletmelerin TMS 37 Kapsamında Finansal Tablolarında Sunduğu Bilgiler	57

SONUÇ.....118

KAYNAKÇA122

ÖZGEÇMİŞ.....126

KISALTMALAR

A.Ş.	: Anonim Şirket
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİST	: Borsa İstanbul
KAP	: Kamu Aydınlatma Platformu
KAYİK	: Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar
KGK	: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Arçelik A.Ş.'nin 2017 ve 2018 Yılı Karşılık Tablosu	22
Tablo 2: Arçelik A.Ş.'nin 2016 ve 2017 Yılı Karşılıklarına İlişkin Dipnot Açıklamaları Tablosu	22
Tablo 3: Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.'nin 2015 ve 2016 Yılı Teslim Bakım Karşılıkları Vade Ayrımı Tablosu.....	23
Tablo 4: Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.'nin 2015 ve 2016 Yılı Teslim Bakım Karşılıkları Tablosu.....	23
Tablo 5: Koza Altın İşletmeleri A.Ş.'nin 2014 ve 2015 Yılı Koşullu Yükümlülüklerine İlişkin Dipnotlarında Sunduğu Bilgiler.....	27
Tablo 6: Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin 2015 ve 2016 Yılı Koşullu Varlıklar Tablosu.....	29
Tablo 7: Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin 2017 Yılı Koşullu Varlıklar Tablosu	30
Tablo 8: Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2014-2015 Yılı Koşullu Varlıklar Tablosu.....	30
Tablo 9: VUK Kapsamında Karşılıklar İle İlgili Değerleme Ölçüleri	37
Tablo 10: Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Temerrüt Karşılıkları Tablosu	41
Tablo 11: Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Özel Karşılıklar Tablosu	41
Tablo 12: Donuk Alacaklardan Yeniden Yapılandırılan ya da Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Kredi ve Diğer Alacaklara İlişkin 2018 Yılına Ait Bilgiler.....	42
Tablo 13: Donuk Alacaklardan Yeniden Yapılandırılan ya da Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Kredi ve Diğer Alacaklara İlişkin 2017 Yılına Ait Bilgiler.....	42
Tablo 14: Genel Karşılıklara İlişkin Olarak Ayrılan Karşılıklar Tablosu.....	43
Tablo 15: 2014-2018 Yılları Arası BİST 30 Endeksinde İşlem Gören İşletmeler.....	45
Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Şirketleri.....	46
Tablo 17: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Merkezlerinin Bulunduğu İl ile Faaliyette Buldukları Sektörler	54
Tablo 18: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesindeki Raporlamalarının Dipnot Numaraları ve Başlıkları	58
Tablo 19: Dipnot Başlıklarının TMS 37 ve SPK Düzenlemelerine Uyum Durumu.....	62
Tablo 20: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde Yaptıkları Raporlamalara İlişkin İstatistikî Bilgiler	64
Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları	66
Tablo 22: Arçelik A.Ş. 2014-2018 Yılları İade Karşılıkları Tablosu.....	82
Tablo 23: Türk Telekomünikasyon A.Ş. 2014-2018 Yılları Dava, BTK cezası, Müşteri İade Karşılıkları Tablosu	82

Tablo 24: Türkiye Şişe Cam Fabrikaları A.Ş. 2014-2018 Yılları Ciro Prim Karşılıkları Tabloları	82
Tablo 25: 2014-2018 Yılları Arasında Şirketlerin Finansal Tablolarında Yer Verdiği Karşılıklar.....	85
Tablo 26: Diğer Karşılıklar Ayırımı Yapmamış Olan Şirketler.....	92
Tablo 27: Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2017 Yılı Dava Karşılıkları Tablosu.....	93
Tablo 28: Tofaş A.Ş. 2018 Yılı Garanti Karşılıkları Tablosu.....	94
Tablo 29: Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş 2018 Yılı Vergi Cezası Karşılıkları Tablosu.....	94
Tablo 30: Akbank A.Ş.'nin 2015 Yılı Diğer Karşılıkları Tablosu.....	94
Tablo 31: Koç Holding A.Ş.'nin 2018 Yılı Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılıkları Tablosu	95
Tablo 32: Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. 2015 Yılı Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılık Tablosu.....	96
Tablo 33: Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. 2014 ve 2015 Yıllarında Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılı Hareket Tablosu	96
Tablo 34: Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2017 Yılı Gecikme Cezası Karşılık Hareket Tablosu	97
Tablo 35: Koç Holding A.Ş. 2014 Yılı Rekabet Kurulu Ceza Karşılıkları Tablosu.....	97
Tablo 36: TAV Havalimanları Holding A.Ş. 2017 Kullanılmamış İzin Karşılıkları Tablosu.....	98
Tablo 37: 2016 ve 2017 Yılları Kullanılmamış İzin Karşılıklarının Hareket Tablosu ..	98
Tablo 38: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2018 Yılı Ecrimisil Karşılıkları Tablosu.....	99
Tablo 39: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2017 Yılı Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılıklar Tablosu	99
Tablo 40: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2015 Yılı Sivil Savunma Fonu Karşılık Tablosu	100
Tablo 41: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2016 Yılı Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılıkları Tablosu	101
Tablo 42: İşletmelerin Ayırmış Oldukları Kısa Vadeli Karşılıklar Tablosu.....	102
Tablo 43: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Ayırmış Oldukları Uzun Vadeli Karşılıklar Tablosu.....	104
Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu..	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: TMS 37'ye Göre Karşılık Ayrılması İçin Gerekli Koşullar.....	14
Şekil 2: Karar Verme Süreci.....	25
Şekil 3: İşletmelerin 2018 Yılında Aktif Olarak Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Kuruluşları	53
Şekil 4: İşletmelerin Dahil Olduğu Sektörler	56

Tezin Başlığı: BİST 30 Şirketlerinin Finansal Tablolarının TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar Standardı Kapsamında İncelenmesi

Tezin Yazarı: Murat AYDİN

Danışman: Doç. Dr. Nevran KARACA

Kabul Tarihi: 11.06.2021

Sayfa Sayısı: vii (ön kısım)+ 126 (tez)

Anabilim Dalı: İşletme

Bilim Dalı: Muhasebe ve Finansman

Tam set TMS/ TFRS'ye tabi işletmelerin TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar standardı kapsamındaki raporlamaları finansal tablo kullanıcılarının işletmenin gelecekte ortaya çıkması muhtemel yükümlülükleri ve varlıkları hakkında sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri noktasında büyük önem arz etmektedir. Özellikle karşılık ve koşullu yükümlülüklerin işletme için ileride risk doğurabileceği durumu göz önünde bulundurulduğunda bu kalemlerin gerçeğe uygun sunumunun işletmenin sürekliliğinin değerlendirilmesi açısından gereklilik arz ettiği değerlendirilmektedir. Türkiye'de bağımsız denetçi raporlarında karşılıklara kilit denetim konuları arasında sıklıkla yer verilmesi konunun ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'de işlem hacmi ve piyasa değeri en yüksek olan 30 şirketin yer aldığı 2018 BİST 30 endeksine dâhil işletmelerin finansal tablolarında TMS 37'nin kapsamını oluşturan karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara ilişkin olarak sunmuş oldukları bilgilerin analizini hedefleyen bu çalışmada, bu işletmelerin 2014-2018 yılları arası finansal tablolarından hareketle TMS 37 kapsamındaki raporlamaları detaylı olarak incelenmiştir.

Bu kapsamda araştırmada söz konusu şirketlerin finansal tablolarında karşılıkların hangi başlıklar altında raporlandığı, şirketlerin finansal tablolarında hangi tür karşılıklara daha çok yer verildiği, sektörel olarak finansal tablolarda hangi karşılık türlerine daha fazla yer verildiği, şirketlerin bağımsız denetim şirketi değişikliklerinin karşılıklara ilişkin raporlamalarında değişikliğe neden olup olmadığı, şirketlerin koşullu yükümlülüklere ve koşullu varlıklara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında yer verdikleri bilgilere yer verilmiştir.

Şirketlerin finansal tablolarının incelenmesi sonucunda şirketlerin TMS 37 çerçevesinde en çok yer verdiği karşılık kalemlerinin garanti karşılıkları, dava karşılıkları, genel karşılıklar, maliyet karşılıkları ve diğer karşılıklar olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamındaki şirketlerin koşullu yükümlülüklerle ilişkin olarak finansal tablolarında, işletme aleyhine açılan davalar ile verilen teminatlar kalemlerine sıklıkla yer verdiği, koşullu varlıklara ilişkin olarak ise finansal tablolarda en çok yer verilen kalemlerin alınan teminatlar ile işletme lehine açılan davalar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: TMS 37, Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük, Koşullu Varlık, BİST.

Title of the Thesis: Examination of the Financial Statements of BIST 30 Companies within the scope of TAS 37 Provisions, Contingent Liability and Contingent Assets Standard	
Author: Murat AYDIN	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nevran KARACA
Date: 11.06.2021	N.p : vii (pre text)+ 126 (main body)
Department: Business Administration	Subfield: Accounting and Finance
<p>The reports of enterprises subject to full set of TAS / IFRS within the scope of TAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets Standard are of great importance for financial statement users to be able to make a sound assessment about the possible future liabilities and assets of the enterprise. In particular, considering the situation where provision and contingent liabilities may pose a risk to the company in the future, it is considered that the fair presentation of these items is necessary for the evaluation of the continuity of the enterprise. The fact that provisions are frequently included among key audit issues in independent auditor reports in Turkey reveals how important the issue is.</p> <p>In this study, which aims to analyze the information presented by the companies included in the 2018 BIST 30 index, which includes the 30 companies with the highest transaction volume and market value in Turkey, regarding the provisions, contingent liabilities and contingent assets, which constitute the scope of TAS 37, in the financial statements of the years 2014-2018. Based on the financial statements of the companies traded in the BIST 30 index, the reporting within the scope of TAS 37 has been examined in detail.</p> <p>In this study, under which titles the provision are reported in the financial statements of the companies in question, which types of provisions are included in the financial statements of the companies more, which types of provisions are included more in the financial statements on a sectoral ,whether the independent audit company changes of companies cause changes in the reporting of provisions, The information about companies's contingent liabilities and contingent assets is included in the footnotes of the financial statements.</p> <p>As a result of the examination of the financial statements of the companies, it is seen that the provision items that companies mostly include within the framework of TAS 37 are warranty provisions, lawsuit provisions, general provisions, cost provisions and other provisions. Regarding the contingent liabilities of the companies within the scope of the research, it has been determined that in their financial statements, 'the lawsuits filed against the company and the guarantees given' items are frequently included. Regarding contingent assets, it has been determined that the items most featured in the financial statements are the guarantees received and the lawsuits filed in favor of the company.</p>	
Keywords: TAS 37, Provisions, Contingent Assets, Contingent Liability, BİST	

GİRİŞ

Gerçekleşme zamanı ve tutarı belli olmayan yükümlülükler olan karşılıklar, en önemli finansal tablo unsurlarından birisi olup, karşılıkların doğru tutarlarda ve doğru zamanda finansal tablolara alınması hem şirket performansının belirlenmesinde hem de şirket performansına ilişkin yapılacak analizler üzerinde son derece etkili olacaktır.

Globalleşen dünya ekonomisine ve teknolojik gelişmeler sebebiyle uluslararası yatırımların artmasıyla, farklı muhasebe sistemlerinin anlaşılmasının gerekliliği ortaya çıkmasına bağlı olarak şirketlerin sunmuş oldukları finansal tabloların karşılaştırılabilir ve tutarlı olması finansal tablo kullanıcıları açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Uluslararası finansal ilişkilerin belli bir seviyeye gelmesiyle yaşanan anlaşmazlıklar, ülkelerin muhasebe standartlarını tek çatı altında toplanması ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu amaçla kurulan ve küresel çapta geçerli muhasebe standart seti oluşturmayı hedefleyen Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), yayımladığı Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS)/ Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile çok uluslu şirketlerin finansal tablolarının karşılaştırılabilir hale getirilmesine yönelik muhasebe standartları oluşturmayı hedeflemiştir. Komitenin yayımladığı uluslararası nitelikteki standartlar Türkiye’de dâhil olmak üzere dünya ülkelerinin önemli bir kısmı tarafından kabul görmüştür. Türkiye’de bu standartlar IASB ile yapılan anlaşma çerçevesinde Türkçe’ye çevrilerek Türkiye Muhasebe Standartları (TMS)/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) kodları altında Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanmaktadır. KGK tarafından bugüne kadar yayımlanmış 41 standart mevcut olup, bu standartların Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK) tarafından uygulanması zorunludur.

Uluslararası muhasebe standartlarından biri olan ve bu araştırmanın konusunu oluşturan TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar standardı, karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıkların uygulanmasını ve finansal tablo kullanıcılarının, bunların nitelikleri, zamanlamaları ve tutarlarını anlamaları için gerekli olan bilgilerin dipnotlarda açıklanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Standartta bu kapsamda karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıkları birbirinden ayıran kriterlere, bunların ölçümüne ilişkin kıstaslara ve bunların finansal raporlarda sunumuna ilişkin esaslara yer verilmiştir.

Araştırmanın Konusu ve Önemi

İşletmelerin TMS 37 kapsamında, karşılıkların tanımlanması, karşılık tutarlarının belirlenmesine ilişkin ölçüm esasları ve karşılıkların finansal tablolara aktarılmasına ilişkin süreç ile koşullu yükümlülük ve koşullu varlıkların tanımlanmasına ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Ayrıca TMS 37 ile birlikte şirketlerin mali tablolarında ve dipnotlarında açıklanması gereken hususlar da önemli bir artış olması standardın önemini arttırmaktadır.

Araştırmada TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklara ilişkin ölçümleme esaslarına ve finansal raporlarda sunulmasına ilişkin genel ilke ve esaslar üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda araştırmada karşılıkların tanımlanması ve ayrılmasına ilişkin gerekli şartların ortaya konması ve standardın Borsa İstanbul 30 (BİST 30) endeksinde yer alan şirketlerin raporlamaları üzerindeki etkilerinin ortaya konması hedeflenmiştir.

İşletmelerin karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklarını finansal tablolarında doğru zamanda ve tutarda raporlaması büyük önem arz etmektedir. Zira gerektiği halde karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara finansal tablolarda yer verilmemesi veya doğru tutarlarda yer verilmemesi, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara ilişkin yeterli açıklamaların yapılmaması veya hiç açıklamaya yer verilmemesi şirketlerin risklilik durumuna ve bu kapsamda sürekliliğine ilişkin yapılacak değerlendirmelerin isabet derecesini önemli ölçüde azaltacaktır.

Araştırma kapsamında yapılan literatür incelemesi sonucunda TMS 37'ye ilişkin olarak yapılmış akademik araştırmaların önemli bir kısmının derleme niteliğindeki araştırmalardan oluştuğu, standardın gerek uygulama performansının değerlendirilmesine, gerekse de sektörel etkilerinin ortaya konduğu araştırma sayısının az sayıda olduğu görülmüştür. Anılan gerekçelerle bu araştırmada Türkiye'deki şirketlerin karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıklara ilişkin raporlamalarının TMS 37 hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda araştırmada Türkiye'de hem işlem hacmi hem de piyasa değeri en yüksek 30 şirketin yer aldığı BİST 30 endeksine dâhil şirketlerin TMS/ TFRS'lere uygun olarak hazırlayıp yayımladıkları finansal tablolarından hareketle TMS 37 kapsamındaki raporlamaları incelenip değerlendirilecektir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, Türkiye'deki KAYİK'lerin UMS/ UFRS'ye uygun olarak sunulmuş finansal tablolarında TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar standardı kapsamında yaptıkları sunum ve açıklamaların incelenmesi suretiyle bu sunum ve açıklamaların TMS 37'ye uyum derecesinin tespiti ile sektörel farklılıkların ortaya konması amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmada BİST 30 endeksine dahil şirketlerin karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklarına ilişkin işlemlerinin finansal tablolarına nasıl yansıtıldığına ilişkin tutarlara ve açıklamalara detaylı şekilde yer verilmiştir. Araştırmada ayrıca BİST 30 endeksine dâhil şirketlerin yer aldığı sektörler de dikkate alınarak TMS 37 kapsamındaki raporlamalarına ilişkin sektörel farklılıklara vurgu yapılmıştır.

Araştırmanın Kapsamı

Türkiye'de çok sayıda KAYİK kapsamına giren şirket bulunduğundan ve bu şirketlerin tamamının finansal tablolarının TMS 37 açısından incelenmesi araştırmanın amacını ve kapsamını aşacağından araştırma yalnızca BİST 30 endeksine dâhil olan şirketlerle sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın teorik kısmında TMS 37 standardına ilişkin karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklar ile ilgili kitap, makale, bildiri, tez ve internet adreslerinde bulunan kaynaklardan yararlanılmıştır. Araştırmanın uygulama kısmında ise BİST 30 endeksinde 2018 yılında işlem gören şirketlerin geriye dönük olarak 2014-2018 yılları arasında yıllık finansal tabloları Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)'nun web sitesi olan www.kap.gov.tr adresinden alınarak içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Araştırmanın İçeriği:

Araştırma 3 bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde, karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlık kalemlerinin ölçüm ve raporlama esasları TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar standardı hükümleri çerçevesinde ele alınmıştır. Bu kapsamda bölümde

standardın amacı, kapsamı ve standartta geçen kavramlar incelenmiş, karşılık tutarlarının tahmininde kullanılan yöntemler ile karşılıkların muhasebeleştirilmesi, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklar ile bunlara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında yer verilmesi zorunlu bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıklar Türkiye'deki mevzuat doğrultusunda değerlendirilmiş, bu kapsamda bölümde Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Vergi Usul Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun karşılıklara ilişkin hükümlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise 2018 yılında BİST 30'da işlem gören işletmelerin 2014-2018 yılları arası finansal tablo ve dipnotları incelenerek TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar standardı çerçevesinde finansal tablolarında en çok yer verilmiş olan karşılık kalemleri ve tutarları ile koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir.

BÖLÜM 1: TMS 37 KARŞILIKLAR, KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜK VE KOŞULLU VARLIKLAR STANDARDININ İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar standardının amacı, kapsamı ve standarttaki kavramlar üzerinde durulmuştur. Daha sonra karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklar hakkında kapsamlı bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar Standardı 15.02.2006 tarih ve 26081 sayılı Resmi Gazete’de 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmak üzere yayınlanmıştır.

Standardın amacı, elverişli finansal tablolardaki ölçütlerin ve ölçüm temellerinin karşılıklar, koşullu yükümlülük, koşullu varlıkların uygulanmasını ve finansal tablo kullanıcılarının nitelikleri, zamanlamaları ve miktarlarını anlamlarını sağlamak üzere gerekli olan bütün bilgilerin finansal tablo dipnotlarında gösterilmesidir.

TMS 37 standardının birinci maddesinde aşağıda belirtilen durumlardan kaynaklananlar hariç olmak üzere, karşılıkların, koşullu yükümlülüklerin ve koşullu varlıkların muhasebeleştirilmesinde bu standart hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

- a) Şirketler ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmeler hariç, belirli şartlar altında yürürlüğe girecek sözleşmelerden kaynaklanan ve
- b) Başka bir Standart ile düzenlenmiş olan durumlar hariç olmak üzere,

Standart kapsamının ikinci maddesinde ise, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının 2011 versiyonunun Erken Uygulamayan İşletmeler ve Erken Uygulayan İşletmeler için şu şekilde açıklanmıştır (TMS 37, md.2):

- Erken Uygulamayan İşletmeler ‘TMS 39 Finansal Araçlar Muhasebeleştirme ve Ölçme’ Standardı kapsamında dahil olan finansal araçlara (garantiler dahil) uygulanmaz.
- Erken Uygulayan İşletmeler ‘TFRS 9 Finansal Araçlar’ Standardı kapsamına dahil olan finansal araçlara (garantiler dahil) uygulanmaz.

TMS 37’nin üçüncü maddesine göre, belirli koşullar altında yürürlüğe girecek

sözleşmeler, taraflardan hiçbirinin yükümlülüklerini yerine getirmediği veya aynı ölçüde kısmen yerine getirmiş oldukları sözleşmelerdir. Ekonomik açıdan dezavantajlı olmadığı sürece belirli koşullar altında yürürlüğe girecek sözleşmeler uygulanmaz.

Bir şirket, belirli türden bir karşılık, koşullu yükümlülük veya koşullu varlık için başka bir standartta hüküm bulunması durumunda, bu standart yerine ilgili standardı uygular. Bahsi geçen standartlar şunlardır (TMS 37, md.5):

- TMS 12 Gelir Vergileri
- TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar
- TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri
- TFRS 3 İşletme Birleşmeleri

1.2. Standartta Geçen Tanımlar

TMS 37’de geçen bazı tanımlar aşağıda açıklanmıştır.

Karşılık: Genellikle gerçekleşme zamanı veya belirli bir tutarı net olmayan yükümlülüktür.

Yükümlülük: Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ifası halinde ekonomik yarar sağlayan kaynakların şirket dışına aktarılmasına sebep olan mevcut yükümlülüktür.

Sorumluluk Doğuran Olay: Şirketin söz konusu yükümlülüğü yerine getirmekten başka gerçekçi bir alternatifinin olmaması sonucunu doğuran, hukuki veya zımni bir kabulden doğan yükümlülük yaratan olaydır.

Hukuki Yükümlülük: Aşağıda belirtilenlerden dolayı kaynaklanan yükümlülüktür:

- a) Sözleşme (açık ya da zımni hükümleri aracılığıyla);
- b) Yasal düzenleme veya
- c) Diğer kanuni uygulamalar

Zımni Kabulden Doğan Yükümlülük: Şirketin aşağıda yer alan fiillerinden kaynaklanan yükümlülüktür:

- a) Geçmişteki uygulamalar, yayınlanmış politikalar veya yeterince belirli cari açıklamalarla, şirketin belirli sorumlulukları üstleneceğini diğer şahıslara taahhüt etmesi ve

- b) Bunun sonucunda, şirketin bu sorumlulukları yerine getireceği konusunda diğer şahıslar nezdinde geçerli bir beklenti yaratmış olması.

Koşullu Yükümlülük: Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve şirketin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyeti teyit edilebilecek olan veya

Geçmiş olaylardan kaynaklanan; fakat aşağıda yer alan nedenlerle finansal tablolara yansıtılmayan mevcut yükümlülüktür:

- i. Yükümlülüğün yerine getirilmesi için, ekonomik fayda içeren kaynakların şirketten çıkma ihtimalinin bulunmaması veya
- ii. Yükümlülük tutarının, yeterince güvenilir olarak ölçülememesi.

Koşullu Varlık: Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve şirketin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyeti teyit edilecek olan varlıktır.

Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşme: Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için mutlaka katlanılması gereken maliyetin, söz konusu sözleşme kapsamında elde edilmesi beklenen ekonomik faydayı aştığı sözleşmedir.

Yeniden Yapılandırma: Yönetim tarafından planlanan ve kontrol edilen bir programdır ve aşağıdakilerden herhangi birinin değişmesi sonucunu doğurur.

- a) Şirket tarafından yapılmakta olan faaliyetin kapsamı veya
- b) Söz konusu faaliyetin ifa şekli.

Standartta yer alan karşılık kavramıyla ilgili muhtemel karşılık tanımları ve örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Garanti Gider Karşılıkları: İşletmeler garanti beyanında bulunarak yapmış oldukları mal ve hizmet satışında ve söz konusu olan garantiler yüzünden ileri bir dönemde şirketten ekonomik yarar sağlayan kaynakların işletmeden çıkmasına neden olması güçlü bir olasılığa sahipse, deneyim ve analizlerin incelenmesi sonucunda ne kadar bir zarara yol açacağı tahmin edilebiliyorsa, karşılık ayırmak gerekmektedir. Belli başlı şirketler, satmış olduğu ürünler için garanti kapsamında bakım-onarım hizmeti vermektedir. İlgili şirketlerde yapılacak olan bakım-onarım gideri hesaplanıyorsa, söz konusu bu giderlerin mali tablolarda gösterilmesi gerekmektedir (Galip, 2017, 50). Başka bir deyişle garanti

karşılıkları, temel ürünün yanında müşteriye yalnızca asıl garanti hizmetleri temin ediliyorsa ve temin edilen garanti farklı bir edim yükümlülüğü amacıyla kullanılmamalı ve şirket asıl garantiyi TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar Standardı yönünde muhasebeleştirilmelidir (Saban, Küçüker, & Küçüker, 2019, 7).

Satış Primi Karşılıkları: Şirketlerin mallarının satılması halinde aracılıkta bulunan firmalara ya da bayilere belli tutarda satış cirosunu aşmaları durumunda prim ödemesi yapmaktadırlar. Söz konusu olan bu ödeme tutarında şimdi istenilen belgeleri temin edemedikleri için satış primi karşılığı ayrılmaktadır (Demir, 2019, 35).

Sigorta Karşılıkları: Yangın hasarı ve buna benzer kazaların maliyetle ilişkili olarak oluşabilecek zararları gidermek amacıyla şirketler bir sigorta şirketine prim ödemesi yapmak yerine kendileri için sigorta bedeli karşılığı ayrılmaktadırlar. Herhangi bir yangın ya da kaza olması halinde şirketin hiçbir yükümlülüğe sahip olmadığından dolayı bu gibi durumlarda karşılık bedeli ayırması mümkün olmamaktadır (Öğüz, 2007, 70).

Bu durumun nihai sebebi perakende market zincirinde yangın ortaya çıkana kadar önceki faaliyetten doğan herhangi bir yükümlülük bulunmamaktadır (Özer, 2012, 26).

Çevreye Verilen Zararlara İlişkin Karşılıklar: Çeşitli sebeplerden dolayı şirketler dava sürecini ulaştırmış yükümlülükler ile karşıya karşıya gelebilmektedirler. Bu yükümlülüklerin yerine getirilme ihtimali halinde dava ve icra karşılıkları bünyesinde bir karşılık ayrılmaktadır. Kimya, madencilik, nükleer atıkların bulunduğu fabrikaların çevreye zarar verme riskleri oldukça fazla olması bu tür şirketlerde bazı maddelerin bekletilerek imha edilmesi gerekebilmektedir. İmha işlemine bağlı olarak meydana gelen maliyet aslında eski döneme ait olmaktadır. Öte yandan bu sebeple daha sonra meydana gelecek ancak durumla alakalı olduğu döneme ait bu tür giderler için karşılık ayrılmaktadır (Yıldırım, 2019, 9).

Çekilme veya Terk Etme Maliyetleri: TFRS Yorum 1'de 'Hizmetten Çekme Restorasyon ve Benzeri Mevcut Yükümlülüklerdeki farklılık' maden şirketlerine ilişkin olduğu kadar, termik ve nükleer santraller, büyük inşaat yatırımları, çimento ve petrol Örneğin; M petrol şirketi bir petrol alanını satın aldığı anda petrolün dışarı çıkarılması prosedürü bitirdikten sonra sahadan uzaklaşırken o petrol sahasını yeniden kullanılabilir duruma getirmek amacıyla yasal bir yükümlülük altına girmektedir. TMS 37' ye göre petrol alanının maliyeti satın alma maliyetinin ve yeniden kullanılabilir duruma getirilmesi maliyetini içermektedir. Bu durumda terk etme maliyetinin tamamı varlığın

maliyetine ilave edilerek aktifleştirilmektedir (Özer, 2012, 27).

Dezavantajlı Sözleşmeler: Ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmelere ilişkin hususların TMS 37'nin 10. maddesinde düzenlendiği görülmektedir. Sözleşme içerisindeki yükümlülüklerin uygulanabilmesi maksadıyla mutlaka katlanılması gereken maliyetin, söz konusu sözleşme içerisinde sağlanması beklenen ekonomik yararı aşan sözleşme olarak ifade edilmektedir (TMS 37, md. 10).

Belli başlı sektörlerde taahhüt işlemi yapılır ve yapılan bu taahhüdün tamamlanma süresi bir hesap döneminden daha uzun bir döneme yansiyabilmektedir. Uçak, metro, gemi yapım ihaleleri, tam teçhizatlı fabrika, belirli bir malın belirli bir tutardan teslim edilmesi veya inşaat taahhüt işleri vb. örnek olarak verilmektedir. Uzun imalat dönemlerin en başında yapılmakta olan işler karlı olabileceği gibi daha sonransında tamamlanan işler zararlı olabilir veya çok düşük kar oranlı işler olabilmektedir. Muhasebe sistemini göz önünde bulundurarak işin tamamlanmasından değil, dönemsel olarak kar tespiti yapılması gerekebilmektedir. Zamanla işlemin veya üretimin tamamlanması halinde reel bir kar sağlayamayacaklardır. Yani kısacası dikkate alınması gereken ilk dönemlerde veya işten zarar edileceği anlaşılan yıllarda karşılık ya da karşılıklar ayrılması gerekmektedir (İnanç, 2019, 51).

Davalar: Şirketler bazı sebeplerden dolayı dava aşamasına gelmiş yükümlülükler ile karşılaşabilmektedir. Karşılaşılan bu yükümlülüklerin ifası ihtimali olması durumunda dava ve icra karşılıkları başlığı altında karşılık ayrılabilir (Yıldırım, 2019, 9).

Ana Tamiratlar: Geçmişte şirketlerin gelecekteki dönemlerde karşılaşabilecekleri ana tamiratlar için karşılık ayırmaları oldukça yaygın bir uygulamadır. TMS 37'ye göre gelecekte oluşabilecek ana tamiratlar için karşılık ayırmak mümkün değildir. Bu farklılığın sebebi yine TMS 37'ye göre tamir etmek için küçük bir istek niteliğinde olduğundan ötürü bir yükümlülük teşkil etmediği belirtilmektedir (Öğüz, 2007, 70).

1.3. Karşılıklar

Karşılık, ortaya çıkma zamanı ve tutarı belli olmayan yükümlülük olarak tanımlanmaktadır. Karşılıklar ileri ki bir tarihte yapılması muhtemel olan harcamanın zamanı ve miktarı net bilinmemesinden ötürü ticari borçlardan ya da tahakkuklardan dolayı farklı değerlendirilir (Demir, 2019, 29).

Bir diğer tanıma göre karşılık, şirket de geçmişten dolayı doğabilecek bir olaydan

kaynaklanan belli olmayan miktarların ya da belli olabilecek miktarların ödenip ödenemeyeceği ve bu miktarı ne kadar ödenmesi gerektiği net olmayan borçların tamamını ifade eder. Karşılık beklenen bir borç olarak da ifade edilmiştir (Örten, Kaval & Karapınar, 2007, 560).

Bir karşılık aşağıda yer alan koşulların varlığı durumunda finansal tablolara yansıtılmaktadır (TMS 37, md.14):

- a) Geçmiş olaylardan kaynaklanan mevcut bir yükümlülüğün bulunması,
- b) Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların şirketten çıkmalarının muhtemel olması,
- c) Yükümlülük tutarının güvenilir bir biçimde tahmin ediliyor olması.

Eğer bu koşullar karşılanmıyor ise, herhangi bir karşılık finansal tablolara yansıtılmaz.

Karşılıklar, zaman ve miktarlarına bağlı net olmayan borç olarak tanımlanır. Türkiye'nin de içinde yer aldığı bazı ülkeler de 'Karşılıklar' terimi amortisman, varlıklarda değer düşüklüğü ve şüpheli alacaklar gibi kavramları belirtmek için kullanılır. Oysa bunlar varlıkların defter değerinde farklılık yapan şirketlerdir ve bu tür farklılıklar standardın kapsamı dışındadır (Yıldırım & Karanlık, 2008, 7).

Karşılıkların tümü, zaman ve tutar bakımından kesin olmadıklarından dolayı koşulludur. Ancak TMS 37'de "Koşullu" kavramı, şirketin denetiminde olmayan, net olarak durum belirtmeyen bir olayın gelecekte bir zamanda gerçekleşmesiyle varlıkları teyit edilecek, bu sebeple mali tablolara yansıtılmayan varlıklar ve yükümlülükler olarak tanımlanmıştır (TMS 37, md.12).

Karşılıklar güvenilir bir tahmin yapılacağı varsayımıyla, mevcut bir yükümlülük olduklarından ve yükümlülüğün ifası için ekonomik yarar sağlayan kaynakların şirket dışına çıkması gerektiğinden ötürü, yükümlülük olarak muhasebeleştirilmektedirler (TMS 37, md.13).

TMS 37 Standardı'nda geçen karşılıklara aşağıdaki karşılık türleri örnek olarak gösterilebilir (Sağlam, Yolcu & Eflatun, 2012, 474):

- Garantili Satışlar İle İlgili Karşılıklar
- Vergi Davaları İle İlgili Karşılıklar
- Satış Primleri İle İlgili Karşılıklar

- Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşmeler İle İlgili Karşılıklar
- Çevre Zarar ve Yeniden Düzenleme İle İlgili Karşılıklar
- Yeniden Yapılandırmalar İle İlgili Karşılıklar

Karşılıklar aynı zamanda vadelerine göre şu şekilde sınıflandırılırlar:

- Kısa Vadeli Karşılıklar
- Uzun Vadeli Karşılıklar

1.3.1 Karşılıkların Muhasebeleştirme Kriterleri

Şirketler finansal durum tablosu tarihi itibariyle mevcut bulunan ve geçmişten kaynaklanan yasal veya yapısal bir yükümlülüğe sahip olmaktadır. Bu yükümlülüğü yerine getirmek için ekonomik değeri bulunan kaynakların çıkışının gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olması ve yükümlülük miktarı konusunda güvenilir bir tahminde bulunduğu zamanlarda muhasebeleştirilir (Karabınar, 2014, 11).

Karşılıklar, aşağıda yer alan koşulların varlığında finansal tablolara yansıtılır (TMS 37, md.14):

- Geçmiş olaylardan kaynaklanan mevcut bir yükümlülüğün bulunması,
- Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların şirketten çıkmalarının muhtemel olması,
- Yükümlülük tutarının güvenilir bir biçimde tahmin ediliyor olması.

Eğer bu koşullar karşılanmıyor ise, herhangi bir karşılık finansal tablolara yansıtılmaz. Karşılıkların finansal durum tablosunda tarihi itibariyle yer almasını sağlayan koşullar ve durumlar aşağıda açıklanmıştır.

1.3.1.1. İşletmenin Geçmişteki Bir Olaydan Kaynaklanan Mevcut Yükümlülüğünün Bulunması

İşletmede yer alan yükümlülüklerin tamamı için karşılık ayrılmaz. İşletmeler, geçmişteki yasal yükümlülük ve zımni kabulden doğan bir durum ile ilgili olarak ortaya çıkan mevcut yükümlülükler için karşılık ayrılabilir. Yasal yükümlülük mevcut olan bir sözleşmeden etkilenebileceği gibi yasalarla sınırlı veya hukuki bir çalışma sonucunda ortaya çıkması muhtemeldir (Yükçü & Yaşar, 2013, 8).

Çok sık karşılaşılmamış olursa da, bazı durumlarda ortada mevcut bir yükümlülük olup

olmadığı net değildir. İfade edilen bazı durumlarda elde bulunan bütün deliller dikkatlice göz önünde bulundurulduğunda raporlama dönemi sonu itibariyle mevcut bir yükümlülüğün var olması olasılığı böyle bir yükümlülüğün yok olması olasılığından daha yüksek ise, geçmişteki bir olayın mevcut bir yükümlülüğü doğurduğu onaylanmaktadır (Kaban, 2007, 127).

Bütün durumlarda, geçmiş bir olayın mevcut bir yükümlülüğü ortaya çıkarıp çıkarmadığı çok net olarak görülmektedir. Bazı nadir olan durumlarda, örneğin bir davada ya belli olayların meydana gelip gelmediği ya da bu olayların mevcut bir borç doğurup doğurmadıkları tartışılmaktadır. Buna benzer bir durumla karşılaşıldığında şirket uzman görüşleri gibi, mevcut her türlü delili göz önünde bulundurmamak yoluyla mevcut yükümlülüğün bilanço tarihinde mevcut olup olmadığını kararlaştırmaktadır (TMS 37, md.16).

Söz konusu olan delillere, bilanço tarihinden sonra ortaya çıkan durumlara sebep olan olaylardan kaynaklanan her türlü ek delil dahildir. Bu deliller esas alınmak yoluyla (Atan, 2015, 133):

- a) Bilanço tarihi itibariyle mevcut bir yükümlülüğün var olması olasılığı böyle bir yükümlülüğün var olmaması olasılığından yüksek ise, şirket eğer muhasebe ölçütlerini sağlıyorsa gerekli olan karşılığın muhasebe kaydını yapacaktır.
- b) Bilanço tarihi itibariyle mevcut bir yükümlülüğün var olmama olasılığı böyle bir yükümlülüğün var olması olasılığından yüksek ise, ekonomik yarar sağlayan kaynakların şirket dışına çıkması olasılığı düşük olmadıkça, şirket finansal tablo dipnotlarında koşullu yükümlülük açıklamasında bulunacaktır.

Örneğin; Ali bir telefon üreticisidir. Telefon üreticisi olan Ali satış yaptığı telefonda oluşacak olan garanti kapsamında herhangi bir arıza sebebiyle satış anında vermiş olduğu garantiden ötürü yasal yükümlülük altına girmiş bulunmaktadır. Bundan dolayı geçmişte satılan araçlara verilmiş garantilerden (geçmiş bir olay) kaynaklanan ve bilanço tarihi itibariyle garanti süresi dolmayan telefonlara ilişkin olarak mevcut bir yasal yükümlülük (mevcut yükümlülük) altına girmektedir (Yolcu, 2010, 169).

1.3.1.2. Ekonomik Değer İçeren Kaynakların İşletmeden Çıkışının Muhtemel Olması

Herhangi bir borcun muhasebeleştirilmesinin uygun görülebilmesi için, ortada sadece

mevcut bir yükümlülük değil, aynı zamanda söz konusu olan yükümlülüğü yerine getirmek amacıyla ekonomik değer içeren kaynakların şirketten çıkma olasılıklarının da bulunması gerekir. Belirli bir olayın gerçekleşme olasılığının, gerçekleşmeme olasılığından çok fazla olduğu durumlarda, kaynakların şirketten dışarı çıkmasının veya başka bir olayın gerçekleşmesinin muhtemel olacağı kabul edilecektir (TMS 37, md.23). “Ekonomik faydalar içeren kaynakların çıkışının gerçekleşmesi muhtemel” olmalıdır. “Muhtemel” terimi, bu Standardın amaçları bakımından “daha muhtemel değildir” olarak yorumlanır. Başka deyişle olayın meydana gelme ihtimali %50’den fazla olmaktadır (Mirza, Orrell & Holt, 2008, 323).

İşletme dışına çıkma ihtimali herhangi bir kalem için az olsa bile, bir yükümlülük çeşidini tam olarak yerine getirebilmek amacıyla bazı kaynakların şirket dışına çıkmaları gerekebilir. Bu durumda karşılık finansal tablolara, diğer muhasebeleştirme ölçütleri karşılanmışsa yansıtılır (Özer, 2012, 34).

Ekonomik değer içeren kaynak çıkışı olasılığı %10’a kadar ölçülüyor ise bir işlem yapılmasına gerek olmadığını söyler. Eğer %10 ile %50 arasında bir ölçüm yapılmış ve böylece kaynak çıkışı olasılığı olanaklı görünüyorsa koşullu yükümlülük olarak dipnotlarda açıklama yapılır. %50 ile %90 arasında yapılacak ölçüm ise kaynak çıkışı artık mümkündür ve karşılık tahakkuk ettirilir. %90 ve üzeri yapılacak ölçümde, şirketten kaynak çıkma olasılığının kesin olacak düzeyde olduğu söylenebilir. Bu durumda kaynak çıkışı neden olan olay kesin bir borç niteliği kazandığından borç tahakkuku yapılır (Özbek, 2016, 35).

Ürün garantileri vb. sözleşmelerde olduğu gibi çok sayıda benzer yükümlülüklerin olması durumunda, yükümlülüğün yerine getirilmesine ilişkin olarak kaynakların şirket dışına çıkmalarının gerekmesi ihtimali, ilgili yükümlülük sınıfları bir bütün olarak dikkate almak suretiyle değerlendirilir (TMS 37, md.24).

1.3.1.3. Yükümlülük Tutarının Güvenilir Biçimde Tahmini

Standart, bir yükümlülüğün bilanço tarihinde mevcut yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli olan harcamaların ‘güvenilir bir tahmin’ üzerinden ölçülmesi gerektiğini ifade etmektedir (Rees, 2010, 7).

Tahminlerin kullanımı finansal tabloların hazırlanmasında gerekli bir argümandır ve bu tahminler standartta belirtildiği şekilde yapıldığı sürece finansal tabloların güvenilirliğini

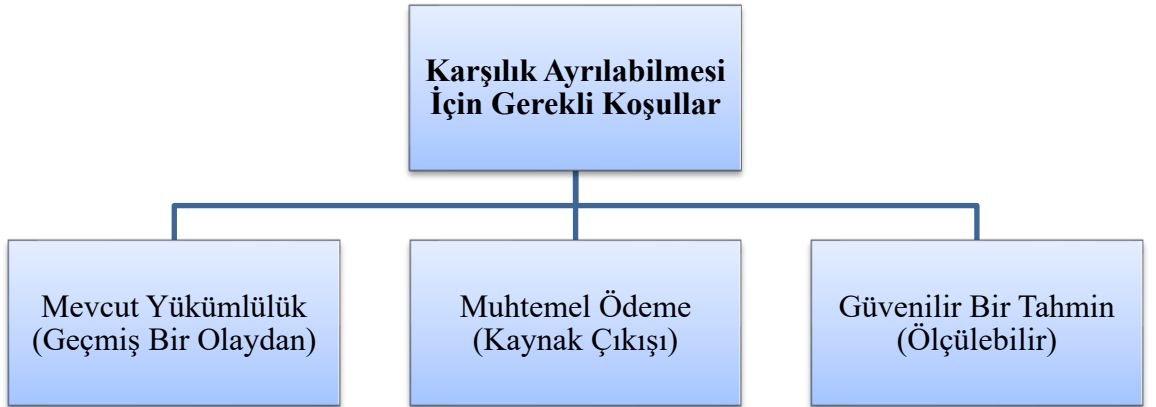
zayıflatmayacaktır. Bu durum özellikle finansal durum tablosu kalemlerinde yer alan diğer varlıklardan daha belirsiz olan karşılıklar açısından geçerlidir. Çok nadir durumlar dışında, bir şirket bir dizi olası sonuç belirleyebilme imkanına sahip olacaktır. Bu nedenle, yükümlülüğe ilişkin olarak karşılık ayrılması işleminde yeterince güvenilir bir biçimde kullanılabilir bir tahminde bulunması gerektiği standartta açıkça ifade edilmiştir (TMS 37, md.25).

1.3.2. Karşılıkların Muhasebeleştirilmesi

Karşılıklar ancak şirketin geçmişten gelen ve halen devam etmekte olan yapısal veya yasal bir yükümlülüğü mevcut ise bu yükümlülük sebebiyle şirkete ekonomik çıkar sağlayan kaynakların elden çıkarılma olasılığı varsa ve yükümlülüğün tutarı güvenilir bir şekilde belirlenebiliyorsa kayıt yapılmaktadır (Cebeci & Cavlak, 2018, 112).

Karşılığın oluşması ve finansal tablolara yansıtılması, başka deyişle karşılığın ayrılması için Şekil 1’de ifade edilen şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca TMS 37’ye göre karşılık tutarının ölçülmesinde ve kayıtlara alınmasında dikkate alınması gereken bazı hususlar mevcuttur. Bahsi geçen hususlar; belirsizlikler ile riskler, gelecekteki olaylar, varlıkların elden çıkarılmasının beklenmesi, tazminatlar, karşılıkların ölçülmesi ve kullanımı gibi durumlardır (Usul & Keçe, 2016, 3).

Şekil 1: TMS 37’ye Göre Karşılık Ayrılması İçin Gerekli Koşullar

Kaynak: (Ataman & Gökçe, 2017, 230’)

TMS 37’nin karşılıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin hükümleri aşağıda verilmiştir.

➤ **Karşılığın kayıtlara alınması:** Karşılığın kayıtlara alınması esnasında karşılıklar, çoğunlukla, kâr veya zararda muhasebeleştirilmektedir. Örnek olarak bazı durumlarda bir

varlığın kullanımdan çıkarılması veya bir restorasyon çalışması sırasında, karşılık tutarı, ilgili olan varlıkların maliyetlerine eklenmelidir.

➤ **Karşılığın iskonto edilmesi:** Karşılık, uzun vadeli bir yükümlülüğten kaynaklı ise, net bugünkü değer üzerinden finansal tablolarda gösterilmelidir. Bu nedenle karşılıkların iskonto edilmesi gerekmektedir. Karşılık kısa ve uzun vadeli olarak ayrılması gereken bir karşılıksa, hesaplanan tutar da aynı şekilde vadesine göre muhasebeleştirilmesinin yapılması gerekmektedir.

➤ **Karşılığa ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesi:** Karşılık ayrılması sırasında bir maliyete katlanılıyor ise, bu tutar karşılık tutarından indirilmeli ve karşılık kalan tutar üzerinden ayrılması gerekmektedir

➤ **Tazmin edilebilir nitelikteki karşılık:** Genellikle belli durumlarda şirketler, katlandıkları karşılık tutarını sigorta şirketi ve benzeri kurumlardan tazmin etme hakkına sahip olabilmektedir. Böyle gerçekleşen bir durumla karşılaşıldığında karşılık tutarı ile netleştirme yapılmalı ve tazmin edilmesi beklenen tutar finansal durum tablosunda varlık olarak muhasebeleştirilmelidir. Buna karşılık, kâr ve zarar tablosunda karşılık gideri ile beklenen gelirin etkisi netleştirilerek gösterilebilir

Muhasebe kayıtlarında Kamu Gözetimi Kurumu'nun Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı'nda yer alan hesaplar aşağıdaki örneklerde kullanılmıştır.

1) Garanti Karşılıklarının Kayda Alınmasına İlişkin Örnek Uygulama¹

Çelik Kapı sektöründe faaliyet gösteren Demir şirketi satış yaptığı ürünler için müşterilerine 1 yıl garanti süresi vermektedir. 31 Aralık 2019 tarihi itibari ile garanti süresi kapsamında olan 160.000 adet ürün satmıştır. Demir şirketinin önceki deneyimleri ve geleceğe ilişkin beklentileri, gelecek yıl satılan ürünlerin %80'inin hatasız olacağı, %15'inin küçük onarım gerektirecek hatalar içereceği, %5'inin ise büyük onarımlar gerektirecek hatalar içerebileceğini göstermektedir. Küçük tamiratların her birinin ortalama 1.000 TL, büyük tamiratların ise her birinin ortalama 2.000 TL olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Şirketin benzer bir çalışma ile 31 Aralık 2018 tarihi itibariyle finansal tablolarına yansıtılmış olduğu garanti karşılığı ise 36.000.000 TL'dir.

Müşterinin Çelik Kapı alımında garanti süresi için herhangi bir şekilde ayrı bir satın alma opsiyonu olmadığı görülmektedir. Bundan dolayı garanti süresi farklıymış gibi durum

¹Saban, Küçükker & Küçükker, 2019, 6' dan uyarlanmıştır.

oluşturmadığı için ayrı bir yükümlülük olarak değerlendirilmeyecektir.

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle tamirat maliyetinin beklenen değeri şu şekilde hesaplanacaktır:

2018 yılında ayrılan karşılık tutarı 36.000.000 TL olduğundan, 31 Aralık 2019 tarihli bilançoda garanti karşılık tutarı 4.000.000 TL olacaktır. Garanti yükümlülükleri kapsamında finansal tablolara yansıtılan karşılık tutarı;

$160.000 \text{ TL} \times (0,80 \times 0) + (0,15 \times 1.000 \text{ TL}) + (0,05 \times 2000 \text{ TL}) = 40.000.000 \text{ TL}$ olarak hesaplanacaktır.

Karşılık tutarına ilişkin olarak şirketin yapacağı yevmiye kaydı şu şekilde olacaktır;

31/12/2019	
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI	40.000.000
379 DİĞER KARŞILIKLAR HESABI	40.000.000

2) Ceza ve Tazminatların Kayda Alınmasına İlişkin Örnek Uygulama²

Saygı şirketinde 2019 yılında oluşan iş kazası sebebiyle, Aydın isimli işçi tarafından şirkete açılan tazminat davası şirketin 30.000 TL tazminat ödemesi gerektiği şeklinde karara bağlanmıştır. Bu durumu şirket kararı bir üst mahkemeye temyiz ettirmiştir. Şirketin izleyen dönemde 25.000 TL ödemesi gerektiği şeklinde karar kesinleşmiş olup ve şirket ödemeyi yapmak zorunda kalmıştır.

Bu durumda şirketin yapacağı yevmiye kaydı şu şekilde olacaktır:

31/12/2019	
659 DİĞER FAALİYETLERDEN ÇEŞİTLİ GİDER VE ZARARLAR HESABI	30.000
379 DİĞER KARŞILIKLAR HESABI	30.000

Kararın kesinleşmesi dolayısıyla şirketin ayırdığı karşılığa ilişkin ödeme kaydı şu şekilde olacaktır:

² Ataman, Gökçe & Çakıcı, 2016, 566'den uyarlanmıştır

.../.../2020	
379 DİĞER KARŞILIKLAR HESABI	30.000
102 BANKALAR HESABI	25.000
570 GEÇMİŞ YILLAR KARLARI HESABI	5.000

3) Aleyhte Açılan Davalara İlişkin Karşılıkların Kayda Alınması³

Sevgi şirketi aleyhine açılan bir davaya ilişkin olarak şirketin avukatı Gökhan Bey geçmiş dönemlerde deneyim ve tecrübelerine dayanarak raporlama dönemi sonu itibarıyla, şirketin müşteriye %30 ihtimalle 5.000.000 TL ve %70 ihtimalle 700.000 TL tazminat ödemesi gerekeceği tahmininde bulunmaktadır.

Böyle bir durumla karşılaşıldığında gerçekleşme olasılığı en yüksek olan sonuç, yükümlülüğü yerine getirmek için 700.000 TL tutarında tazminatın ödenmesidir.

Gerçekleşme olasılığı en yüksek olan tazminat tutarı, diğer olası olan tazminat tutarından daha düşük olmasından ötürü dönem sonu itibarıyla yükümlülüğün en gerçekçi tahmini, 700.000 TL'den daha fazla olacaktır. Bu durum göz önüne alınarak, $(700.000 \text{ TL} \times \%70) + (5.000.000 \text{ TL} \times \%30) = 1.990.000 \text{ TL}$ karşılık ayrılacaktır.

Bu durumda şirketin yapacağı yevmiye kaydı şu şekilde olacaktır:

.../.../2020	
659 DİĞER FAALİYETLERDEN ÇEŞİTLİ GİDER VE ZARARLAR HESABI	1.990.000
379 DİĞER KARŞILIKLAR HESABI	1.990.000

1.4. Karşılık Tutarlarının Ölçümü

Standartta karşılık tutarlarının tahmin edilmesi ve ölçümüne ilişkin üç yöntem mevcuttur.

- Beklenen değer yöntemi,
- Gerçekleşme Olasılığı En Yüksek Sonuç Yöntemi ve

³ Ataman & Gökçe, 2017, 236' den uyarlanmıştır.

➤ Bugünkü Değer Yöntemi

Şirketler ilgili standartta yer alan bu yöntemleri değerlendirerek karşılık tutarının en doğru ve güvenilir bir şekilde ölçerek finansal tablolarında yansıtmalıdır. Finansal durum tablosunda gösterilen bütün karşılık tutarlarının mevcut durumunun en doğru şekilde yansıtmak için her bilanço dönemi itibariyle dikkatlice incelenmesi ve düzeltilmesi gerekmektedir (Cebeci & Cavlak, 2018, 113).

1.4.1. Beklenen Değer Yöntemi

Finansal tablolara karşılık olarak gösterilecek tutara ilişkin belirsizlikler koşullara bağlı olarak farklı araçlarla ele alınabilir. Değerleme konusu karşılığın çok sayıda kalemden oluştuğu durumda, ilgili yükümlülük her türlü getiriye bunlara ilişkin olasılıklara göre ağırlıklandırmak suretiyle tahmin edilir. Beklenen değer istatistiksel tahmin yöntemidir. İlgili karşılık, belli bir tutarın zarar olasılığının örneğin %60 veya %90 olmasına bağlı olarak farklılık arz edecektir. Sürekli bir muhtemel sonuçlar aralığının bulunduğu ve bu aralıktaki her bir noktanın diğerine benzediği durumlarda, söz konusu aralığın orta noktası kullanılır (TMS 37, md.9).

Örneğin; A şirketi satmış olduğu ürünlerinin 2 yıl içerisinde herhangi bir üretim hatasından kaynaklanmış olan sorumluluğun kendisinde olduğunu düşünerek, hatasına ilişkin onarım maliyetlerini karşılama garantisi vererek satmaktadır. A şirketi, önceki yıllarda yapmış olduğu satışlarından yola çıkarak ve elde etmiş olduğu tecrübelerine dayanarak, satmış olduğu malların %80'nin ciddi sorun içermediğini, %15'nin ise ufak tefek sorunlar içereceğini, %5'nin ise çok ciddi sorunlar içereceğini öngörmektedir. Satılmış olan ürünlerde ciddi olmayan sorunlar var ise, 6.000 TL, ciddi olan sorunlar var ise 30.000 TL onarım maliyeti masrafı olacağı tahmin edilmektedir. Burada beyan edilmiş olan rakamlar çerçevesinde karşılığa ilişkin beklenen değer yöntemi ağırlıklı ortalaması aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır (Uluslan, 2004, 7):

Tahmini onarım maliyeti beklenen değer yöntemi kullanılarak aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

$$(%80 \times 0) + (%15 \times 6.000 \text{ TL}) + (%5 \times 30.000 \text{ TL}) = 2.400 \text{ TL}$$

İşletme beklenen değer yöntemini kullandığında ayıracağı onarım maliyeti karşılığı 2.400 TL olacaktır.

1.4.2. Gerçekleşme Olasılığı En Yüksek Sonuç Yöntemi

Gerçekleşme olasılığı en yüksek sonuç yöntemi, tek bir sorumluluğun bulunduğu durumda kullanılmaktadır. Bir kere oluşabilecek durumlara yeniden yapılandırma, dava dosyasının kapanması vb. olaylar örnek olarak gösterilebilir (Güleç & Arda, 2019, 2). Bu durumda en yüksek sonuç borcun en gerçekçi tahminidir. Bununla birlikte diğer olası sonuçlar değerlendirildikten sonra sonuçların en iyi tahminden düşük veya yüksek olduğu durumlarda en iyi tahmin tutarı değişmektedir.

Tek bir yükümlülüğün veya bir olayın ölçüldüğü durumlarda, tek başına olması gerçekleşme olasılığı en yüksek sonuç yöntemi, yükümlülüğün en iyi öngörüsü olmaktadır. Ancak böyle bir durumda dahi şirket diğer olası sonuçları da değerlendirmektedir. Diğer muhtemel sonuçların en olası sonuçtan çoğunlukla yüksek olurken ya da çoğunlukla düşük olduğu durumda, en iyi tahmin söz konusu daha yüksek ya da daha düşük tutar olmaktadır (Özer, 2012, 35).

Gerçekleşme olasılığı en yüksek olan sonuç yöntemi, geleneksel yaklaşım olarak da adlandırılmaktadır. Bu yöntem yukarıda da bahsedildiği üzere bir tek yükümlülüğün ölçüldüğü olaylarda kullanılmakta ve gerçekleşme olasılığı en yüksek olan sonuç yükümlülüğün en iyi tahmini olmaktadır. Buna karşın, şirket böyle bir durumda bile diğer olası sonuçları dikkate almaktadır. Diğer olası sonuçların gerçekleşme olasılığı en yüksek olan sonuçlardan genellikle çok yüksek veya düşük olduğu durumlarda en iyi tahmin çok daha yüksek veya düşük tutarda olmaktadır (Galip, 2017, 59).

Örneğin; öğretmenleriyle birlikte şirket tur gezisine katılan Ali, şirket de bir kazaya maruz kalmıştır. Olayda şirketin ihmalden doğduğu öne sürülerek, şirket aleyhine 10.000 TL üzerinden dava açılmıştır. Şirket kazanın gerçekleştiği yılda, yükümlülüğü reddetmiş ve ortaya çıkan zararın araştırılması amacıyla yasal süreç başlatılmıştır. Şirketi savunan avukat, kazanın olduğu döneme ait finansal tablolarda şirketin yükümlülüğü olmayacağını ifade etmiştir. Ancak bir sonraki döneme ait finansal tablolar hazırlanırken şirketi savunan avukat duruma ilişkin gelişmelerden ötürü şirketin yükümlülüğü olma ihtimalinin olduğunu ifade etmiştir. Şirketi savunan avukat, şirketin davayı kaybetmesinin muhtemel olduğu ve bu durumda 1.000 TL ile 2.500 TL aralığında değişen bir dava masrafının olabileceğini önceki tahminlerinden yola çıkarak ifade etmiştir. Şirketi savunan avukat, dava masrafının büyük olasılıkla 1.750 TL olacağı belirtilmiştir.

Bu verilerden yola çıkarak kazanın olduğu döneme ait finansal tablolar hazırlanırken elde

edilebilir kanıtlar göz önünde tutularak, şirketi savunan avukatın görüşleri doğrultusunda davaya ait olan masrafların öngörülemediğinden dolayı karşılık tam anlamıyla ölçülememektedir. Bundan dolayı, koşullu yükümlülük olarak finansal tablo dipnotlarında açıklanmaktadır. Kazanın olduğu bir sonraki döneme ait finansal tablolar hazırlanırken, elde edilen kanıtlar neticesinde yükümlülük olduğu tespit edilmiştir. Bu yükümlülüğü karşılayacak olan tutar 1.750 TL gerçekleşme olasılığı en yüksek sonuç olmaktadır.

Bu nedenle şirket, karşılık tutarının 1.750 TL olarak belirlemektedir. Bununla birlikte daha yüksek tutar olan 2.500 TL ve daha düşük tutar olan 1.000 TL ile ilgili olarak, finansal tablo dipnotlarında açıklama yapılmalıdır (Özer, 2012, 35).

1.4.3. Bugünkü Değer Yöntemi

Paranın zaman değerinin önemli olduğu durumlarda karşılık miktarı, yükümlülüğün yerine gelmesini sağlamak amacıyla ne kadar gerekli olacağı tahmin edilen giderlerin bugünkü değerini ifade etmektedir (Aydın, 2015, 61). Literatüre bakıldığında bugünkü değer kavramı yerine, iskonto edilmiş gelecekteki nakit akışları kavramının da kullanıldığı görülmektedir (Koç, 2018, 34).

Paranın zaman değeri esas alındığında bilanço tarihinden sonra meydana gelen nakit çıkışlarına ait karşılıklar, ileri bir zamanda meydana gelecek aynı miktarda nakit çıkışlarından daha dezavantajlı olmaktadır. Söz konusu iskonto oranı ileri bir zamanda nakit giderlerine ait tahminlerle ilgili olan riskleri göstermemektedir. Paranın zaman değerine bağlı olan mevcut piyasa ölçütlerini ve borca mahsus riskleri gösteren vergi öncesi orana iskonto oranı denilmektedir. Öte yandan, söz konusu olan iskonto oranları ileriki bir zamanda nakit giderlerine ait tahminlerle ilgili riskleri göstermemektedir (İbiş ve diğerleri, 2009, 219).

Aşağıda belirtilmekte olan unsurlar bugünkü değer yöntemini kapsamaktadır (Uluslan, 2004, 11):

- Gelecekteki nakit akışları veya nakit akışları serisinin tahmini,
- Gelecekteki nakit akışlarının zamanlaması ve miktarındaki muhtemel sapmalar konusundaki beklentiler,
- Risksiz faiz oranı tarafından temsil edilen paranın zaman değeri,
- Varlık ve borçların yapısından kaynaklanan belirsizliğe katlanmanın tutarı,

- Likitide azlığı ve piyasa kusurları dahil olmak üzere kesin olarak tespit edilemeyen diğer faktörler,

Finansal yönetim açısından, bugünkü değer yöntemine göre ayrılması gereken karşılık tutarı şu şekilde hesaplanmaktadır (Özbek, 2016, 43):

$$\text{Bugünkü Değer (Karşılık Tutarı)} = A / (1+i)^n$$

$$\text{Gelecekteki karşılık tutarı} = A$$

$$\text{Faiz oranını (iskonto oranını)} = i$$

$$\text{Süre yıl} = n \text{ şeklinde gösterilmektedir.}$$

Örneğin; Aydın şirketine 20.000 TL para cezası verildiği Rekabet Kurumu tarafından ilan edilmiştir. Aydın şirketi Danıştay'a temyiz için başvuruda bulunmak istemektedir. Ancak temyiz sonrası mahkemenin nihai kararının 5 yıl sonra çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda şirketin 20.000 TL tutarındaki para cezasının bugünkü değerini %10 iskonto oranını dikkate alarak karşılık hesaplaması yapılmalıdır (Ayçiçek, 2011, 335).

$$\text{Karşılık Tutarı} = 20.000 / (1+0.10)^5 = 20.000 / 1,61051 = 12.418,43 \text{ TL}$$

İşletme 5 yıl sonra sonuçlanacak olan hukuki davaya ilişkin olarak dava konusu tutarın bugünkü değerini göz önünde bulundurarak standart gereği finansal tablolarında göstermek üzere 12.418,426 TL karşılık tutarı ayıracaktır.

1.5. Karşılıklarla İlgili Finansal Tablo Dipnotlarında Yer Verilmesi Zorunlu Bilgiler

İşletme her bir karşılık sınıfı için, aşağıda yer alan hususlara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında açıklamada bulunur (TMS 37, md.84):

- a) Dönem başı ve dönem sonu itibariyle defter değeri,
- b) Mevcut karşılıklara yapılan ekler de dâhil olmak üzere, dönem içerisinde ayrılan karşılıklar,
- c) Dönem boyunca kullanılan tutarlar,
- d) Dönem içerisinde kapatılan kullanılmayan tutarlar ve
- e) Zamanın geçmesinden ve iskonto oranında oluşan herhangi bir değişikliğin etkisinden kaynaklanan, iskonto edilen tutarda dönem boyunca oluşan artışlar.

Karşılıkların tutarı ve iptal edilecek karşılıklarla ilgili bilgileri içermektedir ve karşılaştırmalı bilgi verilmesi gerekmez. Ayrıca şirket her karşılık sınıfı için aşağıda

bulunan maddeleri açıklamalıdır:

- a) Yükümlülüğün esasının özet bir tanımı ve ekonomik faydaların tahmini şirket dışına çıkış zamanları;
- b) Söz konusu çıkışların miktar ve zamanlamaları hakkındaki belirsizliklere ilişkin açıklamalar. Bilginin yeterliliği açısından gerekli olduğu durumlarda şirket, gelecekte oluşacak olaylara ilişkin önemli varsayımlarını dipnotlarda açıklar.
- c) Beklenen tazminat tutarlarına ilişkin olarak muhasebeleştirilen varlıkların tutarını gösteren beklenen tazminat tutarları (Suer, 2014, 394).

Karşılıklarla ilgili dipnotlarda açıklanacak bilgilere aşağıdaki örnekler verilebilir.

Örnek 1: Arçelik A.Ş.’nin 2017 ve 2018 yıllarına ait konsolide finansal tablolarının dipnotlarında karşılıklara ilişkin olarak verilmiş detay bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 1: Arçelik A.Ş.’nin 2017 ve 2018 Yılı Karşılık Tablosu

AÇIKLAMA	2017 Yılı	2018 Yılı
Garanti Gider Karşılıkları	215.000,00 TL	226.251,00 TL
Montaj Gider Karşılıkları	98.000,00 TL	73.118,00 TL
Nakliye Gider Karşılıkları	49.303,00 TL	31.260,00 TL
İade Karşılıkları	10.242,00 TL	7.096,00 TL
Dava Karşılıkları	9.596,00 TL	9.501,00 TL
Diğer	48.071,00 TL	65.134,00 TL
Toplam	430.630,00 TL	412.600,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Arçelik A.Ş. Tablo 1’de özetlenen karşılık tür ve tutarlarını “Karşılıklara İlişkin Açıklamalar” başlığı altında “Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar” olarak dipnotlarında göstermiştir.

Tablo 2: Arçelik A.Ş.’nin 2016 ve 2017 Yılı Karşılıklarına İlişkin Dipnot Açıklamaları Tablosu

AÇIKLAMA	2016 Yılı	2017 Yılı
Garanti Gider Karşılıkları	139.855,00 TL	232.137,00 TL
Diğer	381,00 TL	26,00 TL
Toplam	140.236,00 TL	232.163,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Arçelik A.Ş. Tablo 2’de özetlenen karşılık tür ve tutarlarını “Diğer Uzun Vadeli Karşılıklar” olarak dipnotlarında göstermiştir.

Örnek 2: Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.’nin 2016 yılına ait konsolide finansal tablolarının dipnotlarında “Teslim Bakım Karşılıkları” başlığı altında sunmuş olduğu detay bilgiler Tablo 3’te ve Tablo 4’ te özetlenmiştir.

Tablo 3: Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.’nin 2015 ve 2016 Yılı Teslim Bakım Karşılıkları Vade Ayrımı Tablosu

AÇIKLAMA	2015 Yılı	2016 Yılı
Kısa Vadeli	-	4.260.975,00 TL
Uzun Vadeli	222.327.285,00 TL	422.820.216,00 TL
Toplam	222.327.285,00 TL	426.541.191,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Teslim Bakım Karşılıkları’nın vadelerine göre ayrılmasına ilişkin 2016 yılına ait finansal tablolardan alınan verilere yer verilmektedir.

Tablo 4: Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.’nin 2015 ve 2016 Yılı Teslim Bakım Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2015 Yılı	2016 Yılı
1 Ocak	118.912.191,00	222.327.285,00 TL
İlaveler	72.761.711,00 TL	134.898.154,00 TL
Çıkışlar	(6.045.712,00 TL)	-
Yabancı Para Çevrim Farkları	36.699.095,00 TL	69.315.752
31 Aralık	222.327.285,00 TL	426.541.191,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.’nin Teslim Bakım Karşılıklarına ilişkin olarak 2015 ve 2016 yıllarına ait hareket tablosundaki verilere yer verilmektedir.

1.6. Koşullu Yükümlülükler

Koşullu yükümlülük, geçmişteki olaylardan kaynaklanan ve varlığını, sadece şirketin kontrolü kapsamında bulunmayan bir veya daha fazla belirsizliğin ileri bir zamanda ortaya çıkması ve gerçekleşmemesiyle doğrulanması olası bir yükümlülük veya geçmiş olaylardan kaynaklanan fakat kabul görmeyen mevcut bir yükümlülüktür (Barnes ve diğerleri, 2019, 1883). Koşullu yükümlülük, ileri bir zamanda meydana gelmesi muhtemel olan gerçek bir yükümlülüğü yüklenme taahhüdüdür.

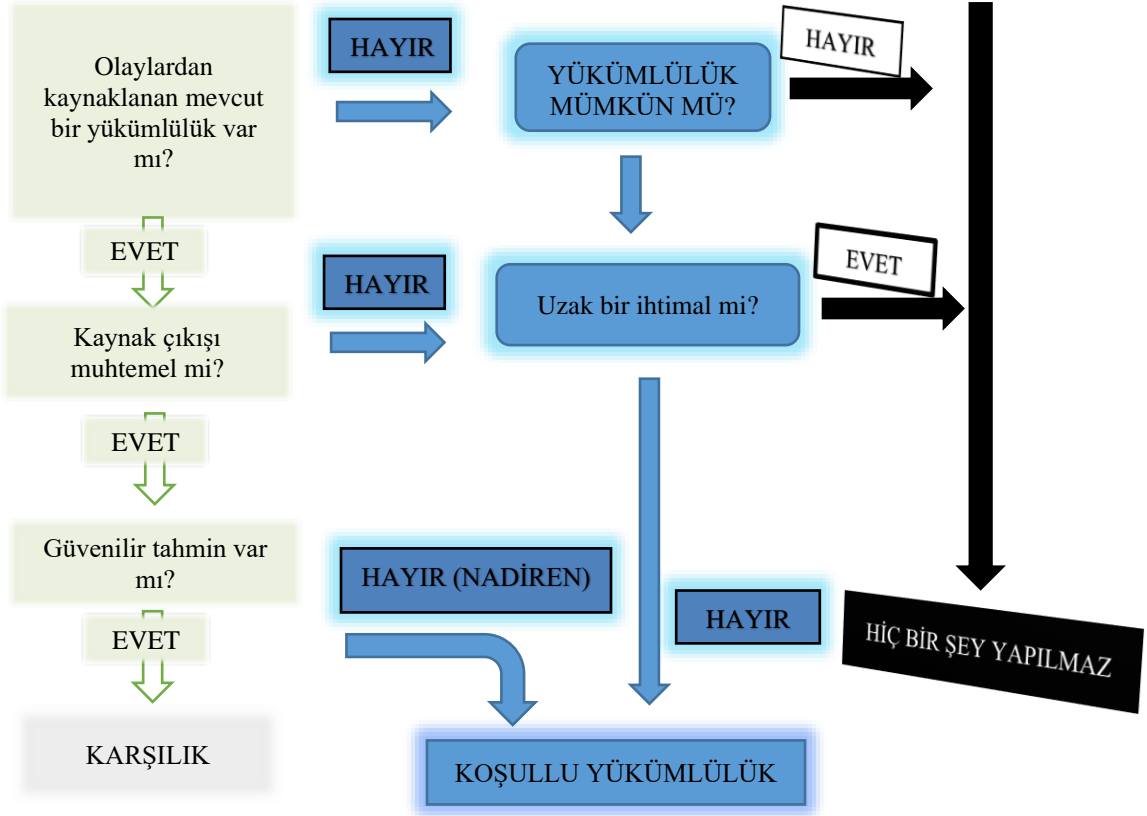
Ekonomik fayda içeren kaynakların şirketten çıkmalarının muhtemel duruma gelip gelmediğinin anlaşılabilmesi için koşullu yükümlülükler sürekli bir şekilde değerlemeye tabi tutulmaktadır (İbiş, ve diğerleri, 2009, 3). Koşullu yükümlülüklerin, gelecekte ne zaman meydana geleceğini tahmin etmek güç olduğu gibi, bu borçların çoğu kez ortaya çıkma ihtimallerini belirlemek oldukça zor olmaktadır (Çetin & Öğüz, 2010, 14). Koşullu yükümlülükler, şirketlerin finansal tablolarında yer almaz. Koşullu yükümlülükler, ekonomik fayda sağlayan kaynakların şirketten çıkma ihtimali yüksek olduğu durumlarda finansal tablo dipnotlarında açıklanır. Eğer ekonomik fayda sağlayan kaynakların şirketten çıkma ihtimali düşükse herhangi bir işlem yapılmaz (TMS 37, md.28).

Koşullu yükümlülükler, en başından itibaren beklenmedik bir anda gerçekleşebileceği amacıyla sürekli bir şekilde değerlendirilmeleri ve şirketten kaynak çıkışına sebep olup olmayacakları üzerinde durulması gerekmektedir. Şayet kaynak çıkışı olasılığı gerçekleşmiş ise mevcut şartlarda karşılık ayırmak zorundadır (Tosunoğlu & Cengiz, 2019, 66).

Koşullu yükümlülüklerle ilgili olaylar genellikle aşağıdaki durumlar nedeniyle ortaya çıkmaktadır (SPK Seri: XI No:1 Madde 41 Ek 2):

- Devam etmekte olan davalar,
- İşletmenin satıcılarına ciro ettiği senetleri,
- İşletme lehinde ya da aleyhinde olan tazminat talepleri,
- Verilen teminat mektupları ve kefaletler,
- Varlıkların kamulaştırılmasına yönelik niyet ve hazırlıkların görülmesi,
- Benzeri olaylar.

TMS 37'ye göre, bir olayın bir hükmün yaratılmasını, koşullu bir yükümlülüğün açıklanmasını veya herhangi bir işlem yapılmasını gerektirip gerektirmediğini belirlemek için Şekil 2'de gösterilen karar verme süreci şeklini oluşturmuştur (Elliott & Jamie, 2017, 304).

Şekil 2: Karar Verme Süreci

Kaynak: (Elliott & Jamie, 2017, 304).

Karşılıklar ve koşullu yükümlülükler arasındaki farklar olmasından dolayı nasıl bir yol izlenmesi gerektiği ve izlenen yollar sonrasında ulaşılabilecek yerler ifade edilmiştir.

1.6.1. Koşullu Yükümlülük ve Karşılık Arasındaki Farklar

Karşılıklar ve koşullu yükümlülüklerin ikisi de geçmiş olaylardan kaynaklanır. Ancak karşılıklar halihazırdaki yükümlülük iken, koşullu yükümlülükler olası yükümlülüktür. Koşullu yükümlülük ve karşılık arasındaki en belirgin fark olarak yükümlülük açısından incelendiğinde anlaşılacaktır. Karşılıkta yükümlülük gerçekleşmişken, koşullu yükümlülükte tam anlamıyla gerçekleşme meydana gelmemiştir (Özerhan & Yanık, 2015, 490).

Koşullu yükümlülükte risk, mümkün'dür ama karşılıkta ise risk muhtemel'dir. Karşılıkların kaynak çıkışı muhtemeldir fakat koşullu yükümlülüklerde kaynak çıkışı muhtemel değildir. Karşılıklar ölçülebilir ve muhasebeleştirilirken, koşullu yükümlülükler ölçülmez ve muhasebeleştirilmez (Yolcu, 2010, 171).

Güvenilir bir tahmin karşılıklar için yapılır ve tahakkuk ettirilir. Çünkü ekonomik

kaynakların şirketten çıkışı söz konusudur. Bunun yanı sıra gelecekteki faaliyetlerde karşılık tahakkuk ettirilmez. Koşullu yükümlülükler için ise güvenilir bir tahmin yapılmaz ve bundan dolayı tahakkuk ettirilmez (Özer, 2012, 62).

Karşılık tutarı güvenilir biçimde hesaplanabiliyorsa vadesine göre finansal durum tablosunda yer alır. Karşılık tutarının güvenilir biçimde hesaplanma olanağı sözkonusu değilse dipnotlarda açıklama yapılır. Koşullu yükümlülükler ise finansal tabloların dipnotlarında açıklama yapılabilmektedir çünkü muhasebeleştirme koşullarını taşımadığı için muhasebeleştirilmezler (Akcanlı, 2003, 33).

1.7. Koşullu Yükümlülüklerle İlgili Finansal Tablo Dipnotlarında Yer Verilmesi Zorunlu Bilgiler

Koşullu yükümlülükler, ekonomik yarar sağlayan kaynakların şirketten çıkma olasılığı düşük ise standart hükümleri gereğince, finansal tablolarda gösterilmemektedir. Aksine ekonomik yararı olduğu saptanan kaynakların şirketten çıkma olasılığı göz ardı edilemeyecek derecede yüksek ise finansal tablo dipnotlarında gösterilmektedir (Özbek, 2016, 62).

Şirket her bir koşullu yükümlülük sınıfı için, bu yükümlülüklerin yerine getirilmelerine yönelik kaynak çıkışı ihtimali düşük olmadığı sürece, raporlama dönemi sonu itibariyle ilgili koşullu borcun niteliğine ilişkin dipnotlarda genel bir tanıma yer verir ve makul bir düzeyde belirlenebiliyor olması durumunda aşağıdaki hususlarda açıklamada bulunur (TMS 37, md.86).

- a) Ölçülen finansal etkilerine ilişkin bir tahmin,
- b) Kaynak çıkışlarının miktar ve zamanlaması hakkındaki belirsizliklere ilişkin açıklamalar,
- c) Tazminat olasılıkları.

Çok nadir durumlar söz konusu olduğunda bile, bilgilerin belirli bir kısmının ya da tamamının açıklanması sebebiyle koşullu yükümlülükler konusunda şirketle arasında anlaşmazlık bulunan diğer taraflar nezdinde şirketin mevcut pozisyonunda çok ciddi bir şekilde zarar görebileceği beklenebilir. Karşılaşılan böyle durumlarda şirketin bu bilgileri açıklaması zorunlu değildir; ancak bilginin ne sebeple açıklanmadığı ve anlaşmazlığın genel niteliğini gerekçelendirmek suretiyle ifade etmelidir (Öğüz, 2007, 128).

Koşullu yükümlülükler için belirtilmiş olan gerekli açıklamalar önemli ölçüde tahmin

içermektedir. Analistlere göre, koşullu yükümlülüklerle ilgili yapılmış olan açıklamaları şirket tarafından yapılan en önemli açıklamalardan biri olarak düşünür. Bu düşüncenin oluşmasının sebebi, şirketin maruz kaldığı pozisyonla ilgili kapsamlı bir bilgi vermekle birlikte şirketin muhtemel sonuçları hakkında analistlerin vereceği kararda önemli bir yardımcı görevini üstlenmelidir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, çok nadir durumlarda koşullu yükümlülüklerle ilgili bilgilerin açıklanmaması, şirketin maruz kaldığı pozisyonun bilerek ve isteyerek saklandığı düşüncesini göz önüne alarak şirket daha dikkatli ve özenli davranması gerekmektedir. Benzer olaylardan kaynaklandığında durumlarda koşullu yükümlülükler ve karşılıklar, söz konusu koşullu yükümlülük ve karşılık ile ilgili açıklamalar aradaki bağlantıyı gösterecek şekilde yapılmalıdır (Özer, 2012, 60).

Koza Altın İşletmeleri A.Ş.’nin 2014 ve 2015 yılına ait konsolide finansal tablolarının dipnotlarında koşullu yükümlülüklerle ilgili olarak sunmuş olduğu detay bilgiler Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5: Koza Altın İşletmeleri A.Ş.’nin 2014 ve 2015 Yılı Koşullu Yükümlülüklerine İlişkin Dipnotlarında Sunduğu Bilgiler

AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
Teminat Mektupları	5.725,00 TL	6.290,00 TL
İpotekler	193,00 TL	157,00 TL
Akreditif	-	296,00 TL
Toplam	5.918,00 TL	6.743,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Tablo 5’te özetlenen karşılık tür ve tutarlarını “Verilen Teminatlar” başlığı altında dipnotlarında göstermiştir.

1.8. Koşullu Varlıklar

Koşullu varlıklar, geçmiş olaylardan kaynaklanan ve varlığı sadece şirketin kontrolünde bulunmayan bir veya daha fazla belirsiz gelecekteki olayın gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi ile teyit edilecek olan varlıklardır (Mirza, Orrell, & Holt, 2008, 324). Koşullu varlıklar genellikle ekonomik yararların şirkete girişi olasılığını doğuran, plansız veya beklenmedik olaylardan kaynaklanır. Konuya örnek olarak, herhangi bir şirketin yasal işlemler sonucunda elde etmek olduğu, sonucu belirsiz hak talepleridir (TMS 37, md.32).

Koşullu varlıklar, finansal tablolarda doğru olarak yansıtılmaları amacıyla devamlı bir şekilde değerlemeye tabi tutulmaktadır. Ekonomik faydanın şirkete girmesi tam olarak net bir duruma gelmesi halinde ilgili varlık ve buna ilişkin gelir değişikliğinin meydana geldiği dönemin finansal tablolarına yansıtılır. Şayet ekonomik fayda girişi olası duruma gelmiş ise, söz konusu koşullu varlığın şirketin finansal tablo dipnotlarında gösterilmesi gerekmektedir (Demir, 2007, 128).

Koşullu varlıklara aşağıdaki kalemler örnek olarak gösterilebilir (Öğüz, 2007, 129):

- Alınan teminatlar,
- Yaptırılan sigortalar,
- Alınan iş garantileri,
- Bazı hakların devri sebebiyle doğacak alacakların tutarı ve tarihleri,
- İhtirani kayıtla devlete ödenen paralardan geri alınma olasılığı yüksek olanlar,
- Lehte açılan davalar,
- Müracaat edilmiş olsun ya da olmasın alınacak olan devlet yardımları,
- Alınmış patent, kota hakkı, kullanım hakkı gibi gayri maddi haklar eğer maddi olmayan varlıklarda açıklanmışsa, bu haklarda henüz kullanılmayan kısımlar yer almaktadır.

1.9. Koşullu Varlıkların İlgili Finansal Tablo Dipnotlarında Yer Verilmesi Zorunlu Bilgiler

Koşullu varlık, şirketin bütünüyle kontrolünde olmayan aynı zamanda belirsizlik taşıyan bazı olayların ileriki zamanda gerçekleşip gerçekleşmemesine bağlı olarak mevcudiyetleri onaylanacak olan muhtemel varlıklar. Bu bağlamda, söz konusu varlıklar bilançoya yansıtılmaz. İşletmeye ekonomik yarar sağlamasının gerçekleşme ihtimali fazla olduğunda dipnotlarda açıklanır. Eğer, ekonomik yarar sağlamasının kesinlik kazanması durumunda ise varlık artık bir koşullu varlık olarak değerlendirilemeyeceği için finansal tablolara yansıtılmalıdır (Öztürk, 2011, 277).

İşletmenin varlıklarında herhangi bir artış ihtimali olması halinde, koşullu varlıkların finansal tabloların dipnotlarında ve eklerinde gösterilmesi gerekmektedir. İşletmenin her koşullu varlık sınıfı için dipnotlarda aşağıdaki açıklamaları yapması gerekmektedir (Özer, 2012, 66):

- Varlığın niteliğine ilişkin kısa bir açıklama yapmalı,
- Finansal etkinin tahmini yapmalı,

Koşullu varlıkların dipnotlarda açıklanmasına ilişkin olarak, finansal tablo kullanıcılarının aleyhine olacak bilgilere finansal tablo dipnotlarında yer verilmemesi gerekir. Koşullu varlığa ilişkin gelirin var olmasından ve ortaya çıkmasından dolayı yapılması gerekli olan açıklamalar için özen gösterilmelidir (Galip, 2017, 66).

Koşullu varlıklarla ilgili açıklanması gerekli olan bilgilerin makul bir çabayla elde edilememesi ve bundan kaynaklı herhangi bir açıklama yapılamıyor olması sözkonusu olduğunda konuyla ilgili olarak dipnotlarda açıklama yapılmalıdır (Gerşil & Sönmez, 2007, 130).

Örnek 1: Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.’nin 2015 ve 2016 yıllarına ait konsolide finansal tablolarının dipnotlarında koşullu varlıklarına ilişkin olarak verilmiş detay bilgiler Tablo 6 ve Tablo 7’de özetlenmiştir.

Tablo 6: Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.’nin 2015 ve 2016 Yılı Koşullu Varlıklar Tablosu

Açıklamalar	2016 Yılı	2015 Yılı
Alınan teminatlar (*)	3.027.085,00 TL	3.256.850,00 TL
Alınan ipotekler (**)	45.878,00 TL	126.221,00 TL
Toplam	3.072.964,00 TL	3.383.071,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

*Alınan teminatlar, inşaat projeleri için yüklenicilerin vermiş olduğu kesin teminat mektupları ve ihale sürecinde alınan geçici teminat mektuplarından oluşmaktadır.

** Alınan ipotekler, satılmış fakat tahsilatları henüz eksik kalmış olan bağımsız bölüm ve arsalar üzerindeki ipoteklerden oluşmaktadır.

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.’nin 2017 tarihli konsolide finansal tablolarında koşullu varlıklara ilişkin olarak yapmış olduğu diğer açıklamalar şunlardır:

- Şirket taraf olduğu ve davacı sıfatıyla açtığı toplam dava sayısı 1.324’tür.
- Şirket’in 31/12/2017 tarihi itibarıyla ticari ünite ve konut satışlarından kaynaklanan nominal ticari alacakların vadelerine göre kırılımı ve TMS 18 Hasılat standardı kriterlerini sağlayamadığından dolayı bilançoya eklenemeyen Satış Vaadi Sözleşmesi kapsamında inşaatı devam eden ya da tamamlanıp teslimatı şuan için yapılmamış konut ve ticari ünitelere istinaden vadesi gelmemiş veya tahsil edilmemiş nominal taksitlerin vadelere göre beklenen tahsilat zararı ve tutarları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.’nin 2017 Yılı Koşullu Varlıklar Tablosu

YILAR	TİCARİ ALACAKLAR	BİLANÇO DIŞI ERTELENMİŞ GELİRLER	TOPLAM
2018	721.531,00 TL	755.373, 00 TL	1.476.904, 00 TL
2019	480.164, 00 TL	564.401, 00 TL	1.044.565, 00 TL
2020	343.526, 00 TL	488.004, 00 TL	831.530, 00 TL
2021	217.240, 00 TL	345.673, 00 TL	562.913, 00 TL
2022	195.767, 00 TL	289.508, 00 TL	485.275, 00 TL
2023	171.798, 00 TL	200.906, 00 TL	372.704, 00 TL
2024-2028 yılları arası	364.850, 00 TL	848.613, 00 TL	1.213.463, 00 TL
2029-2033 yılları arası	92.116, 00 TL	189.402, 00 TL	281.518, 00 TL
2034-2039 yılları arası	79.537, 00 TL	93.792, 00 TL	173.329, 00 TL
Toplam	2.666.529, 00 TL	3.775.672, 00 TL	6.442.201, 00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Ticari ünite ve konut satışlarından kaynaklanan nominal ticari alacakların vadelerine göre kırılımı 2018-2039 yılları arasında ödeme planları yer almaktadır. Planlanan toplam ödemenin tutarı 6.442.201, 00 TL’dir.

Örnek 2: Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.’nin 2015 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında koşullu varlıklara ilişkin olarak sunmuş olduğu detay bilgiler Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8: Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin 2014-2015 Yılı Koşullu Varlıklar Tablosu

AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
Satıcılardan alınan teminat mektupları	601.879.993,00 TL	786.688.791,00 TL
Müşterilerden alınan teminat senetleri	8.462.100,00 TL	9.532.800,00 TL
Satıcılardan alınan teminat senetleri	4.851.036,00 TL	5.105.449,00 TL
Müşterilerden alınan teminat mektupları	1.944.400,00 TL	4.954.955,00 TL
Müşterilerden alınan ipotekler	450.000,00 TL	265.000,00 TL
Satıcılardan alınan teminat çekleri	68.040,00 TL	79.457,00 TL
Müşterilerden alınan teminat çekleri	6.000,00 TL	6.000,00 TL
TOPLAM	617.661.569,00 TL	806.632.452,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Alınan teminatlarda Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. yer verdiği kalemler Satıcılardan alınan teminat mektupları, Müşterilerden alınan teminat senetleri,

Satıcılardan alınan teminat senetleri, Müşterilerden alınan teminat mektupları, Müşterilerden alınan ipotekler, satıcılardan alınan teminat çekleri, Müşterilerden alınan teminat çekleri olarak değinilmiştir. 2014-2015 yılında alınan teminatlara ilişkin tutarlar yer verilmiştir. Bunların toplamı sırasıyla 617.661.569 TL ve 806.632.452 TL olarak tablolarda gösterilmiştir. Verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda Satıcılarda alınan teminat mektupları her iki yılda da en çok tutara sahip olmaktadır. En az tutarla gösterilen kalem ise, Müşterilerden alınan teminat çekleri 6.000 TL olarak gösterilmiştir.

BÖLÜM 2: KARŞILIKLAR, KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER VE KOŞULLU VARLIKLARIN TÜRKİYE’DEKİ MEVZUAT AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde, karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlık kavramı Türkiye’deki mevzuat kapsamında ele alınmıştır. Bu kapsamda bölümde Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), Vergi Usul Kanunu (VUK), Türk Ticaret Kanunu (TTK), Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) çerçevesinde açıklamalar yapılmıştır.

2.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde Karşılıklar

1 seri numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde ifade edilen karşılık kavramı muhasebenin temel kavramlarından “İhtiyatlılık Kavramı”na göre ayrılmaktadır (Akça & Gönen, 2015, 9). Bu çerçevede karşılıklar MSUGT’larda üç farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır:

- Aktif Değer Azalışları Karşılıkları
- Borç ve Gider Karşılıkları
- Yedek Niteliğindeki Karşılıklar

2.1.1. Aktif Değer Azalışları Karşılıkları

Aktif değer azalış karşılıkları, varlıkların defterlerde kayıtlı değerlerini, kanun ve mevzuatın izin verdiği ölçüde piyasa rayıcı, cari değer, net gerçekleşebilir değer vb. değerlere indirebilmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu tür karşılıkların genel adı değer düzeltmeleri olarak belirtilmektedir (Çağlar, 2011, 274).

TDHP’de aktifte oluşan değer azalışları ile ilgili karşılık hesapları şunlardır:

- 119 Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)
- 139 Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)
- 158 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 199 Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)

- 229 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)
- 239 Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)
- 241 Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)
- 244 İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 247 Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 249 Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-)
- 298 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

Yukarıda yer alan hesaplar, bilançonun aktif tarafında ilgili hesap grubundan indirim olarak gösterilen düzenleyici nitelikte hesaplardır (Yolcu, 2010, 170).

2.1.2. Borç ve Gider Karşılıkları

Borç ve gider karşılıkları raporlama dönemi sonu itibariyle ortaya çıkan, sadece tutarının ne olacağı önceden kesinlikle bilinmemekle ya da tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği belirsiz olan borç ve gider amacıyla ayrılmış karşılıklardır (Gürer, 2008, 109).

Borç ve gider karşılıkları 1 Sıra Nolu MSUGT’de bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan, ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen kısa vadeli ve uzun vadeli yükümlülükler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesap grubu olarak tanımlanmıştır. Yine Tebliğ’de bu grupta yer alan karşılık hesaplarının aktifi düzenleyici nitelikte olmadığı ifade edilmiştir.

Muhtemel yükümlülükler niteliğindeki karşılıklar için Tekdüzen Hesap Planının 37 ve 47 numaralı grupları ‘Borç ve Gider Karşılıkları’nı belirtmektedir. 37 numaralı grubun tanım; Bilanço tarihinde ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen kısa vadeli borçlar veya giderler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesap grubudur. Bu grupta yer alan karşılık hesapları aktifi düzenleyici nitelikte değildir. 47 numaralı grubun tanımında sadece kısa vadeli yerine uzun vadeli kelimesi gelerek tekrarlanmıştır (Adiloğlu & Yücel, 2017, 19).

TDHP’de yer alan “Borç ve Gider Karşılıkları” hesap grupları kapsamında bulunan hesaplar şunlardır:

- 370 Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları

- 371 Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi Ve Diğer Yükümlülükleri (-)
- 372 Kıdem Tazminatı Karşılığı
- 373 Maliyet Giderleri Karşılığı
- 379 Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları
- 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı
- 479 Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları

2.1.3. Yedek Niteliğindeki Karşılıklar

İşletmenin gelecekte karşılaşması beklenen, tutarı net olarak belirlenemeyen bazı zarar ve tazminatları karşılamak amacıyla kar hesabından ayrılmakta olan karşılıklara yedek niteliğindeki karşılık denilmektedir (Çiçek, 1998, 25).

Dağıtılmamış karların belirli bir amaca tahsisi halinde, diğer bir deyişle kârın tamamının dağıtılmayıp belirli amaç için şirkette bırakılması halinde ayrılan bu özkaynak unsurlarını ifade etmek için kullanılmaktadır (Özbek, 2016, 83). İşletmenin yetkili organları tarafından şirket ana sözleşmesi kararı uyarınca dağıtılmamış veya şirkette alıkonulan karlar TDHP’de yedek niteliğindeki karşılıklar içerisinde gösterilmektedir (Demir, 2019, 39).

TTK’nın 465. maddesinin ikinci fıkrasında yedek akçe kavramına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Ayrıca, tüm yedeklerin vergiye tabi olduğu açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiştir. Bu nedenle yedekler ile vergi kanunları arasında sıkı bir ilişki sözkonusudur (Özkan & Kocamış, 2011, 194).

Karşılıklar TDHP’de vadelerine göre şu şekilde sınıflandırılırlar:

- Kısa Vadeli Karşılıklar
- Uzun Vadeli Karşılıklar

Bu kapsamda TDHP’de yer alan ‘Yedek Niteliğindeki Karşılıklar’a ilişkin hesap grubu ve bu hesap grubunda bulunan hesaplar şunlardır:

Kar Yedekleri Grubu;

- Yasal Yedekler
- Statü Yedekleri

- Olağanüstü Yedekler
- Diğer Kar Yedekleri
- Özel Fonlar

2.2. Vergi Usul Kanunu'nda Karşılıklar

Karşılıklar 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 288'inci maddesinde yer almakta olup, Kanunda karşılık kavramı “hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katiiyetle kestirilmeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyeti arz eden belirli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağlar” olarak tanımlanmıştır. Yine aynı maddede karşılıkların mukayyet değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlendirileceği ve amortisman kayıtları hakkındaki özel hükümlerin mahfuz olduğu hüküm altına alınmıştır (VUK, md. 288).

Vergi Usul Kanunu'nun karşılıklara ilişkin düzenlemelerinden biri değer düşüklüğüne uğramış olan mallara ilişkindir. VUK'un 278'inci maddesinde değer düşüklüğüne uğramış mallar ile ilgili olarak “Yangın, deprem ve su basması gibi afetler yüzünden veyahut bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlak, paslanmak gibi haller neticesinde iktisadi kıymetlerinde önemli bir azalış vaki olan emtia ile maliyetlerinin hesaplanması mutad olmayan hurdalar ve döküntüler, üstüğü, deşe ve ıskartalar emsal bedeli ile değerlendirilir” hükmü yer almaktadır. Bu hükümden hareketle şirketler değer düşüklüğüne uğramış mallarını emsal bedel ile değerleyecek ve bu değerlendirme işlemi neticesinde ortaya çıkan değer düşüklüğü için karşılık ayırabilecektir.

Vergi Usul Kanunu'nun karşılıklara ilişkin düzenlemelerinden bir diğeri de değeri düşen menkul kıymetlere ilişkindir. VUK'un 279'uncu maddesinde “Hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kâr ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibarıyla hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerlendirilir.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hükümden hareketle şirketler hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin

hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri haricindeki menkul kıymetlerini borsa rayici ile değerleyeceklerdir. Bu değerlendirme işlemi sonucunda değer düşüklüğünün sözkonusu olması halinde değer düşüklüğü tutarı kadar karşılık ayrılacaktır. Vergi Usul Kanunu'nun karşılıklara ilişkin düzenlemelerinden bir diğeri amortismanlara ilişkindir. VUK'un Amortismanlar başlıklı 321'inci maddesinde "... hesaplanan amortismanların, hesaplarda ayrıca gösterilmek şartıyla ilgili buldukları değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması caizdir." hükmüne yer verilerek amortisman tabi iktisadi kıymetler için amortisman ayrılabilmesi ifade edilmiştir.

Vergi Usul Kanunu'nun karşılıklara ilişkin düzenlemelerinden bir diğeri de tahsili şüpheli halde olan alacaklara ilişkindir. VUK'un 323'üncü maddesinde "Ticari veya zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla; 1- Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar, 2- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar, şüpheli alacak sayılır." denilmiştir. Aynı maddenin devamında "Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir." ve "Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder." hükmüne yer verilerek, tahsili şüpheli halde olan alacaklar için karşılık ayrılabilmesine olanak sağlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun karşılıklara ilişkin bir diğeri düzenleme tahsilinden vazgeçilen alacaklara ilişkindir. VUK'un Vazgeçilen Alacaklar başlıklı 324'üncü maddesinde "Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararla itfa edilmediği takdirde kar hesabına naklolunur." hükmü yer almaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nun karşılıklara ilişkin olarak yukarıda ayrıntısı verilen düzenlemelerinden de anlaşılacağı üzere, vergi kanunları kapsamındaki karşılık uygulamaları, amortisman konusu hariç olmak üzere, yalnızca bazı ticari alacaklar ve stoklar ile vergi beyannamesinin verildiği tarihe kadar genel kurul kararına bağlanması şartıyla çalışanlara ödenen temettü ikramiyeleri veya performans primleri ile toplu sözleşme görüşmeleri nedeniyle geçmiş yıllar için ödenen ücret farkları ile sınırlı kalmaktadır (Gözlüklü, 2017, 17-18).

Vergi Usul Kanunu'nun 261. maddesinde değerlendirme ölçülerini tanımlamış olup, değerlemenin iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, maliyet bedeli, borsa rayici, tasarruf değeri, mukayyet değer, itibari değer, vergi değeri, rayiç bedel ile emsal bedeli ve ücreti ölçülerinden biri ile yapılacağını belirlemiştir. Bu kapsamda Vergi Usul Kanunu'na göre karşılıkların değerlemesinde kullanılması gereken ölçüler Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: VUK Kapsamında Karşılıklar İle İlgili Değerleme Ölçüleri

AÇIKLAMALAR	VUK'a göre Değerleme Ölçüleri
Karşılıklar	Mukayyet değeri üzerinden pasifleştirilerek değerlendirilir.
Vergi Karşılığı	Mukayyet değer üzerinden değerlendirilerek cari dönem vergi karşılığı gösterilir.
Karşılık Giderleri	Mukayyet değeri üzerinden pasifleştirilerek değerlendirilir. Dava ve icra safhasına gelmiş olaylara ilişkin karşılık tutarı gider kaydedilir.
Aleyhte Açılan Davalar İçin Ayrılan Karşılıklar	Mahkeme kararı ile kesinleşen tazminatlar veya ödenen zararlar gider kaydedilir.
Hatalı Ürünlerin Tazminatları İçin Ayrılan Karşılıklar	Mahkeme kararına veya sözleşmeye dayanılarak ödenen tazminatlar gider kaydedilir.
Ürün Garantisi İçin Ayrılan Karşılıklar	Mahkeme kararına veya sözleşmeye dayanılarak ödenmiş garanti harcamaları gider kaydedilir.
İşletme Aleyhine Vergi Cezaları	Mahkeme kararı ile kesinleşen veya vergi idarelerine ödenen cezalar Kanunen Kabul Edilmeyen Gider olarak dikkate alınır.
Çevresel Yükümlülüklerle İlişkin Karşılıklar	Çevresel yükümlülüklerle ilişkin harcama yapıldığında, gider kaydedilir.
Yeniden Yapılandırma Masrafları	Yeniden yapılandırma harcamaları yapıldığında gider kaydedilir.

Kaynak: Koç, 2018, 179'dan uyarlanmıştır.

2.3. Türk Ticaret Kanunu'nda Karşılıklar

6012 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 75. maddesinde karşılıklar konusu düzenlenmiş olup, sözkonusu maddede "Gerçekleşmesi şüpheli yükümlülük ve askıdaki işlemlerden doğabilecek muhtemel kayıplar için Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen kurallara göre karşılık ayrılır" denilmiştir. Karşılıklar TTK'nın 75. maddesine göre, en önemli kalemlerinden olması durumu, şüpheli borçlardan, bekletilmekte olan işlemlerden, ileriki zamanda yerine getirilecek olan borçlardan ortaya çıkması olası kayıplar için ayrılan, amaç hükmü belirli yedek akçelerdir (Sağlam & Azgın, 2016, 5).

TTK'da değerlendirme ile ilgili olarak TMS/ TFRS'de öngörülen ilkelerin baz alınması

gerekliliği belirtilmiştir (TTK, md. 78-81). Bu doğrultuda ölçümde kullanılacak değerlerin belirlenmesi, tanımları, içeriklerinin yansıtılması ve yapılacak olan değişiklikler TMS/ TFRS kapsamında ele alınacaktır (Sayım & Ardıç, 2012, 7).

TTK'nın belirttiği ve TMS/TFRS'de karşılıkların finansal tablolarda gösterilmesi için gerekli olan koşulların varlığı aşağıdaki gibidir (Demir, 2019, 42):

- Geçmişteki bir durum nedeniyle meydana gelmiş bir yükümlülüğün olması,
- Yükümlülüğün gerçekleştirilebilmesi için ekonomik fayda sağlayan kaynakların şirketten çıkması olasılığının olması,
- Yükümlülük tutarının güvenilir bir şekilde tahmin edilebilmesi.

Yukarıda ifade edilmiş olan koşulların oluşmadığı durumlarda herhangi bir karşılık tutarının finansal tablolara yansıtılması mümkün değildir.

2.4. Sermaye Piyasası Kanunu'nda Karşılıklar

SPK kapsamında, borsaya kote olmamakla birlikte halka açık sayılan şirketler için Seri: XI, No:1 sayılı "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Esaslar Hakkında Tebliği" geçerlidir. Borsaya kote şirketler ise 2008 yılından itibaren TMS/ TFRS'ye uyumu zorunlu hale getirilmiştir. Bu kapsamda 09.04.2008 tarihinde yayımlanan II-14.1 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" ile 2008 yılındaki ilk ara dönem finansal tablolarından başlamak üzere finansal tabloların hazırlanmasında TMS/ TFRS düzenlemesinin esas alınacağı düzenlenmiştir.

Öte yandan, 30/12/2012 tarih ve 28513 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetim başlıklı 14/1 maddesinde "İhraççı, kamuya açıklanacak veya gerektiğinde Kurulca istenecek finansal tablo ve raporları, şekil ve içerik bakımından Türkiye Muhasebe Standartları çerçevesinde Kurulca belirlenen düzenlemelere uygun olarak, zamanında, tam ve doğru bir şekilde hazırlamak ve ibraz etmek zorundadır" hükmüne yer vermiştir.

Öte yandan tebliğe yer alan karşılıklar ise menkul kıymet değer düşüklüğu karşılığı, stok değer düşüklüğu karşılığı, alacak ve borç senetleri reeskontu, şüpheli alacak karşılığı, iştirakler, bağlı ortaklıklar, bağlı menkul kıymetler değer düşüklüğu karşılığı, şarta bağlı durumlar nedeniyle ayrılan karşılıklar, kıdem tazminat karşılığı, garanti karşılıkları ve vergi karşılığı olarak belirtilmiştir (Polat, 2015, 28).

2.5. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na Göre Karşılıklar

Bankacılıkta karşılık kavramı, bankaların varlıklarının ana kalemi olan kredi alacaklarında meydana gelmiş ve/ veya gelmesi muhtemel zararlar için ayırdıkları ihtiyatları tanımlamak için kullanılmaktadır (Sayım, 2012, 301). 19/10/2015 tarih ve 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun Karşılıklar, Teminatlar ve Kayıttan Düşme başlıklı 53. Maddesinde, Kanun kapsamında ayrılacak karşılıklara ilişkin olarak ‐Bankalar, krediler ile ilgili olarak doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına, kredilerin kalitesine ve sınıflandırılmasına, garantilerin ve teminatların alınmasına, bunların değerinin ve güvenilirliğinin ölçülmesine, takibe alınan kredilerin izlenmesi ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yayımlanan Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre kayıttan düşülmesine, kredilerin yeniden yapılandırılması dâhil geri ödenmelerine ilişkin politikaları oluşturmak ve uygulamak, bunları düzenli olarak gözden geçirmek, tüm bu hususları icra edebilecek gerekli yapıları tesis etmek ve şirket zorundadır. Bu fıkra hükmünün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir. Bu madde uyarınca krediler ile ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı ayırdıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir” hükmü yer almaktadır.

Karşılık kavramı, bankaların varlıklarının ana kalemi olan kredi alacaklarında ortaya çıkmış ve/veya ortaya çıkması mümkün zararlar için ayırmış oldukları ihtiyatların belirlenmesi amaçlanmıştır. Karşılık uygulanabiliyor olması sebebiyle banka yönetimlerinin kredi alacaklarının cari değerlerini daha doğru bir şekilde seçerek elde etmekte, alım-satımında uygulayamadıkları aktiflerinin gerçek değerlerinin belirlenmesi olası hale gelmektedir (Acar, 2000, 4).

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, karşılık ayrılmasına ilişkin konularda düzenleme yapma, konuya ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'na vermiştir (Çağlar, 2011, 273). BDDK karşılıklara ilişkin konuları 01/01/2018 itibarıyla yürürlüğe girmiş olan ‐Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile düzenlemiştir.

Karşılıklara ilişkin yönetmeliğin esasları hakkında detaylı bilgiler aşağıda yer almaktadır.

A-) Karşılık Miktarının Belirlenmesine İlişkin Esaslar

Hedef alınan riske göre Genel Karşılıklar ve Özel Karşılıklar şeklinde iki ayrı karşılık türünden bahsedilmektedir.

a) Genel Karşılıklar: Genel Karşılıklar, Kredi Genel Riskleri İçin Karşılıklar olarak da adlandırılmaktadır.

I. GRUP: Standart Nitelikli Krediler: Tahsilinde gecikme olmamış krediler üzerinden % 1 olarak belirlenmiştir.

II. GRUP: Yakın İzlemedeki Krediler: Tahsilinde gecikme olmamasına karşın, belirli göstergelere göre gelecekte olabileceği değerlendirilen krediler üzerinden % 3 olarak belirlenmiştir.

Genel karşılıklar, bilançoda yabancı kaynak olarak raporlanmaktadır.

b) Krediler Özel Karşılıkları: Kredi Özel Karşılıkları, Kredi Bazında Karşılıklar olarak da adlandırılmaktadır.

Kredi Bazında Karşılıklar, tahsilinde gecikme meydana gelmiş olarak adlandırılan donuk krediler her biri için ayrı olarak hesaplanır. Gecikmenin durumuna göre bu aşamadaki krediler için ayrılacak karşılıkların oranları bulunmaktadır. Donuk kredilerin banka için değeri azaldıkça karşılık miktarı artırılır. Kredi, değerini tamamen yitirdiğinde de karşılık oranı yüzde yüze ulaşmış olmaktadır (Sevilengül, 2020, 30).

III. GRUP Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler: Borçlusunun kredi değerliliği bozulmuş olduğu veya bazı göstergelere göre, kredinin tahsilinde risk oluştuğu değerlendirilmiştir. Oran; Mevcut:0 Ayrılacak:20 ve Toplam:20 şeklindedir.

IV. GRUP Tahsili Şüpheli Krediler: Kredinin anaparasının ve/veya tahakkuk ettirilmiş eklerinin tahsil edilmesi şüpheli hale gelmiştir. Oran; Mevcut:20 Ayrılacak:30 ve Toplam:50 şeklindedir.

V. GRUP Zarar Niteliğindeki Krediler: Borçlusunun kredi değerliliğini yitirmiş olması nedeniyle; kredinin anaparası ve tahakkuk ettirilmiş ekleri “değersiz alacak” niteliği kazanmıştır. Oran; Mevcut: 50 Ayrılacak: 50 ve Toplam: 100 şeklindedir.

Kredi özel karşılıkları, verilen kredi şeklindeki varlıkları bilanço günündeki değerine indirgeyen “aktif nitelikli karşılıklar” olduğundan, krediler toplamından indirim biçiminde raporlanır.

B-) Teminatların Riski Karşılama Yeteneğinin Değerlendirilmesine İlişkin Esaslar

Yönetmelikle; teminat gösterilen teminatın nakde çevrilmesi halinde sağlayacağı nakit girişinin teminatın hali hazırdaki değeri ile aynı olmayabileceğinin göz önünde tutulması

esasları getirilmiştir. Bu bağlamda da teminat türleri 5 grupta toplanmış ve her grubun krediyi karşılama derecesi riski karşılama gücü oranı olarak belirlenmiştir. Kredi karşılama riskine örnek olarak, I. grupta yer alan teminatların Nakit, mevduat, katılım fonu vb. riski karşılama oranı %100 olarak belirlenmiştir. IV. grupta yer alan teminatların örnek olarak; ticari şirket rehni, uçak veya gemi ipoteği vb. riski karşılama oranı ise, yüzde %60'ı olarak belirlenmiştir (Sevilengül, 2020, 30).

Örneğin; Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O, 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe ilişkin olarak Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Özel Karşılıklar ilgili detaylı bilgiler Tablo 10'da ve Tablo 11'de özetlenmiştir.

Tablo 10: Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Temerrüt Karşılıkları Tablosu

Özel Karşılıklar	2018 Yılı
Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler İçin Ayrılan	712.622,00 TL
Tahsili Şüpheli Krediler İçin Ayrılan	1.161.870,00 TL
Zarar Niteliğindeki Krediler İçin Ayrılan	6.392.272,00 TL
Toplam	8.266.764,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 11: Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Özel Karşılıklar Tablosu

Özel Karşılıklar	2017 Yılı
Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılanlar	153.441,00 TL
Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılanlar	430.333,00 TL
Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar İçin Ayrılanlar	6.253.158,00 TL
Toplam	6.836.932,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 10 ve 11'de Özel Karşılıklar gruplarında yer alan III. Grup Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler, IV. Grup Tahsili Şüpheli Krediler, V. Grup Zarar Niteliğindeki Krediler ilgili karşılaştırılmalı tablosu verilerek yeni yönetmelikle ve eski yönetmelikte kullanılan kalemlere ilişkin bilgiler bir arada verilmektedir.

Örneğin; Akbank T.A.Ş 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe ilişkin olarak Kredi Bazında Karşılıklar, tahsilinde gecikme

meydana gelmiş Donuk alacaklardan yeniden yapılandırılan ya da yeni bir itfa planına bağlanan kredi ve diğer alacaklara ilişkin bilgiler Tablo 12 ve Tablo 13’de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 12: Donuk Alacaklardan Yeniden Yapılandırılan ya da Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Kredi ve Diğer Alacaklara İlişkin 2018 Yılına Ait Bilgiler

Donuk alacaklara ilişkin bilgiler (Net)				
31 ARALIK 2018	AÇIKLAMALAR	III.GRUP	IV.GRUP	V.GRUP
		Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler	Taksili Şüpheli Krediler	Zarar Niteliğindeki Krediler
	Karşılıklardan Önceki Brüt Tutarlar	96.659,00 TL	196.424,00 TL	228.364,00 TL
Yeniden Yapılandırılan Krediler	96.659,00 TL	196.424,00 TL	228.364,00 TL	

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 13: Donuk Alacaklardan Yeniden Yapılandırılan ya da Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Kredi ve Diğer Alacaklara İlişkin 2017 Yılına Ait Bilgiler

Donuk alacaklara ilişkin bilgiler (Net)				
31 ARALIK 2017	AÇIKLAMALAR	III.GRUP	IV.GRUP	V.GRUP
		Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler	Taksili Şüpheli Krediler	Zarar Niteliğindeki Krediler
	Özel Karşılıklardan Önceki Brüt Tutarlar	80.662,00 TL	118.684,00 TL	135.790,00 TL
Yeniden Yapılandırılan Krediler ve Diğer Alacaklar	-	-	-	
Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler ve Diğer Alacaklar	80.662,00 TL	118.684,00 TL	135.790,00 TL	

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Akbank T.A.Ş 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe ilişkin olarak Kredilere İlişkin Olarak Ayrılan Genel Karşılıklara İlişkin detay bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 14: Genel Karşılıklara İlişkin Olarak Ayrılan Karşılıklar Tablosu

Genel Karşılıklar	2017 Yılı
I.GRUP KREDİ VE ALACAKLAR İÇİN AYRILANLAR	964.317,00 TL
II. GRUP KREDİ VE ALACAKLAR İÇİN AYRILANLAR	121.358,00 TL
Gayrinakdi Krediler İçin Ayrılanlar	64.229,00 TL
Diğer	1.536.967,00 TL
Toplam	2.686.871,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Akbank T.A.Ş. Genel karşılık hesaplaması için asgari karşılık oranları belirtilmiştir. Belirtilen bu karşılık oranlarının 31.12.2017 tarihi itibarıyla Banka yapmış olduğu değerlendirmelere istinaden söz konusu asgari karşılık oranlarının üzerinde genel karşılık ayırdığını ifade etmiştir.

BÖLÜM 3: BİST 30 İŞLETMELERİNİN TMS 37 KAPSAMINDAKİ RAPORLAMALARININ TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde BİST 30 endeksine dahil şirketlerin 2014-2018 yıllarına ilişkin finansal tabloları incelenerek TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar kapsamında yaptıkları raporlamalar ortaya konmuştur.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada TMS/ TFRS uygulamasının zorunlu olduğu BİST 30 endeksine dahil şirketlerde TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar kapsamında ayırdıkları karşılıkların ve koşullu yükümlülükler ile koşullu varlıkların finansal tablolara nasıl yansıtıldığına ilişkin hesaplara yer verilmesi ve hangi sektörlerin ne derece etkilediğinin tespiti amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını 2018 yılında BİST 30 endeksine dahil şirketler oluşturmaktadır. Araştırmada BİST 30 endeksine dahil şirketlerin 2014-2018 yılları arası finansal tabloları Borsa İstanbul ve Kamuyu Aydınlatma Platformunun resmi internet sitesinden elde edilmiştir.

3.3. BİST 30 Endeksine Dahil İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler

BİST 30, Borsa İstanbul'da işlem gören ve piyasa değeri ile işlem hacmi en yüksek olan 30 şirketin hisse senedinin ortak performansının ölçülmesiyle oluşturulmuş bir endekstir. İşlem kodu, XU030 olarak oluşturulmuştur. Bu endeksteeki şirketlerin seçimi, Ulusal Pazar'da işlem gören şirketler ile Kurumsal Ürünler Pazarı'nda işlem gören gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve girişim sermayesi yatırım ortaklıkları payları arasından yapılmaktadır.

BİST’te 2014-2018 yılları arasında BİST 30 endeksi dahilinde işlem gören şirketler Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15: 2014-2018 Yılları Arası BİST 30 Endeksinde İşlem Gören İşletmeler

SIRA NO	KOD	İŞLETME UNVANI
1	AKBNK	AKBANK T.A.Ş.
2	ARCLK	ARÇELİK A.Ş.
3	ASELS	ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
4	BIMAS	BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.
5	DOHOL	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.
6	EKGYO	EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
7	ENJSA	ENERJİSA ENERJİ A.Ş.
8	EREGL	EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.
9	SAHOL	HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.
10	KRDMD	KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
11	KCHOL	KOÇ HOLDİNG A.Ş.
12	KOZAL	KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.
13	KOZAA	KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.
14	PGSUS	PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.
15	PETKM	PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.
16	SODA	SODA SANAYİİ A.Ş.
17	SOKM	ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.
18	TAVHL	TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.
19	TKFEN	TEKFEN HOLDİNG A.Ş.
20	TOASO	TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.
21	TCELL	TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.
22	TUPRS	TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.
23	THYAO	TÜRK HAVA YOLLARI A.O.
24	TTKOM	TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.
25	GARAN	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.
26	HALKB	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.
27	ISCTR	TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
28	SISE	TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.
29	VAKBN	TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O
30	YKBNK	YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>

Araştırma kapsamındaki şirketlerin 2014-2018 yılları arasında hizmet almış olduğu Bağımsız Denetim Şirketleri Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Şirketleri

ŞİRKET	BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞU				
	2014	2015	2016	2017	2018
AKBANK A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
ARÇELİK A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Yeditepe Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Şirketleri

ŞİRKET	BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞU				
	2014	2015	2016	2017	2018
EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
ENERJİSA ENERJİ A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	AKT Bağımsız Denetim A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
KOÇ HOLDİNG A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Şirketleri

ŞİRKET	BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞU				
	2014	2015	2016	2017	2018
KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	AK Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	AK Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Yeditepe Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.
KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	AK Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	AK Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Yeditepe Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.
PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
SODA SANAYİİ A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Şirketleri

ŞİRKET	BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞU				
	2014	2015	2016	2017	2018
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş.	BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş.	BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş.	BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş.	BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş.
TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Dentim Şirketleri

ŞİRKET	BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞU				
	2014	2015	2016	2017	2018
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Tablo 16: Şirketlerin 2014-2018 Yılları Arasında Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Şirketleri

ŞİRKET	BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞU				
	2014	2015	2016	2017	2018
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.	PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/bist-sirketler>

Tablo 16 incelendiğinde araştırma kapsamındaki şirketlerden 2014-2018 yılları arasında aynı bağımsız denetim şirketinden hizmet almayarak denetim şirketi değişikliğine giden şirketlerin olduğu görülmektedir.

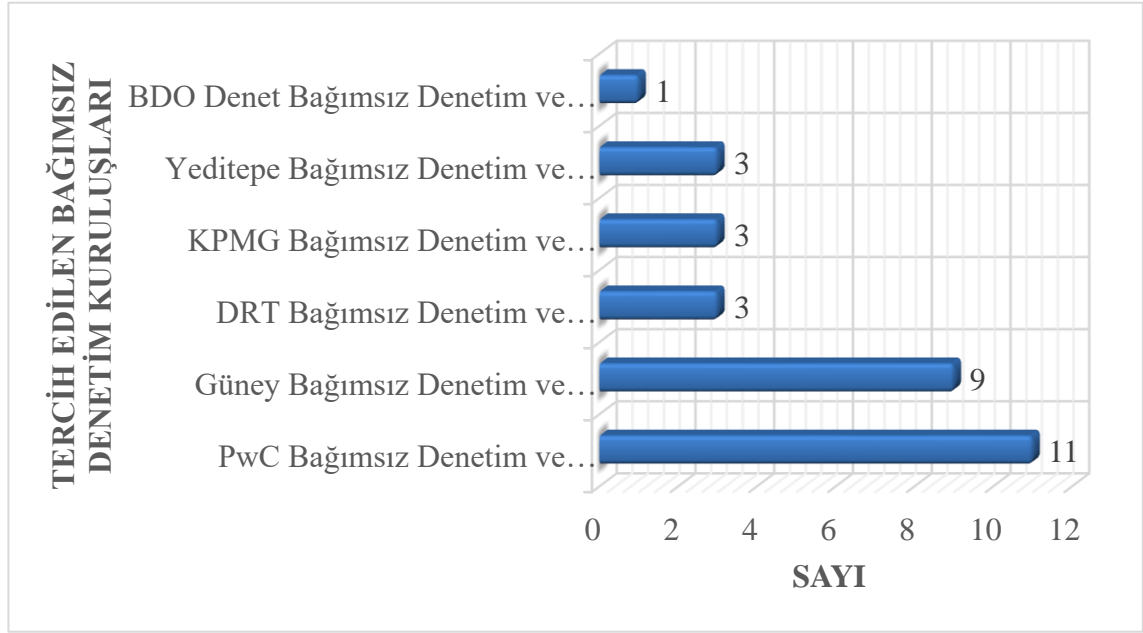
Tablonun incelenmesi sonucunda 2014-2018 yılları arasında bağımsız denetim hizmeti aldığı şirketlerle ilgili detaylı bilgiler şu şekildedir;

➤ PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. ve PwC üyesi Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. ile Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.’den hizmet alan BİST 30 şirketleri aşağıda sıralanmıştır.

- Akbank T.A.Ş.
- Arçelik A.Ş.
- Bim Birleşik Mağazalar A.Ş.
- Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Koç Holding A.Ş.
- Petkim PetroKimya Holding A.Ş.

- Soda Sanayii A.Ş.
 - Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.
 - Tüpraş- Türkiye-Petrol Rafinerleri A.Ş.
 - Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.
 - Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O
 - Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
- KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. ve KPMG üyesi Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.’den hizmet alan şirketler Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile Türk Hava Yolları A.O.’dır.
- 2014-2018 yılları arasında bağımsız denetim şirketi değişikliğine giden şirketler aşağıda sıralanmıştır:
- Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
 - Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.
 - Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.
 - Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları A.Ş.
 - Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.
 - Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş.
 - Koza Anadolu Metal ve Madencilik İşletmeleri A.Ş.
 - Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.
 - TAV Havalimanları Holdin A.Ş.
 - Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.
 - Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
 - Türkiye Halk Bankası A.Ş.
 - Türkiye İş Bankası A.Ş.
- Tekfen Holding A.Ş.’nin 2014-2018 yılları arasında BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş.’den bağımsız denetim hizmeti almıştır.

Şekil 3'te araştırma kapsamındaki 30 şirketin 2018 yılında bağımsız denetim hizmeti aldığı şirketlere yer verilmiştir.

Şekil 3: İşletmelerin 2018 Yılında Aktif Olarak Hizmet Aldığı Bağımsız Denetim Kuruluşları

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/bist-sirketler>

Şekil 3'te yer verilen bilgiler doğrultusunda bu şirketlerden 11'inin en son PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'den 9'unun ise Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'den, hizmet aldıkları görülmektedir. Buradan hareketle söz konusu bağımsız denetim şirketlerinin en çok tercih edilen bağımsız denetim şirketleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunların dışında şirketlerin 3'ünün DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'yi, 3'ünün KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'yi, 3'ünün ise Yeditepe Bağımsız Denetim ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.'yi tercih ettiği ve son olarak ise 1'nin BDO Denet Bağımsız Denetim ve Danışmanlık A.Ş. 'yi tercih ettiği görülmektedir. Tablo 15'de yer verilen şirketlerin merkezlerinin bulunduğu il ve faaliyette buldukları sektör/ sektörlerlere ilişkin bilgiler Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Merkezlerinin Bulunduğu İl ile Faaliyette Buldukları Sektörler

ŞİRKET	ŞEHİR	ŞİRKETİN SEKTÖRÜ
AKBANK .A.Ş	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Bankalar
ARÇELİK A.Ş.	İstanbul	İmalat / Metal Eşya Makine Elektrikli Cihaz ve Ulaşım Araçları
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Ankara	Teknoloji / Savunma
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	İstanbul	Toptan ve Perakende Ticaret, Lokantalar ve Oteller / Perakende Ticaret
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Holdingler ve Yatırım Şirketleri
EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları
ENERJİSA ENERJİ A.Ş.	İstanbul	Elektrik Gaz ve Su / Elektrik Gaz ve Buhar
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.	İstanbul	İmalat / Ana Metal Sanayi
HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Holdingler ve Yatırım Şirketleri
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Karabük	İmalat / Ana Metal Sanayi
KOÇ HOLDİNG A.Ş.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Holdingler ve Yatırım Şirketleri
KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	Ankara	Madencilik ve Taş Ocakçılığı / Kömür ve Linyit Madenciliği
KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	Ankara	Madencilik ve Taş Ocakçılığı / Metal Cevheri Madenciliği
PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.	İstanbul	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme / Ulaştırma ve Depolama

Tablo 17: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Merkezlerinin Bulunduğu İl ve Faaliyette Buldukları Sektörler

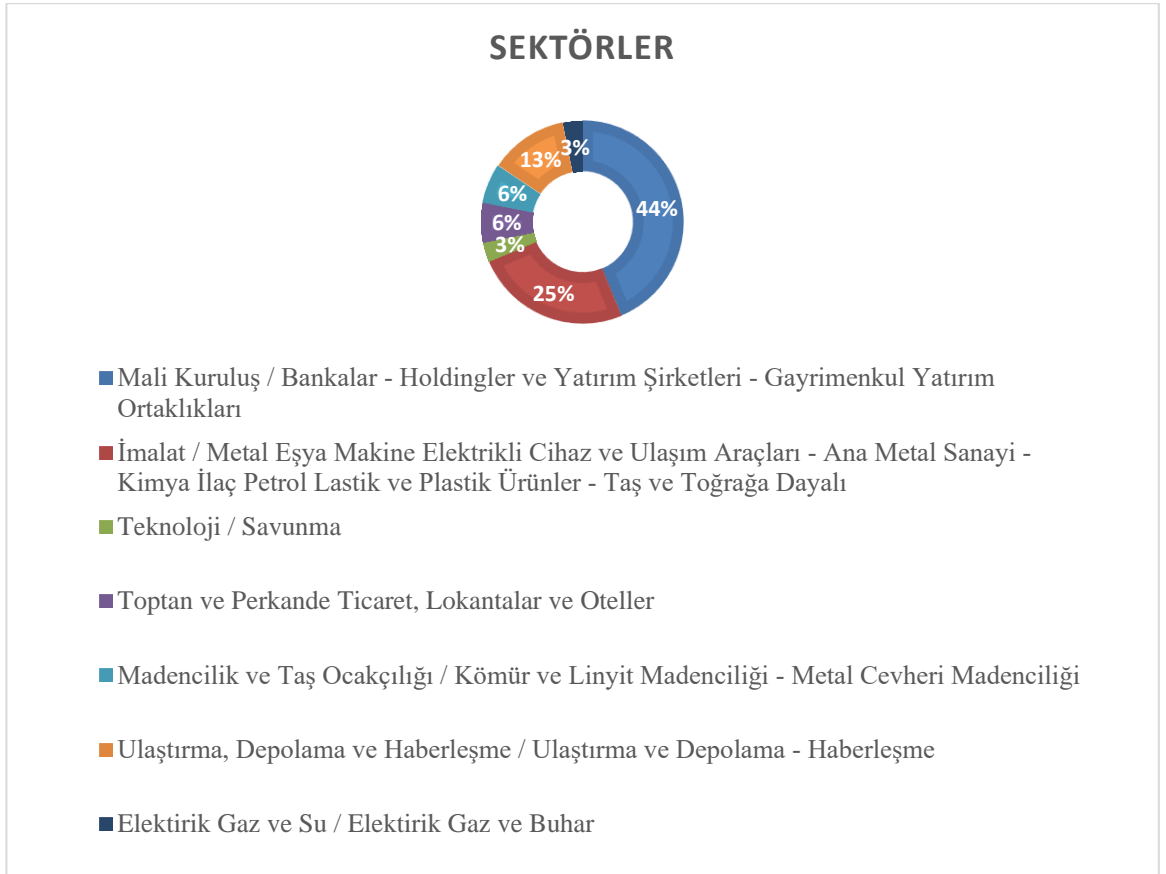
ŞİRKET	ŞEHİR	ŞİRKETİN SEKTÖRÜ
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ő.	İzmir	İmalat / Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler
SODA SANAYİİ A.Ő.	İstanbul	İmalat / Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ő.	İstanbul	Toptan ve Perakende Ticaret, Lokantalar ve Oteller / Perakende Ticaret
TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ő.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Holdingle ve Yatırım Şirketleri
TEKFEN HOLDİNG A.Ő.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Holdingle ve Yatırım Şirketleri
TOFAŞ TÜRKO OTOMOBİL FABRİKASI A.Ő.	İstanbul	İmalat / Metal EŞya Makine Elektrikli Cihaz ve Ulaşım Araçları
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ő.	İstanbul	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme / Haberleşme
TÜPRAŞ-TÜRKIYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ő.	Kocaeli	İmalat / Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler
TÜRKO HAVA YOLLARI A.O.	İstanbul	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme / Ulaştırma ve Depolama
TÜRKO TELEKOMÜNİKASYON A.Ő.	Ankara	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme / Haber- leşme
TÜRKIYE GARANTİ BANKASI A.Ő.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Bankalar
TÜRKIYE HALK BANKASI A.Ő.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Bankalar
TÜRKIYE İŞ BANKASI A.Ő.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Bankalar

Tablo 17: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Merkezlerinin Bulunduğu İl ve Faaliyette buldukları Sektörler

ŞİRKET	ŞEHİR	ŞİRKETİN SEKTÖRÜ
TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Holdingler ve Yatırım Şirketleri
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Bankalar
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	İstanbul	Mali Kuruluşlar / Bankalar

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Sektorler>

Tablo 17’den görüleceği üzere şirketlerin 23’ünün merkezi İstanbul’da bulunmaktadır. Merkezleri Ankara ilinde bulunan şirketlerin sayısı 4, Karabük ilinde bulunanların 1, İzmir ilinde bulunanların 1 ve Kocaeli ilinde bulunanların sayısı ise 1’dir.

Şekil 4: İşletmelerin Dahil Olduğu Sektörler

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Sektorler>

Şekil 4'te araştırma kapsamındaki 30 şirketin sektörel dağılımı üzerinde durulmuştur. Burada şirketlerin KAP'ta yayınlamış olduğu bilgilerden hareketle şirketlerin sektörlerinden edinilen bilgiler ışığında gruplandırılmıştır. Şirketlerden en fazla pay alan grup mavi renk ile gösterilmiş olan; %44 ile Mali Kuruluşlar/ Bankalar- Holdingler ve Yatırım Şirketleri- Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarıdır.

Kırmızı renk ile gösterilmiş olan grup ise %25 ile İmalat/ Metal Eşya Makine Elektrikli Cihaz ve Ulaşım Araçları - Ana Metal Sanayi - Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler - Taş ve Toprağa Dayalı şeklindedir.

Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme/ Ulaştırma ve Depolama – Haberleşme %13 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Açık mavi renk ile gösterilen Madencilik ve Taş Ocakçılığı - Kömür ve Linyit Madenciliği - Metal Cevheri Madenciliği grubu ve mor renkle gösterilen Toptan ve Perakende Ticaret, Lokantalar ve Oteller/ Perakende Ticaret ve Teknoloji/ Savunma ise %6'lık bir paya sahiptir.

Son olarak tek bir şirketi ayrı olarak temsil eden koyu mavi ve yeşil renkli %3 paya sahip olan sektörler sırasıyla şekilde yer almaktadır.

3.3. BİST 30 Endeksine Dahil İşletmelerin TMS 37 Kapsamında Finansal Tablolarında Sunduğu Bilgiler

Bu kısımda Tablo 15'de yer verilmiş olan BİST 30 şirketlerinin 2014-2018 yılı finansal tablolarından hareketle TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar kapsamında yapmış oldukları raporlamalar ve dipnot açıklamaları sunulmuştur.

İzleyen kısımda 2014-2018 yılları arasında BİST 30 endeksine dahil olan şirketlerin konsolide finansal tabloları incelenmiş ve inceleme sonuçları detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 17'de, 2014-2018 yılları arasında Tablo 16'da yer verilen şirketlerin TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıklar standardı kapsamında dipnotlarda hangi numarayla ve hangi başlıklarda bilgi verdikleri açıklanmıştır.

Tablo 18: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesindeki Raporlamalarının Dipnot Numaraları ve Başlıkları

İŞLETME ADI	Dipnot No					Dipnot Başlığı
	2014	2015	2016	2017	2018	
AKBANK T.A.Ş.	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	Üçüncü bölüm (XV-XVI)	Üçüncü bölüm (XV-XVI)	Üçüncü bölüm (XV-XVI)	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	XV. Karşılıklar Ve Koşullu Yükümlülüklerle İlişkin Açıklamalar XVI. Koşullu Varlıklara İlişkin Açıklamalar
ARÇELİK A.Ş.	18	18	18	17	16	-Taahhütler, Koşullu Varlık Ve Yükümlülükler
	19	19	19	18	17	- Diğer Kısa Ve Uzun Vadeli Karşılıklar
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	13	14	15	15	15	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	12	12	12	12	12	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	17	17	17	17	17	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük
EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	12	12	12	12	14	-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar, -Koşullu Varlık Ve Yükümlülükler
	29	28	28			
ENERJISA ENERJİ A.Ş.	12	12	12	13	13	-Karşılıklar -Taahhütler ve Yükümlülük
	13	13	13	14	14	
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.	16	16	17	17	18	Karşılıklar,
HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	17	17	17	17	17	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük

Tablo 18: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesindeki Raporlamalarının Dipnot Numaraları ve Başlıkları

İŞLETME ADI	Dipnot No					Dipnot Başlığı
	2014	2015	2016	2017	2018	
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	14	15	16	16	16	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük
KOÇ HOLDİNG A.Ş.	19 32	19 32	19 32	19 32	19 32	-Karşılıklar, -Taahhütler, Şarta Bağlı Varlık Ve Yükümlülükler
KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	15	17	15	14	14	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	18	18	17	17	16	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.	25	16	15	15	15	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	14	15	15	31	31	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük
SODA SANAYİ A.Ş.	22	22	22	22	22	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.	14	14	14	14	14	Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülükler
TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	26	26	22	21	21	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	18	18	18	18	20	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük
TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	14	14	15	15	15	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Yükümlülük
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	19	19	19	18	17	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
TÜPRAŞ-TÜRKİYE- PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.	17	17	17	17	17	Karşılıklar,
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	26	26	25	20	20	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.	22	22	21	21	21	Borç Karşılıkları
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	Üçüncü Bölüm (XV-XVI)	XV. Karşılıklar Ve Koşullu Yükümlülüklerle İlişkin Açıklamalar XVI. Koşullu Varlıklara İlişkin Açıklamalar

Tablo 18: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesindeki Raporlamalarının Dipnot Numaraları ve Başlıkları

İŞLETME ADI	Dipnot No					Dipnot Başlığı
	2014	2015	2016	2017	2018	
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	Üçüncü Bölüm (XVIII)	Üçüncü Bölüm (XVIII)	Üçüncü Bölüm (XVIII)	Üçüncü Bölüm (XVIII)	Üçüncü Bölüm (XVIII)	XVIII. Karşılıklar Ve Koşullu Yükümlülüklerle İlişkin Açıklamalar
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	Üçüncü Bölüm (XVIII-XIX)	Üçüncü Bölüm (XVIII-XIX)	Üçüncü Bölüm (XVIII-XIX)	Üçüncü Bölüm (XVIII-XIX)	Üçüncü Bölüm (XVIII-XIX)	XVIII. Karşılıklar Ve Koşullu Yükümlülüklerle İlişkin Açıklamalar XIX. Koşullu Varlıklara İlişkin Açıklamalar
TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	22	22	22	22	22	Karşılıklar, Koşullu Varlık Ve Borçlar
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	Üçüncü Bölüm (XVI.)	Üçüncü Bölüm (XVI.)	Üçüncü Bölüm (XVI.)	Üçüncü Bölüm (XVI.)	Üçüncü Bölüm (XVI.)	XVI. Karşılıklar Ve Koşullu Yükümlülüklerle İlişkin Açıklamalar
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	Üçüncü Bölüm (XV.)	Üçüncü Bölüm (XV.)	Üçüncü Bölüm (XV.)	Üçüncü Bölüm (XV.)	Üçüncü Bölüm (XV.)	XV. Karşılıklar Ve Koşullu Yükümlülüklerle İlişkin Açıklamalar

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>

Tablo 18’de BİST 30 şirketlerinin karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara ilişkin olarak 2014-2018 yılları arasında finansal tablo dipnotlarında yer verdikleri başlıklar ve dipnot numaralarına yer verilmiştir. Tablonun detaylarından da görüleceği üzere şirketlerin aynı türde bilgiler için farklı yıllarda farklı dipnot isimleri ve numaraları kullandıkları görülmektedir. Bu durumun dipnot verilerinin karıştırılmasına neden olduğu ve dipnot verilerine ulaşılmasını zorlaştırdığı değerlendirilmektedir.

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.’nin 2014-2015 ve 2016 yıllarında finansal tablolarında Karşılıklara ilişkin dipnot başlığı, Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar olarak ifade edilmiş ve dipnot numarası 12 ile gösterilmiştir. Yine 2014 ve 2015 yıllarında finansal tablolarında dipnot numarası 29 olarak sunulmuş, 2016 yılında ise dipnot numarası 28 olarak gösterilmiş ve bu yıllarda dipnot başlığı Koşullu Varlık ve Yükümlülükler şeklinde yer almıştır. 2017 ve 2018 yıllarında ise, şirketin finansal tablosu incelendiğinde dipnot başlığı Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülükler olarak birleştirip tek çatı altında sunulmuştur. Dipnot numarası ise 2017 yılında 12 iken, 2018

yılında dipnot numarası 14 olarak geçmektedir.

Aşağıdaki maddelerde ise şirketlerin dipnotlarının gösteriminden bazı örnekler verilmektedir;

➤ Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin 2017 ve 2018 yıllarına ait finansal tablolarının dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülük' başlığı altında sunulmuştur.

➤ Koç Holding A.Ş. 2015 ve 2016 yıllarına ait finansal tablolarının dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Borç Karşılıkları' şeklinde dipnot açıklamaları başlığı altında sunulmuştur.

➤ Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. 2016 ve 2017 yıllarına ait finansal tablolarının dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülük' başlığı altında sunulmuştur.

➤ Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş. 2017 ve 2018 yıllarına ait finansal tabloların dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülük' başlığı altında sunulmuştur.

➤ Soda Sanayii A.Ş. 2016 ve 2018 yıllarına ait finansal tablolarının dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülük' başlığı altında sunulmuştur.

➤ Koza Anadolu Metal ve Madencilik İşletmeleri A.Ş. 2016 ve 2018 yıllarına ait finansal tablolarının dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülük' başlığı altında sunulmuştur.

➤ Tüpraş-Türkiye-Petrol Rafinerleri A.Ş. 2014 ve 2018 yıllarına ait finansal tablolarının dipnotlarında TMS 37 kapsamındaki detay bilgiler 'Tahhütler, Koşullu Varlık ve Yükümlülük' başlığı altında sunulmuştur.

➤ Enerjisa Enerji A.Ş. 2014-2015-2016 yıllarına ait finansal tablo dipnotlarında dipnot numarası 12 Karşılıklar ve 13 Taahhütler iken, 2017 ve 2018 yıllarında ise dipnot numarası 14 olarak Karşılıklar, başlığı altında sunulmuştur.

➤ Şok Marketler Ticaret A.Ş. 2014-2018 yıllarına ait bütün finansal tabloların dipnotlarında Karşılıklar, Koşullu Varlık ve Yükümlülükler olarak dipnot başlığında sunulmuştur.

Tablo 19’da araştırma kapsamındaki şirketlerin karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara ilişkin dipnot başlıklarının TMS 37 ve SPK düzenlemelerine uyumlu olup olmadığına ilişkin tespitler yer almaktadır.

Tablo 19: Dipnot Başlıklarının TMS 37 ve SPK Düzenlemelerine Uyum Durumu

ŞİRKETLER	UYUMLU OLAN	UYUMLU OLMAYAN
ARÇELİK A.Ş.		✓
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	✓	
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	✓	
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	✓	
EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.		✓
ENERJİSA ENERJİ A.Ş.	✓	
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.		✓
HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	✓	
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	✓	
KOÇ HOLDİNG A.Ş.		✓
KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	✓	
KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	✓	
PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.	✓	
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	✓	
SODA SANAYİİ A.Ş.	✓	
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.	✓	
TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	✓	
TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	✓	

Tablo 19: Dipnot Başlıklarının TMS 37 ve SPK Düzenlemelerine Uyum Durumu

ŞİRKETLER	UYUMLU OLAN	UYUMLU OLMAYAN
FAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	✓	
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	✓	
TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.		✓
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	✓	
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.		✓
TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	✓	

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>

Tablo 19'dan da görüleceği üzere araştırma kapsamındaki şirketlerden 18'inin dipnotlarının TMS 37 ile uyumlu olduğu, 6'sının ise uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle şirketlerin büyük bir kısmının karşılıklar, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklarına ilişkin dipnot başlıklarının TMS 37 ve SPK düzenlemelerine uygun şekilde oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Bankaların hazırlayıp sunmuş olduğu finansal tablolar ve dipnotlar incelendiğinde verilen bilgiler ile araştırma yapılan şirketlerin sunmuş olduğu finansal tablolar ve dipnotların TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük ve Koşullu Varlıkların farklı şekilde yer almalarından dolayı Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 6 şirket-dipnot başlığı uyumu açısından değerlendirmeye alınmamıştır.

Arçelik A.Ş.'nin dipnot numaraları ve dipnot isimleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Taahhütler, Koşullu Varlık ve Yükümlülükler ayrı bir dipnot başlığında verilmiştir. Diğer Kısa ve Uzun Vadeli Karşılıklar ise ayrı bir dipnot numarası şeklinde verilmiştir.

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin dipnot numaraları ve dipnot isimleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. 2014, 2015 ve 2016 yıllarında Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar ayrı bir başlık altında ifade edilirken; Koşullu Varlık ve Yükümlülük şeklinde ayrı şekilde verilmiştir.

Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları A.Ş.'nin dipnot numaraları ve dipnot isimleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Karşılıklar, Karşılıklar başlığı altında ifade edilirken, koşullu varlık ve koşullu yükümlülükler ise Taahhütler dipnot başlığı altında

yer verilmiştir.

Koç Holding A.Ş.'nin dipnot numaraları ve dipnot isimleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Borç Karşılıkları-Karşılıklar şeklinde ifade edilmiştir. Koşullu varlık ve koşullu yükümlülükler ise, Taahhütler, Şarta Bağlı Varlık ve Yükümlülük dipnot başlığı altında yer verilmiştir.

Tüpraş-Türkiye-Petrol Rafinerleri A.Ş.'nin dipnot numaraları ve dipnot isimleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Karşılıklar, Karşılıklar dipnot başlığı altında yer alırken. Koşullu varlık ve koşullu yükümlülükler ise, Taahhütler, Koşullu Varlık ve Yükümlülük dipnot başlığı altında yer verilmiştir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin dipnot numaraları ve dipnot isimleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Karşılıklar, Borç Karşılıkları dipnot başlığı altında yer almıştır. Koşullu varlık ve koşullu yükümlülüklerle ilgili verilen bilgiler ise; Taahhütler ve Yükümlülük dipnot başlığı altında sunulmuştur.

Tablo 20'de araştırma kapsamındaki şirketlerin 2014-2018 yılları arasında finansal tablolarında karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıklara ilişkin raporlamalarına ilişkin bazı istatistiksel bilgiler sunulmuştur.

Tablo 20: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde Yaptıkları Raporlamalara İlişkin İstatistiksel Bilgiler

AÇIKLAMALAR	2014	2015	2016	2017	2018
Karşılık Ayıran Şirket Sayısı	30	30	30	30	30
Kaç Şirket Dipnotlarında Karşılık Ayırdığından Bahsetmiştir? Ayrılan Karşılıklara İlişkin Finansal Tablo Dipnotlarında Açıklama Yapan Şirket Sayısı	30	30	30	30	30
Karşılıkları Vadesine Göre Sınıflandıran Şirket Sayısı	8	8	8	8	8
Kaç Şirket Dipnotlarda Koşullu Varlıklara Yer Vermiştir? Finansal Tablo Dipnotlarında Koşullu Varlık Raporlayan Şirket Sayısı	18	18	18	18	18
Kaç Şirket Dipnotlarda Koşullu Yükümlülükler Yer Vermiştir? Finansal Tablo Dipnotlarında Koşullu Yükümlülük Raporlayan Şirket Sayısı	27	27	27	27	27

Tablo 21’de araştırma kapsamındaki şirketlerin TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar uyarınca finansal tablolarında hangi konularda karşılık ayırdığı ve bu kapsamda ayırdığı karşılık tutarları ayrıntılı şekilde sunulmuştur.

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
AKBANK T.A.Ş	2014	-	-	2.104.264	127.637	-	-	-	-	421.725
	2015	-	-	2.543.192	192.906	-	-	-	-	459.598
	2016	-	-	2.927.745	228.082	-	-	-	-	402.074
	2017	-	-	2.686.871	300.953	-	-	-	-	873.122
	2018	-	-	-	325.249	-	-	-	-	1.017.135
ARÇELİK A.Ş.	2014	237.373	8.256	-	-	-	62.057	-	-	41.610
	2015	303.277	8.980	-	-	-	83.347	9.522	-	55.462
	2016	366.106	9.501	-	-	-	104.378	-	-	65.515
	2017	447.345	9.596	-	-	-	147.513	-	-	48.097
	2018	489.106	14.946	-	-	-	150.244	-	-	68.263

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	2014	71.402.241	936.873	-	-	6.132.220	-	10.779.024	1.826.999	1.138.596
	2015	117.808.863	2.649.323	-	-	6.334.088	-	10.425.326	1.994.303	557.073
	2016	183.555	5.332	-	-	-	-	35.819	2.955	265
	2017	253.253	5.917	-	-	-	-	35.401	1.527	804
	2018	442.777	10.905	-	-	-	-	41.403	2.072	640
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	2014	-	12.765	-	-	-	-	-	-	9.809
	2015	-	13.150	-	-	-	-	-	-	10.466
	2016	-	17.917	-	-	-	-	-	-	20.100
	2017	-	23.578	-	-	-	-	-	-	8.975
	2018	-	27.837	-	-	-	-	-	-	12.000

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	2014	-	41.335	-	-	-	-	2.478	-	996
	2015	-	37.315	-	-	-	-	1.063	-	884
	2016	-	36.459	-	-	-	-	-	-	4.039
	2017	-	29.001	-	-	-	-	-	-	7.723
	2018	-	6440	-	-	-	-	-	-	1.549
EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	2014	-	69.699	-	-	-	-	-	46.930	-
	2015	-	78.088	-	-	-	-	-	87.944	-
	2016	-	73.238	-	-	-	-	-	54.846	-
	2017	-	46.916	-	-	-	-	-	-	-
	2018	-	131.534	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
ENERJİSA ENERJİ A.Ş.	2014	-	145.547	-	-	-	-	-	-	-
	2015	-	145.220	-	-	-	-	-	-	-
	2016	-	138.417	-	-	-	-	-	-	-
	2017	-	157.238	-	-	-	-	-	-	-
	2018	-	228.030	-	-	-	-	-	-	-
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.	2014	-	214.722	-	-	-	-	5.223	-	-
	2015	-	210.914	-	-	-	-	5.434	-	-
	2016	-	105.448	-	-	-	-	20.886	-	-
	2017	-	103.689	-	-	-	-	13.958	-	-
	2018	-	165.568	-	-	-	-	20.546	-	-

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	2014	-	60.164	-	-	-	-	-	-	48.846
	2015	-	68.664	-	-	-	-	-	-	45.376
	2016	-	124.477	-	-	-	-	-	-	97.288
	2017	-	97.249	-	-	-	-	-	-	98.328
	2018	-	173.323	-	-	-	-	-	-	72.686
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	2014	-	22.302.219	-	-	-	-	-	-	-
	2015	-	8.432.107	-	-	-	-	-	-	-
	2016	-	8.608.51	-	-	-	-	-	-	-
	2017	-	9.924.327	-	-	-	-	-	-	-
	2018	-	10.856.255	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
KOÇ HOLDİNG A.Ş.	2014	312.236	118.857	-	-	-	-	-	223.141	101.961
	2015	408.064	46.354	-	-	-	-	-	288.845	105.375
	2016	490.063	47.306	-	-	-	31.260	-	420.994	211.787
	2017	603.751	54.584	-	-	-	49.303	-	406.381	152.673
	2018	646.787	46.569	-	-	-	41.996	-	361.019	166.300
KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	2014	-	-	-	-	-	-	-	-	861
	2015	-	1.540	-	-	-	-	-	-	-
	2016	-	1.751	-	-	-	-	101.792	-	-
	2017	-	4.082	-	-	-	-	71.284	-	500
	2018	-	3.837	-	-	-	-	-	-	1.381

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	2014	-	8.207	-	-	-	-	-	-	861
	2015	-	11.638	-	-	-	-	-	-	1.541
	2016	-	5.143	-	-	-	-	102.993	-	-
	2017	-	6.838	-	-	-	-	72.485	-	-
	2018	-	11.313	-	-	-	-	-	-	26
PEGASUS HAVA TAŞIMACI-LIĞI A.Ş.	2014	-	2.087.083	-	-	-	118.912.191	734.335	-	-
	2015	-	2.333.183	-	-	-	222.327.285	642.767	-	-
	2016	-	6.373.258	-	-	-	426.541.191	443.169	-	-
	2017	-	9.782.213	-	-	-	618.217.361	193.734	-	-
	2018	-	9.673.544	-	-	-	1.018.228.937	-	-	-

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	2014	-	1.986.226	-	-	-	-	1.700.000	-	-
	2015	-	942.746	-	-	-	-	-	-	-
	2016	-	1.383.579	-	-	-	-	-	-	-
	2017	-	3.202.348	-	-	-	-	-	-	17.727.930
	2018	-	3.068	-	-	-	-	-	-	-
SODA SANAYİİ A.Ş.	2014	-	1.880.904	-	-	-	-	-	5.357.051	1.335.827
	2015	-	2.058.080	-	-	-	-	-	5.486.072	253.000
	2016	-	3.040.916	-	-	-	-	-	4.234	546.573
	2017	-	4.376	-	-	-	-	-	3.873	2.966
	2018	-	6.261	-	-	-	-	-	13.992	3.775

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.	2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2015	-	23.805.596	-	-	-	-	-	-	-
	2016	-	27.391.348	-	-	-	-	-	-	-
	2017	-	30.856.256	-	-	-	-	-	-	-
	2018	-	37.295.795	-	-	-	-	-	-	-
TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	2014	-	-	-	-	-	-	-	-	20.932
	2015	-	-	-	-	-	-	-	-	22.774
	2016	-	-	-	-	-	-	-	-	25.191
	2017	-	-	-	-	-	-	-	-	27.555
	2018	-	-	-	-	-	-	-	-	35.359

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	2014	-	23.152	-	-	-	-	-	-	4.375
	2015	-	64.904	-	-	-	-	-	-	447
	2016	-	9.998	-	-	-	-	-	-	113
	2017	-	17.873	-	-	-	-	-	-	94.653
	2018	-	12.803	-	-	-	-	-	-	184.140
TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	2014	66.923	4.577	-	-	-	-	-	-	17.828
	2015	72.695	11.159	-	-	-	-	-	-	12.381
	2016	91.551	5.857	-	-	-	-	-	-	32.053
	2017	135.401	7.754	-	-	-	-	-	-	61.562
	2018	147.956	8.359	-	-	-	-	-	-	284

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	2014	-	8.111	-	-	-	-	-	-	2.292
	2015	-	10.260	-	-	-	-	-	-	1.120
	2016	-	18.266	-	-	-	-	-	-	785
	2017	-	605.679	-	-	-	-	-	-	-
	2018	-	8.593	-	-	-	-	-	-	-
TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.	2014	-	13.743	-	-	-	-	54.998	-	16.708
	2015	-	13.405	-	-	-	-	-	-	20.332
	2016	-	12.523	-	-	-	-	-	-	5.016
	2017	-	16.209	-	-	-	-	-	-	25.779
	2018	-	19.038	-	-	-	-	-	-	863

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	2014	-	36.593.232	-	-	-	-	-	-	133
	2015	-	44	-	-	-	-	-	-	150
	2016	-	60	-	-	-	-	-	-	155
	2017	-	82	-	-	-	-	-	-	155
	2018	-	87	-	-	-	-	-	-	200

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.	2014	-	241.259	-	-	-	-	-	-	-
	2015	-	296.674	-	-	-	-	-	-	-
	2016	-	264.200	-	-	-	-	-	-	-
	2017	-	433.238	-	-	-	-	-	-	-
	2018	-	145.364	-	-	-	-	-	-	100.809
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	2014	-	31.014	-	548.258	239.160	-	-	-	132.979
	2015	-	41.734	-	570.995	251.292	-	-	-	169.109
	2016	-	56.474	-	730.525	306.775	-	-	-	189.826
	2017	-	250.115	-	909.788	389.886	-	-	-	224.793
	2018	-	348.002	-	1.127.102	444.820	-	-	-	412.659

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	2014	-	85.109	1.277.829	615.500	655.718	-	-	-	72.803
	2015	-	37.481	1.139.290	687.154	932.665	-	-	-	147.510
	2016	-	94.679	2.049.136	731.459	1.400.148	-	-	-	158.126
	2017	-	110.968	2.317.157	860.440	351.688	-	-	-	117.660
	2018	-	129.210	-	926.618	2.215.153	-	-	-	77.216
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	2014	-	-	2.479.770	523.976	5.287.399	-	-	-	3.792.370
	2015	-	-	3.015.392	615.649	6.130.540	-	-	-	3.800.713
	2016	-	-	3.286.093	698.771	6.835.602	-	-	-	3.993.088
	2017	-	-	3.096.243	888.240	7.556.680	-	-	-	5.499.057
	2018	-	-	-	1.102.937	8.614.493	-	-	-	5.444.255

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	2014	-	17.167.533	-	-	-	-	-	31.823.403	1.375.89
	2015	-	22.946.941	-	-	-	-	-	17.180.373	266.511
	2016	-	17.023	-	-	-	-	-	34.645	549
	2017	-	31.167	-	-	-	-	-	43.899	-
	2018	-	53.639	-	-	-	-	-	90.755	8.250

Tablo 21: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Karşılık Kalemleri ve Tutarları

ŞİRKETLER	YILLAR	Garanti Karşılıkları (TL)	Dava Karşılıkları (TL)	Genel Karşılıklar (TL)	Çalışan Hakları Karşılığı (TL)	Sigorta Teknik (Net) Karşılıkları (TL)	Montaj/ Nakliye/ Bakım Onarım Karşılıkları (TL)	Ceza / Tazminat Karşılıkları (TL)	Maliyet Karşılıkları (TL)	Diğer Karşılıklar (TL)
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	2014	-	16.142	1.603.242	627.111	1.642.712	-	-	-	222.730
	2015	-	9.316	1.957.603	702.179	2.091.555	-	-	-	295.893
	2016	-	7.662	2.167.443	738.399	2.318.345	-	-	-	374.248
	2017	-	5.871	1.885.493	855.538	2.645.518	-	-	-	734.621
	2018	-	-	1.088.118	3.447.062	-	-	-	-	1.293.475
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	2014	-	-	1.927.821	278.044	-	-	-	-	1.153.172
	2015	-	64.875	2.627.271	300.513	-	-	-	-	990.327
	2016	-	75.955	3.109.571	301.321	-	-	-	-	1.107.225
	2017	-	101.258	3.410.805	584.379	-	-	-	-	1.386.091
	2018	-	158.325	-	682.268	-	-	-	-	2.618.592

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>

Tablo 21’de verilen karşılık kalemlerine ek olarak şirketlerin finansal tablolarında gösterdiği İade Karşılıkları, Ciro Prim Karşılıklarına ilişkin detaylı bilgiler aşağıdaki tablo da ifade edilmiştir;

Tablo 22: Arçelik A.Ş. 2014-2018 Yılları İade Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı	2016 Yılı	2017 Yılı	2018 Yılı
İade Karşılıkları	8.471.000,00 TL	9.522.000,00 TL	7.096.000,00 TL	10.242.000,00 TL	7.096.000,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş. = 2014-2015-2016-2017-2018 yıllarında dahil olmak üzere tek kalemde Dava, BTK cezası, müşteri iade karşılıkları şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 23: Türk Telekomünikasyon A.Ş. 2014-2018 Yılları Dava, BTK cezası, Müşteri İade Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı	2016 Yılı	2017 Yılı	2018 Yılı
Dava, BTK Cezası, Müşteri İade Karşılıkları	241.259,00 TL	296.674,00 TL	264.200,00 TL	433.238,00 TL	145.364,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

2014 ve 2018 yıllarında dahil olmak üzere finansal tablolarında Müşteri iade karşılıklarına ilişkin tutarlar ve ayırımına giden şirketler gösterilmiştir.

Tablo 24: Türkiye Şişe Cam Fabrikaları A.Ş. 2014-2018 Yılları Ciro Prim Karşılıkları Tabloları

TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.					
AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı	2016 Yılı	2017 Yılı	2018 Yılı
Ciro Prim Karşılıkları	841.090,00 TL	2.349.855,00 TL	2.415.555,00 TL	8.624.000,00 TL	8.624.000,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

2014 ve 2018 yıllarında dahil olmak üzere finansal tablolarında Ciro Prim Karşılığı ayırımına giden şirketler gösterilmiştir.

Tablo 21’deki verilerden hareketle 2014-2018 arası yıllarda şirketlerin finansal tablolarında hangi karşılık kalemlerine yer verdiği şirketlerin dâhil oldukları sektör bazında aşağıda sunulmuştur.

➤ **Mali Kuruluşlar/ Bankalar** (Akbank T.A.Ş.- Türkiye Garanti Bankası A.Ş.- Türkiye Halk Bankası A.Ş.- Türkiye İş Bankası A.Ş.- Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.- Yapı Ve Kredi Bankası A.Ş.): Bankalar TMS 37 kapsamındaki karşılıklara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında; Çalışan Hakları Karşılığı, Sigorta Teknik Net Karşılığı, Kredi Kartı Promosyon Gideri Karşılığı, Dava Karşılıkları, Diğer Karşılıklar, Genel Karşılıklar başlıklarına yer vermiştir.

➤ **Mali Kuruluşlar/ Holdingler ve Yatırım Şirketleri** (Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.- Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.- Koç Holding A.Ş. – Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. – Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.): Holdingler TMS 37 kapsamındaki karşılıklara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında; Dava Karşılıkları, BTK Cezası, Diğer Karşılıklar, Kredi Puan Karşılıkları, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Katılma Payı Karşılığı, Tazmin Edilmiş ve Nakde Dönüşmemiş Gayrinakdi Krediler Özel Karşılıkları, Ekonomik Açından Dezavantajlı Sözleşme, Yıllara Sari İşler Maliyet Karşılığı, Garanti- Montaj Karşılığı, İthal LPG'deki ÖTV Karşılığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Katılma Payı Karşılığı, Rekabet Kurulu Ceza Karşılığı, Nakliye Gider Karşılıkları, Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılığı başlıklarına yer vermiştir.

➤ **İmalat / Metal Eşya Makine Elektrikli Cihaz ve Ulaşım Araçları - Ana Metal Sanayi - Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler - Taş ve Toprağa Dayalı** (Arçelik A.Ş. - Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. – Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları A.Ş. - Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayii ve Ticaret A.Ş. – Petkim Petrokimya Holding A.Ş. – Soda Sanayii A.Ş. -Tüpraş-Türkiye-Petrol Rafinerleri A.Ş.): Bu şirketler TMS 37 kapsamındaki karşılıklara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında; Garanti Gider Karşılıkları, Montaj Gider Karşılıkları, Nakliye Gider Karşılıkları, İade Karşılıkları, Dava Karşılıkları, Diğer Karşılıklar, Engelli İstihdamı Eksikliği Nedeniyle Ayrılan Ceza Karşılığı, Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılık, Sivil Savunma Fonu Karşılığı, Ecrimisil Karşılığı, Vergi Cezası Karşılığı, Maliyet Gider Karşılığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Katılma Payı Karşılığı, Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar, İdari Gider Karşılıkları, Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmet Karşılığı, Personel İstihkakı Karşılığı, Ciro Prim Karşılığı, Ceza Karşılığı, Bağış Karşılığı, Rekabet Kurulu Ceza Karşılığı, Sürastarya Karşılığı başlıklarına yer vermiştir.

➤ **Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme / Ulaştırma ve Depolama** (Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş. – Türk Hava Yolları A.O. – Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. - Türk

Telekomünikasyon A.Ş.): Bu şirketler TMS 37 kapsamındaki karşılıklara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında; Dava Karşılıkları, Teslim Bakım Karşılıkları, Ceza ve Tazminat Karşılıkları, Kullanılmış, İzin Karşılıkları, Diğer Karşılıklar, Personel Prim Karşılığı, Duran Varlık Söküm, Taşıma, Restorasyon Yükümlülüğü, BTK Cezası, İade Karşılıkları, Kredi Taahhütlerinde Beklenen Kredi Zararları Karşılığı başlıklarına yer vermiştir.

➤ **Madencilik ve Taş Ocakçılığı - Kömür ve Linyit Madenciliği - Metal Cevheri Madenciliği** (Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. – Koza Anadolu Metal ve Madencilik İşletmeleri A.Ş.): Bu şirketler TMS 37 kapsamındaki karşılıklara ilişkin olarak finansal tablo dipnotlarında; Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılığı, Rödevans ve Devlet Maden Hakkı Gider Karşılığı, Dava Karşılıkları, Diğer Karşılıklar, Vergi Cezası Karşılığı, Film, Program ve Yayın Gider Karşılığı başlıklarına yer vermiştir.

➤ **Toptan ve Perakende Ticaret, Lokantalar ve Oteller / Perakende Ticaret** (BİM Birleşik Mağazalar A.Ş.- Şok Marketler Ticaret A.Ş.): Bu sektördeki şirketler Birleşik Mağazalar A.Ş.'nin TMS 37 kapsamındaki finansal tablo dipnotlarında; Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar, Dava Karşılıkları, Diğer Karşılıklar başlıklarına yer verilmiştir. Şok Marketler Ticaret A.Ş. finansal tablosunda ise; Dava Karşılıklarına yer vermiştir.

➤ **Elektirik Gaz ve Su / Elektirik Gaz ve Buhar** (Enerjisa Enerji A.Ş.): Şirketin TMS 37 kapsamındaki finansal tablo dipnotlarında; Dava Karşılığı ve Rekabet Kurumu İdari Para Cezası Karşılığı başlıklarına yer vermiştir.

➤ **Teknoloji / Savunma** (Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.): Şirketin TMS 37 kapsamındaki finansal tablo dipnotlarında; Gecikme Cezası Gider Karşılığı, Dava Karşılıkları, Garanti Gider Karşılıkları, Beklenen Zarar Karşılığı, Sigorta Gider Karşılığı ve Diğer Karşılıklar başlıklarına yer vermiştir.

Sektörel olarak gruplar haline ayrılarak incelenen şirketlerin 2014 ve 2018 yılları arasında finansal tablolarında yer alan karşılıklara ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 25: 2014-2018 Yılları Arasında Şirketlerin Finansal Tablolarında Yer Verdiği Karşılıklar

SEKTÖRÜ	ŞİRKET UNVANI	KARŞILIK BAŞLIKLARI
ELEKTİRİK GAZ VE SU / ELEKTİRİK GAZ VE BUHAR	ENERJİSA ENERJİ A.Ş.	Dava Karşılıkları
		Rekabet Kurumu İdari Para Cezası Karşılığı
Mali Kuruluşlar/ Bankalar	AKBANK T.A.Ş	Genel Karşılıklar
		Çalışan Hakları Karşılığı
		Diğer Karşılıklar
	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	Genel Karşılıklar
		Çalışan Hakları Karşılığı
		Sigorta Teknik Karşılıkları (net)
		Diğer Karşılıklar
	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	Genel Karşılıklar
		Çalışan Hakları Karşılığı
		Sigorta Teknik Karşılıkları (net)
		Diğer Karşılıklar
	TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	Genel Karşılıklar
		Çalışan Hakları Karşılığı
		Sigorta Teknik Karşılıkları (net)
		Diğer Karşılıklar
	YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	Genel Karşılıklar
		Çalışan Hakları Karşılığı
		Diğer Karşılıklar
	TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	Genel Karşılıklar
		Çalışan Hakları Karşılığı
		Sigorta Teknik Karşılıkları (net)
		Diğer Karşılıklar

Tablo 25: 2014-2018 Yılları Arasında Şirketlerin Finansal Tablolarında Yer Verdiği Karşılıklar

SEKTÖRÜ	ŞİRKET UNVANI	KARŞILIK BAŞLIKLARI
Mali Kuruluşlar/Holdingler Ve Yatırım Şirketleri	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	Dava ve Tazminat Karşılıkları
		BTK Cezası Karşılığı
		Diğer Karşılıklar
	HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	Tazmin Edilmemiş ve Nakde Dönüşmemiş Gayrinakdi Krediler Özel Karşılıkları
		Kredi Puan Karşılıkları
		Dava Karşılıkları
		Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşme
		Diğer kısa vadeli borçlar
	KOÇ HOLDİNG A.Ş.	Dava ve ceza karşılıkları
		İthal LPG'deki ÖTV Karşılığı
		EPDK Katılma Payı Karşılığı
		Rekabet Kurulu Ceza Karşılığı
		Diğer
		Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılığı
		Nakliye Gider Karşılıkları
	TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar
		Maliyet Gider Karşılıkları
		Dava Karşılıkları
		Diğer Karşılıkları
	EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	Ciro Prim Karşılığı
Dava Karşılıkları		
		Maliyet Gider Karşılıkları

Tablo 25: 2014-2018 Yılları Arasında Şirketlerin Finansal Tablolarında Yer Verdiği Karşılıklar

SEKTÖRÜ	ŞİRKET UNVANI	KARŞILIK BAŞLIKLARI
İmalat / Metal Eşya Makine Elektrikli Cihaz ve Ulaşım Araçları - Ana Metal Sanayi - Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler - Taş ve Toprağa Dayalı	ARÇELİK A.Ş.	Garanti Gider Karşılıkları
		Montaj Gider Karşılıkları
		Nakliye Gider Karşılıkları
		İade Karşılıkları
		Dava Karşılıkları
		Diğer Karşılıklar
	TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.	Dava Karşılıkları
		Rekabet Kurulu Ceza Karşılığı
		Diğer Karşılıklar
		Vergi Cezası Karşılığı
		Sürastarya Karşılığı
		EPDK Katılma Payı Karşılığı
	PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	Dava Karşılıkları
		Vergi İncelemesi Uzlaşma Bedeli Karşılığı
		EPDK Katılma Payı Karşılığı
		Diğer
	SODA SANAYİİ A.Ş.	Maliyet Gider Karşılıkları
		Dava Karşılıkları
		Diğer Borç Karşılıklar
		Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar
	TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar
	TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	Kullanılmamış İzin Karşılığı
		Dava Karşılıkları
	TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	Diğer
Garanti Gider Karşılığı		
Dava Karşılıkları		
Diğer		
İdari Gider Karşılıkları		
Bağış Karşılığı		
Ceza Karşılığı		

Tablo 25: 2014-2018 Yılları Arasında Şirketlerin Finansal Tablolarında Yer Verdiği Karşılıklar

SEKTÖRÜ	ŞİRKET UNVANI	KARŞILIK BAŞLIKLARI	
İmalat / Metal Eşya Makine Elektrikli Cihaz ve Ulaşım Araçları - Ana Metal Sanayi - Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünler - Taş ve Toprağa Dayalı	KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Dava Karşılıkları	
		Maliyet Gider Karşılığı	
		Diğer	
	EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.	Dava Karşılıkları	
		Engelli İstihdamı Eksikliği Nedeniyle Ayrılan Ceza Karşılığı	
		Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılık	
		Sivil Savunma Fonu Karşılığı	
		Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılığı	
		Ecrimisil Karşılığı	
		Vergi Cezası Karşılığı	
	Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme / Ulaştırma ve Depolama	TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	Dava Karşılıkları
			Personel Prim Karşılığı
			Diğer
			Duran Varlık Söküm, Taşıma, Restorasyon Yükümlülüğü
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.		Dava Karşılıkları	
		BTK Cezası Karşılığı	
		Kredi Taahhütlerinde Beklenen Kredi Zararları Karşılığı	
		Müşteri İade Karşılıkları	
PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.		Dava Karşılıkları	
		Teslim Bakım Karşılıkları	
		Ceza ve Tazminat Karşılıkları	
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.		Genel Karşılıklar	
		Dava Karşılıkları	
		Diğer Karşılıklar	
		Kullanılmamış İzin Karşılığı	
		Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	

Tablo 25: 2014-2018 Yılları Arasında Şirketlerin Finansal Tablolarında Yer Verdiği Karşılıklar

SEKTÖRÜ	ŞİRKET UNVANI	KARŞILIK BAŞLIKLARI	
Madencilik ve Taş Ocakçılığı - Kömür ve Linyit Madenciliği - Metal Cevheri Madenciliği	KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.	Rödevans ve Devlet Maden Hakkı Gider Karşılığı	
		Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılığı	
		Diğer Karşılıklar	
		Dava Karşılıkları	
		Vergi Cezası Karşılığı	
		Rödevans ve Devlet Maden Hakkı Gider Karşılığı	
	KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılığı	
		Dava Karşılıkları	
		Diğer Karşılıkları	
		Film, Program ve Yayın Gider Karşılığı	
		Vergi Cezası Karşılığı	
		Dava Gider Karşılığı	
	Toptan ve Perakende Ticaret, Lokantalar ve Oteller / Perakende Ticaret	BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	Diğer
			Dava Karşılığı
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.		Gecikme Cezası Gider Karşılığı	
Teknoloji / Savunma	ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Dava Gider Karşılığı	
		Garanti Gider Karşılığı	
		Maliyet Gider Karşılıkları	
		Sigorta Gider Karşılığı	
		Diğer	
		Beklenen Zarar Karşılığı	

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Sektorler>

Mali Kuruluşlar / Bankalar sektörü içerisinde yer alan şirketlerin 2014-2018 yılları arası finansal tablolarında “Diğer Karşılıklar” başlığı altında yer verdikleri alt kalemler her bir şirket için aşağıda sunulmuştur.

- **Akbank T.A.Ş**
 - * Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklara ilişkin bilgiler
 - * Bankacılık hizmetleri promosyon karşılıkları
- **Türkiye Garanti Bankası A.Ş.**
 - * Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklara ilişkin bilgiler.

- * Çalışan Hakları Karşılığı
- * Sigorta Teknik Karşılıkları Net
- * Kredi Kartı Promosyon Gideri Karşılığı
- * Devam eden dava karşılıkları
- * Diğer karşılıklar
- **Türkiye Halk Bankası A.Ş.**
 - * Tazmin edilmemiş nakde dönüşmemiş gayri nakdi kredilerin özel karşılıkları
 - * Aleyhine açılan davalara ayrılan karşılıklar
- **Türkiye İş Bankası A.Ş.**
 - * Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklara ilişkin bilgiler
 - * Emeklilik haklarından doğan yükümlülükler
 - * Kredi kartları ve bankacılık hizmetlerine ilişkin promosyon uygulamaları karşılığı
 - * Vergi Cezası
 - * Banka ve konsolidasyon dahil şirketlerin gider karşılıkları, devam eden dava karşılıkları
- **Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O**
 - * Diğer karşılıkların, karşılıkların toplamının %10'unu aşması halinde aşma sebep olan kalemler ve tutarları
 - * Krediler için ayrılan serbest karşılıklar
 - * Yakın izlemedeki krediler için ayrılan karşılıklar
 - * Tazmin edilmemiş nakde dönüşmemiş gayri nakdi krediler için ayrılan özel karşılıklar
 - * World Vakıf UBB Ltd.'nin negatif özsermayesine istinaden ayrılan karşılıklar
 - * Çekler için ayrılan karşılıklar
 - * Grup aleyhine açılan çeşitli davalar için ayrılan karşılıklar
 - * Kredi kartları ödül karşılıkları
 - * Diğer karşılıklar

- **Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.**

- * Banka sosyal sandık karşılığı

- * Tazmin edilmemiş gayri nakdi kredi karşılığı

- * Kredi kartları ve bankacılık hizmetlerine ilişkin promosyon uygulamaları karşılığı

- * İhracatta taahhütlerinden kaynaklanan vergi ve fon yükümlülüğü karşılığı

- * Diğer

- * Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

- **Bim Birleşik Mağazalar A.Ş.**

- * 2014 yılında diğer karşılıkla ilgili bilgi verilmiştir; telefon, elektrik, su ve diğer kısa vadeli borçlar şeklinde yapılmıştır.

- **Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.**

- * 2017- 2018 yılları dahil olmak üzere diğer ceza ve tazminat karşılıkları şeklinde bir kalem olarak ifade edilmiştir. Detaylı açıklama yapılmamıştır.

- **Tekfen Holding A.Ş.**

- * Diğer Borç Karşılıkları

- * Diğer

Tekfen Holding A.Ş.'de 2014-2018 yılları arasında diğer borç karşılıkları ve diğer (şirket diğer olarak yazmış herhangi bir açıklama yapmamıştır) ayrımına gidilmiştir. 2014 ve 2015 yılları finansal tablolarında diğer borç karşılıkları tutarları farklı olmakla birlikte finansal tabloların dipnotlarında yapılan açıklamalar aynıdır.

Araştırma kapsamında Diğer Karşılıklar başlığı altında herhangi bir ayrıma gitmeyen şirketler Tablo 26’da alfabetik sıraya göre listelenmiştir.

Tablo 26: Diğer Karşılıklar Ayrımı Yapmamış Olan Şirketler

SIRA NO	ŞİRKET UNVANI
1	ARÇELİK A.Ş.
2	ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
3	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.
4	EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.
5	EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.
6	ENERJİSA ENERJİ A.Ş.
7	HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.
8	KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
9	KOÇ HOLDİNG A.Ş.
10	KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.
11	KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.
12	PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.
13	SODA SANAYİİ A.Ş.
14	ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.
15	TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.
16	TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.
17	TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.
18	TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.
19	TÜRK HAVA YOLLARI A.O.
20	TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.
21	TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/bist-sirketler>

Tablo 26’daki şirketlerin bir kısmının finansal tablolarında “Diğer Karşılıklar” başlığı yer almamakta, bir kısmında ise “Diğer Karşılıklar” başlığı altında karşılık tutarları ayrılmış olmakla birlikte bu karşılıkların neler olduğuna ilişkin detay bilgiye yer verilmemiştir.

Tablo 21’de yer verilen karşılık kategorileri aşağıda açıklanmış olup, her bir karşılık türü için dipnot örneği verilmiştir.

➤ **Dava karşılıkları:** Şirket aleyhine açılmış olan davalardan aleyhte seyri mümkün ve potansiyel kaynak çıkışı yüksek olasılıklı davalar için, avukatların hukuki yargısına göre ayrılmış olan karşılıklardır.

Örnek: Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.’nin 2017 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Grup tarafından ve/veya Grup aleyhine açılmış olan dava ve icra takiplerine ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 27’de özetlenmiştir.

Tablo 27: Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin 2017 Yılı Dava Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2016 Yılı	2017 Yılı
a) Grup tarafından açılmış olan ve halen devam eden davalar	1.395.000,00 TL	1.017.000,00 TL
b) Grup tarafından yürütülen icra takipleri	5.210.000,00 TL	8.691.000,00 TL
c) Grup aleyhine açılmış ve halen devam eden her türlü davalar	5.332.000,00 TL	5.917.000,00 TL
d) Dönem içinde aleyhe sonuçlanan ve kesinleşen davalar	139.000,00 TL	99.000,00 TL
e) Dönem içinde lehe sonuçlanan ve kesinleşen davalar	4.076.000,00 TL	2.304.000,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Örnek: Koza Altın İşletmeleri A.Ş.’nin 2017 yılı konsolide finansal dipnotlarında Grup tarafından ve/veya Grup aleyhine açılmış olan dava ve icra takiplerine ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler özetlenmiştir.

Gelintepe Madeni ile ilgili davalar: 18.09.2009 tarihli “Gelin Tepe Altın Madeni Açık Ocak İşletmeciliği Projesi” ile ilgili verilen ÇED Olumlu İşleminin Yürürlüğünün Durdurulması ve İptali İstemi ile iki dava açılmıştır. Bu davalarda savunmalar verilmeye başlanmış, Gelintepe Projesi ÇED Olumlu İzninin iptali için açılan davalarda davacıların yürütmeyi durdurma talepleri yerel mahkeme tarafından reddedilmiştir. Davalardan biri için keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verilmiştir. Keşif 28.06.2012 tarihinde gerçekleştirilmiş ve bilirkişilere raporu ibraz etmeleri için 90 gün süre verilmiştir. Bilirkişi raporu aleyhe tesis edilmiş olup rapora itiraz edilmiştir. İzmir 3. İdare Mahkemesinde 2010/1310 E. ve 2009/1711 E. sayısı ile görülen davalarda dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir, kararlar temyiz edilmiştir. Söz konusu maden sahası henüz operasyonel olmadığından bu davalar sonucu alınan kararlardan Şirketin faaliyetleri etkilenmeyecektir.

➤ **Garanti Karşılıkları:** Satışı gerçekleştirilen mallar için garanti kapsamında yapılan tamir-bakım masrafları, yetkili servislerin garanti kapsamında müşteriden bedel almaksızın yaptıkları işçilik ve malzeme giderlerini içerir. Cari döneme hasılat olarak kaydedilen ürünlere ilişkin müteakip yıllarda söz konusu olabilecek geri dönüş ve tamir seviyelerinin geçmiş verilerden kaynaklanan tahminleri sonucu, garanti giderleri cari dönemde muhasebeleştirilir.

Örnek: Tofaş A.Ş. 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında, ürün garantilerine ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 28’de özetlenmiştir.

Tablo 28: Tofaş A.Ş. 2018 Yılı Garanti Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2017 Yılı	2018 Yılı
Ürün Garanti Karşılığı	135.401,00 TL	147.956,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Ceza/Zarar Karşılıkları:** Şirket’in alakalı hesap dönemi ile ilgili olarak vergi inceleme rapor sonuçlarına göre hesap dönemi sonunda ve bir sonraki yılın başında ödediği vergi ceza karşılıklarıdır.

Örnek: Ereğili Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında tüm vergi aslı ve cezalarına ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 29’da özetlenmiştir.

Tablo 29: Ereğili Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş 2018 Yılı Vergi Cezası Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2017 Yılı	2018 Yılı
Vergi Ceza Karşılığı	10.125,00 TL	7.584,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Montaj/Nakliye/Bakım Onarım Karşılıkları:** Bayilere satışı yapılan ve cari döneme hasılat olarak kaydedilen ancak nihai müşterilere montajı yapılmamış malların, bir sonraki dönemlerde nihai müşterilere montajından doğacak ve şirket tarafından karşılanacak masrafları, geçmiş yıllardaki deneyimler ve geleceğe ilişkin beklentilere dayanan tahminler sonucu hasılatın gerçekleştiği dönemde kaydedilir.

Diğer Karşılıklar: Şirketler karşılıklar içinde belirtmediği bilgileri burada gösterir.

Örnek: Akbank A.Ş.’nin 2015 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında diğer karşılıklara ilişkin yer verilen detay bilgiler Tablo 30’da özetlenmiştir.

Tablo 30: Akbank A.Ş.’nin 2015 Yılı Diğer Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
Muhtemel Riskler İçin Ayrılan Serbest Karşılıkları	200.000,00 TL	200.000,00 TL
Bankacılık Hizmetleri Promosyon Karşılıkları	118.379,00 TL	139.240,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılığı: Fiyat revizyonu tahkim sürecinin aleyhine

sonuçlanan maliyetler için ayrılan karşılıklar olmaktadır.

Örnek: Grup'un Bağlı Ortaklıkları'ndan Aygaz Doğal Gaz Toptan Satış A.Ş.'nin doğal gaz tedarik ettiği Akfel Gaz Sanayi ve Ticaret A.Ş. ("Aktef") tarafından iletilen yazılara göre Akfel'in doğal gaz ithalatı yaptığı Gazprom Export LLC ("Gazprom") tarafından başlatılan fiyat revizyonu tahkim sürecinin Akfel aleyhine sonuçlanarak, 1.01.2017 tarihinden geçerli olmak üzere ithalat fiyatının Gazprom lehine uyarlanması ve bu kapsamda Akfel'e uygulanan indirimin kaldırılmasına karar verildiği, Akfel ile Aygaz Doğal Gaz Toptan Satış A.Ş. arasındaki sözleşme uyarınca ithalat fiyatında meydana gelen değişikliğin, 1.01.2017 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Aygaz Doğal Gaz Toptan Satış A.Ş.'ye uygulanan doğal gaz fiyatına yansıtılacağı, bu kapsamda sözleşmede belirlenen fiyat belirleme mekanizmasının tahkim kararına göre revize edileceği ve kontrat fiyatının 1.01.2017 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere geriye dönük olarak güncellenmiş olması nedeniyle oluşan borç miktarı ve ilgili faturaların ayrıca gönderileceği belirtilmiştir.

Bu tarihten sonra Akfel tarafından geçmişe dönük oluşan borç miktarı Aygaz Doğal Gaz Toptan Satış A.Ş.'ye iletilmiş ancak ilgili faturalar rapor tarihi itibarıyla gönderilmemiştir. Konuya ilişkin olarak, 2017 yılı için 15.368 bin USD ve 2018 yılı için 18.582 bin USD olmak üzere toplam 33.949 bin USD karşılık (toplam 178.610 bin TL) 2018 yıl sonu konsolide finansal tablolara yansıtılmıştır. İlgili karşılık giderinin, 97.760 bin TL'lik kısmı "satışların maliyeti", 80.850 bin TL'lik kısmı "esas faaliyetlerden diğer giderler" hesaplarında muhasebeleştirilmiştir.

Örnek: Koç Holding A.Ş.'nin 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında fiyat revizyonu maliyetine ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 31'de özetlenmiştir.

Tablo 31: Koç Holding A.Ş.'nin 2018 Yılı Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılıkları Tablosu

AÇIKLAMA	2017 Yılı	2018 Yılı
Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılığı	1.395.000,00 TL	1.017.000,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının İslahı ve Maden Kapama Karşılığı:** Çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı ve kapanmasına istinaden hali hazırdaki durumu dikkate alındığında hesaplanan karşılık tutarı, yasal düzenlemelere, teknolojik imkanlara ve Grup yönetiminin en iyi tahminlerine göre oluşturulmuş planlar

doğrultusunda hesaplanmıştır. Söz konusu karşılıklar bilanço tarihindeki değerlerine piyasalarda oluşan faiz oranı ve yükümlülük ile ilgili risk dikkate alınarak, vergi öncesi olan ve gelecekteki nakit akışlarının tahminiyle ilgili riski içermeyen iskonto oranı ile indirgenmiş olup hesaplamalar her bir bilanço döneminde gözden geçirilmektedir.

Çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı ve kapanmasına istinaden hesaplanan karşılık finansal tablolara ilk defa yansıtıldığında veya ilişkili olduğu maden sahasında üretimin sürdürülmesi şartıyla yönetimin tahminlerinde değişiklik olduğunda, ilgili değişiklik maddi duran varlıklar hesap grubu altındaki “maden tesisinin rehabilitasyon maliyeti” içerisinde takip edilmektedir. Üretimi tamamlanan (ömrü biten) madenlere ilişkin çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı ve kapanmasına istinaden hesaplanan karşılık tutarındaki yönetim tahminlerindeki müteakip değişiklikler ve gelecek dönemlerdeki söz konusu yükümlülüğün indirgenmesi gibi diğer değişimler ise kapsamlı gelir tablosuna yansıtılmaktadır.

Örnek: Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. 2015 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında maden sahalarının rehabilitasyonu, ıslahı ve kapatılmasına istinaden yapılan yönetim tahminlerine ilişkin detay bilgiler Tablo 32’de özetlenmiştir.

Tablo 32: Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. 2015 Yılı Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılık Tablosu

VADESİNE GÖRE	AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
KISA VADELİ	Çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı ve maden kapama karşılığı	5.026 TL	20.140 TL
UZUN VADELİ	Çevre rehabilitasyonu, maden sahalarının ıslahı ve maden kapama karşılığı	58.680 TL	48.465 TL
TOPLAM		63.706 TL	68.605 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 33: Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. 2014 ve 2015 Yıllarında Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılı Hareket Tablosu

AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
1 OCAK	59.791 TL	63.706 TL
Dönem içerisinde ödenen	(4.070 TL)	(1.222 TL)
Dönem içerisinde giderleşen iskonto ve kur farkı etkisi	2.255 TL	2.282 TL
Dönem içerisinde artış-net	8.280 TL	2.114 TL
Cari dönemde kar veya zarar tablosunda gelir kaydedilen	(2.550 TL)	1.725 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Gecikme Cezası Gider Karşılığı:** Sözleşme şartlarına göre belirlenen teslimat

koşullarına uyulamamasından dolayı kaynaklanan gecikmelerden dolayı sözleşmede belirlenen gecikme faizi oranı esas alınarak hesaplanmaktadır.

Örnek: Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.'nin 2015 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında sözleşme koşullarıyla alakalı yapılan açıklamalara göre belirlenen teslimat şartlarının yerine getirilmemesinden ötürü gerçekleşmiş olan gecikmelere ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 34'de özetlenmiştir.

Tablo 34: Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2017 Yılı Gecikme Cezası Karşılık Hareket Tablosu

Gecikme Cezası Karşılığına İlişkin Hareket Tablosu Bilgileri		
AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
Dönem başı itibarıyla karşılık	9.238.648,00 TL	7.465.249,00 TL
Dönem içinde ayrılan karşılık	5.757.192,00 TL	9.333.209,00 TL
Dönem içinde gerçekleşen karşılık	(6.688.957,00) TL	(4.179.875,00) TL
Dönem sonu itibarıyla karşılık	(1.839.559,00) TL	(841.634,00) TL
Toplam	7.465.249,00 TL	10.779.024,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Rekabet Kurulu Ceza Karşılığı:** Rekabet Kurulu tarafından Grup'un Bağlı Ortaklıkları'ndan Tüpraş'a tebliğ edilen 412.015 bin TL idari para cezası ilgili hükümler çerçevesinde, ¼'ü nispetinde 309.011 bin TL olarak 23.05.2014 tarihinde ödenmiştir. 23.06.2014 tarihinde Tüpraş tarafından idari para cezasına ve ilgili yönetmeliğin iptaline ilişkin Danıştay'a iptal davası açılmıştır.

Örnek: Koç Holding A.Ş. 2014 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında yetkili merciler tarafından verilen hükümler çerçevesindeki cezalara ilişkin detaylı bilgiler Tablo 35'de özetlenmiştir.

Tablo 35: Koç Holding A.Ş. 2014 Yılı Rekabet Kurulu Ceza Karşılıkları Tablosu

Kısa Vadeli Borçlar		
AÇIKLAMA	2013 Yılı	2014 Yılı
Rekabet Kurulu Cezası Karşılığı	309.011,00 TL	-

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Kullanılmamış İzin Karşılığı:** Konsolide finansal tablolarda tahakkuk etmiş olan kullanılmamış izin hakları, bilanço tarihi itibarıyla çalışanların kullanmadıkları hak

edilmiş izin günleri ile gelecekteki olası yükümlülüklerin tahmini toplam karşılığı olarak belirtilmiştir.

Örnek: TAV Havalimanları Holding A.Ş. 2017 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında yasalarla verilmiş olan hakların kullanılmamasına ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 36’da özetlenmiştir.

Tablo 36: TAV Havalimanları Holding A.Ş. 2017 Kullanılmamış İzin Karşılıkları Tablosu

KISA VADELİ KARŞILIKLAR		
AÇIKLAMA	2016 Yılı	2017 Yılı
Kullanılmamış İzin Karşılığı	27.555.000,00 TL	25.191.000,00 TL
TOPLAM	27.555.000,00 TL	25.191.000,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 37: 2016 ve 2017 Yılları Kullanılmamış İzin Karşılıklarının Hareket Tablosu

KISA VADELİ KARŞILIKLAR		
AÇIKLAMA	2016 Yılı	2017 Yılı
1 Ocak Açılış Bakiyesi	22.774.000,00 TL	25.191.000,00 TL
Cari dönemde ayrılan karşılık	1.798.000,00 TL	1.648.000,00 TL
Yabancı para çevrim farkları	619.000,00 TL	716.000,00 TL
31 Aralık itibariyle	25.191.000,00 TL	27.555.000,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Ecrimisil karşılığı:** Grup’un fabrika sahaları içerisinde, mülkiyeti hazineye ait, devletin hüküm ve tasarrufu altında tapusuz (DHTA) olmak üzere taşınmazları bulunmaktadır. Bu taşınmazlara ilişkin olarak 336 sıra no’lu Milli Emlak Genel Tebliği, Hazinesin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlara ilişkin idarece yürütülecek ecrimisil tespit, takdir ve tahsil işlemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu tebliğe göre ecrimisil, taşınmazın emlak vergisine esas asgari değerinin %3’ünden az olmamak üzere ilgili bedel tespit komisyonunca tespit ve takdir edilmektedir. Cari dönemde, tebliğ edilen ecrimisil ihbarnamelerinde yer alan emlak rayiç değerleri ve olası yıllık artışları ve erken ödeme ile itiraz etmeme durumunda elde edilecek indirim oranları da dikkate alınarak finansal durum tablosunda ecrimisil karşılığı ayrılmaktadır.

Örnek: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş.’nin 2018 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Milli Emlak Genel Tebliğinden dolayı ayrılan Ecrimisil Karşılıklarına ilişkin detay bilgiler Tablo 38’de özetlenmiştir.

Tablo 38: Ereğli Demir elik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2018 Yılı Ecrimisil Karşılıkları Tablosu

Ecrimisil Karşılıkları		
AÇIKLAMA	2017 Yılı	2018 Yılı
1 Ocak Açılış Bakiyesi	16.602,00 TL	11.665,00 TL
Dönem içerisindeki artış	17.244,00 TL	20.465,00 TL
Ödenen	(22.535,00 TL)	(21.901,00 TL)
Konusu kalamayan	-	-
Çevrim farkı	354,00 TL	(3.216,00 TL)
31 Aralık	11.665,00 TL	7.013 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılık:** 3213 sayılı ‘Maden Kanunu’ ve 3.02.2005 tarih 25716 sayılı Resmi Gazete yayınlanan ‘Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğine’ göre maden satış karı üzerinden devlet hakkı hesaplanmaktadır.

Örnek: Ereğli Demir elik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2017 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğine ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler Tablo 39’da özetlenmiştir.

Tablo 39: Ereğli Demir elik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2017 Yılı Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılıklar Tablosu

AÇIKLAMA	2016 Yılı	2017 Yılı
1 Ocak Açılış Bakiyesi	2.589,00 TL	2.650,00 TL
Dönem içerisindeki artış	2.589,00 TL	5.102,00 TL
Ödenen	(2.589,00 TL)	(2.560 TL)
Konusu kalamayan	-	(90 TL)
Çevrim farkı	-	-
31 Aralık	2.650,00 TL	5.102 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Sivil Savunma Fonu Karşılığı:** Maliye Bakanlığı’nın, 5217 sayılı kanununa istinaden ‘Afet Fonu’ ile Sivil Savunma Fonu’nun, kapsama giren kurum ve kuruluşların gelirleri üzerinden ayrılan karşılık olarak açıklanmaktadır.

Örnek: Ereğli Demir elik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2015 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında Sivil Savunma Fonuna ilişkin olarak yer verilen detay bilgiler

Tablo 40'ta özetlenmiştir.

Tablo 40: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş'nin 2015 Yılı Sivil Savunma Fonu Karşılık Tablosu

Sivil Savunma Fonu Karşılıkları		
AÇIKLAMA	2014 Yılı	2015 Yılı
1 Ocak Açılış Bakiyesi	3.341,00 TL	10.099,00 TL
Dönem içerisindeki artış	6.951,00 TL	-
Ödenen	-	-
Konusu kalamayan	-	(9.422,00 TL)
Çevrim farkı	(193,00 TL)	(677,00 TL)
31 Aralık	10.099,00 TL	-

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

➤ **Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılığı:** Şirket, 11.08/2008-2022 dönemleri arası için demir cevheri tedariklerinin denizaşırı nakliyesinin büyük yük gemileriyle karşılanması için o günün piyasa koşullarına göre avantajlı olduğunun değerlendirilmesi üzerine 3'cü kişilere sabit fiyatlı navlun anlaşması yapılmıştır.

2014 yılından itibaren başlayan petrol fiyatlarındaki düşüş eğiliminin 2015 yılını da kapsacak şekilde devam ederek çok düşük seviyelere inmesi ve 2015 yılı içerisinde demir cevheri fiyatlarında devam eden düşüşler sonucunda, navlun fiyatlarında meydana gelen olağanüstü fiyat düşüşleri Şirket Yönetimince değerlendirmiş ve yürürlükteki olan uzun vadeli ve sabit fiyatlı navlun hizmet satın alım sözleşmesinin iptali konusunda 2015 yılı son çeyreği içerisinde hizmet alınan tedarikçi firma ile görüşmelere başlanmıştır.

Yapılan görüşmelere istinaden bu anlaşmanın 75.000 bin ABD Doları bedelle feshi ve yeni bir navlun anlaşması imzalanması konusunda 24.02.2016 tarihinde taraflar nihai mutabakata varmıştır.

Fesih süreci yukarıda açıklandığı üzere raporlama tarihinden sonraki dönemde imzalanan protokol ile sonuçlandırılmasına rağmen; gerek 31.12.2015 tarihi itibarıyla kontrata ilişkin fesih işlemlerine yönelik Grup Yönetimi'nin karar almış olması ve kuvvetli bir irade doğrultusunda bu konu hakkında alınan kararın yerine getirilebilmesi için tedarikçinin de pozitif yaklaşımı ile şartlar üzerindeki görüşmelerde önemli bir aşamaya gelmiş olması nedeniyle tedarikçi gözetiminde geçerli bir beklenti yaratılmış olması, gerekse bilanço tarihinden sonra kesinleşen tutara ilişkin 31.12.2015 tarihi itibarıyla Grup Yönetimi'nin değerlendirmelerine göre önemli bir nakit çıkışının kuvvetle muhtemel

olması nedeniyle, söz konusu anlaşmanın fesih bedelinin ödenmesine dair zımni bir yükümlülüğün olduğu kanaatine varılmıştır. Söz konusu fesih bedeline ilişkin olarak, durum tablosunda ayrılan 218.070 bin TL (75.000 bin ABD Doları karşılığı) karşılığın ödemesi 226.388 bin TL (75.000 bin ABD Doları karşılığı) olarak gerçekleşmiştir.

Örnek: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş.'nin 2016 yılı konsolide finansal tablolarının dipnotlarında grup yönetim tarafından alınan karar neticesinde Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılıklarına ilişkin yer verilen detay bilgiler Tablo 41'de özetlenmiştir.

Tablo 41: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş.'nin 2016 Yılı Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılıkları Tablosu

Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılıkları		
AÇIKLAMA	2015 Yılı	2016 Yılı
1 Ocak Açılış Bakiyesi	-	218.070,00 TL
Dönem içerisindeki artış	203.90,00 TL	-
Ödenen	-	(226.388,00 TL)
Konusu kalamayan	-	-
Çevrim farkı	14.167,00 TL	(8.318,00 TL)
31 Aralık	218.070,00 TL	7.013,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Araştırma kapsamındaki şirketlerin TMS 37 kapsamındaki raporlamalarıyla ilgili diğer bilgilere ait hususlara aşağıda yer verilmiştir;

- Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş. 2014-2018 yılları arasında yalnızca bir defa 2015 yılında Beklenen Zarar Karşılığı ayırmıştır.
- Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları A.Ş. 2014-2018 yılları arasında yalnızca bir defa 2016 yılında Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılığı ayırmıştır.
- Koç Holding A.Ş. 2014-2018 yılları arasında yalnızca bir defa 2016 yılında Nakliye Gider Karşılığı ayırmıştır.
- Türk Telekomünikasyon A.Ş. 2014-2018 yılları arasında yalnızca 2018 yılında Kredi Taahhütlerinde Beklenen Kredi Zararları Karşılığı ayırmıştır.

Tablo 42’de şirketlerin 2014-2018 yılları arasında hangi tür karşılıklar için kısa vadeli hesaplarda karşılık ayırdıkları, kullanım sayıları ve kullanım sıklık oranları konusunda bilgi verilmiştir.

Tablo 42: İşletmelerin Ayırmış Oldukları Kısa Vadeli Karşılıklar Tablosu

KISA VADELİ KARŞILIKLAR	KULLANIM SAYISI	KULLANIM SIKLIK ORANI (%)
Bağış Karşılığı	1	0,18
Beklenen Zarar Karşılığı	4	0,72
BTK Cezası	8	1,44
Borç Karşılıkları	5	0,90
Ceza Karşılığı (ceza ve tazminat karşılığı)	7	1,26
Ciro Prim Karşılığı	9	1,62
Çalışan Hakları Karşılığı	35	6,30
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	14	2,52
Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının İslahı ve Maden Kapama Karşılığı	10	1,80
Dava Karşılıkları	107	19,4
Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmet Karşılığı	5	0,90
Diğer Karşılıklar	113	20,3
Duran Varlık Söküm, Taşıma, Restorasyon Yükümlülüğü	5	0,90
Ecrimisil Karşılığı	3	0,54
Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşme	5	0,90
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Katılma Payı Karşılığı	12	2,16
Engelli İstihdamı Eksikliği Nedeniyle Ayrılan Ceza Karşılığı	5	0,90
Film, Program ve Yayın Gider Karşılığı	3	0,54
Fiyat Revizyonu Maliyet Karşılığı	1	0,18
Garanti Gider Karşılıkları	20	3,60

Tablo 42: İşletmelerin Ayırmış Oldukları Kısa Vadeli Karşılıklar Tablosu

KISA VADELİ KARŞILIKLAR	KULLANIM SAYISI	KULLANIM SIKLIK ORANI (%)
Gecikme Cezası Gider Karşılığı	5	0,90
Genel Karşılıklar	28	5,04
İade Karşılıkları	10	1,80
İdari Gider Karşılıkları	5	0,90
İthal LPG'deki ÖTV Karşılığı	3	0,54
Kredi Puan Karşılıkları	5	0,90
Kredi Taahhütlerinde Beklenen Kredi Zararları Karşılığı	1	0,18
Kullanılmamış İzin Karşılığı	10	1,80
Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılık	5	0,90
Maliyet Gider Karşılığı	20	3,60
Montaj Gider Karşılıkları	5	0,90
Nakliye Gider Karşılıkları	8	1,44
Personel İstihkakı Karşılığı	5	0,90
Personel Prim Karşılığı	5	0,90
Rekabet Kurulu Ceza Karşılığı	6	1,08
Rödevans ve Devlet Maden Hakkı Gider Karşılığı	10	1,80
Sigorta Gider Karşılığı	3	0,54
Sigorta Teknik Karşılıkları	20	3,60
Sivil Savunma Fonu Karşılığı	1	0,18
Sürastarya Karşılığı	4	0,72
Tazmin Edilmemiş ve Nakde Dönüşmemiş Gayrinakdi Krediler Özel Karşılıkları	5	0,90
Teslim Bakım Karşılıkları	4	0,72
Uzun Vadeli Kontrat Fesih Bedeli Karşılığı	1	0,18
Vergi Cezası Karşılığı (Vergi cezası incelemesi uzlaşma bedeli karşılığı)	9	1,62
Yıllara Sari İşler Maliyet Karşılığı	5	0,90

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 42’de şirketlerin 2014-2018 yılları arasında hangi tür karşılıklar için uzun vadeli hesaplarda karşılık ayırdıkları, kullanım sayıları ve kullanım sıklık oranları konusunda bilgi verilmiştir.

Tablo 43: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Ayırmış Oldukları Uzun Vadeli Karşılıklar Tablosu

ŞİRKETLERDE BAHSEDİLEN UZUN VADELİ KARŞILIKLAR	KULLANIM SAYISI	KULLANIM SIKLIK ORANI (%)
Beklenen Zarar Karşılığı	4	6.25
Borç Karşılıkları	5	7.5
Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılığı	10	15
Dava Karşılıkları	5	7.5
Diğer Karşılıklar	15	23
Duran Varlık Söküm, Taşıma, Restorasyon Yükümlülüğü	5	7.5
Gecikme Cezası Gider Karşılığı	4	6.25
Garanti Gider Karşılıkları	10	15
Teslim Bakım Karşılıkları	5	7.5
Vergi Cezası Karşılığı	3	4.5

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/>

Tablo 42 ve 43’den görüleceği üzere, karşılıkların kısa ve uzun vadeli ayrımı yapılarak karşılık kalemlerinin 45’i kısa vadeli hesaplarda, 10’u ise uzun vadeli hesaplarda raporlanmıştır.

Kısa ve Uzun Vade ayrımı yapan şirketlere örnek olarak:

- Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş. (Beklenen ve Gecikme Ceza Karşılığı)
- Koç Holding A.Ş. finansal tablolarında (Garanti Gider Karşılığı)

- Pegasus Hava Taşımacılığı A.ř. finansal tablolarında (Teslim Bakım Karşılığı) olarak finansal tablo dipnotlarında vade ayırımına giderek hem kısa hem uzun vadeli karşılıklar olarak gösterilmektedir.

Araştırma kapsamındaki şirketlerin 2014-2018 yılları arasında hangi yıllarda ve hangi başlıklar altında koşullu varlık ve koşullu yükümlülüklerle ilgili sunum yaptığı konusundaki bilgiler Tablo 44'de sunulmuştur.

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

şİRKETLER	YIL	KOşULLU VARLIKLAR		KOşULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İşLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İşLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
AKBANK T.A.ř	2014	-	-	11.086	-
	2015	-	-	10.312	-
	2016	-	-	61.076	-
	2017	-	-	61.982	-
	2018	-	-	54.514	-
ARÇELİK A.ř.	2014	-	2.594.287	-	-
	2015	-	2.831.414	-	-
	2016	-	3.092.142	-	-
	2017	-	2.911.732	-	-
	2018	-	3.616.758	-	-
ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.ř.	2014	4.693.387	617.661.569	936.873	6.096.255.433
	2015	2.820.412	806.632.42	2.649.323	7.868.092.378
	2016	1.395.000	11.283.801	5.332.000	11.283.081
	2017	1.017.000	1.324.132	5.917.000	13.312.259
	2018	12.162.000	1.777.262	10.905.000	17.706.285

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.	2014	-	-	10.888	-
	2015	-	-	14.237	-
	2016	-	-	16.285	-
	2017	-	-	94.086	-
	2018	-	-	127.085	-
DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.	2014	-	-	85.606	1.805.459
	2015	-	-	75.966	1.842.323
	2016	-	-	85.208	2.024.479
	2017	-	-	82.044	2.299.514
	2018	-	-	30.868	1.969.572
EMLAK KONUT GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	2014	-	2.493.538	-	22.906
	2015	-	3.256.850	-	58.040
	2016	-	3.027.085	-	65.511
	2017	-	3.606.210	-	56.397
	2018	-	3.086.456	-	61.802

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
ENERJİSA ENERJİ A.Ş.	2014	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-
	2016	-	-	-	-
	2017	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.	2014	-	1.538.10	-	1.229.014
	2015	-	1.514.383	-	892.997
	2016	-	1.797.646	-	738.187
	2017	-	1.976.67	-	292.98
	2018	-	3.378.06	-	325.137
HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.	2014	-	3.119.945	-	32.995.693
	2015	-	3.281.015	-	33.129.704
	2016	-	3.962.153	-	41.202.427
	2017	-	5.914.739	-	53.259.740
	2018	-	7.884.108	-	54.016.903

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	2014	-	-	-	703.647.199
	2015	-	-	-	1.067.606.967
	2016	-	-	-	1.332.686.502
	2017	-	-	-	1.496.460.406
	2018	-	-	-	1.662.717.613
KOÇ HOLDİNG A.Ş.	2014	1.739.652	6.721.554	-	5.272.307
	2015	2.286.283	7.310.738	-	6.194.643
	2016	3.482.225	7.494.809	-	7.154.823
	2017	4.085.104	7.304.253	-	8.056.552
	2018	3.537.794	9.096.434	-	8.670.399
KOZAL KOZA ALTIN İŞLETMELE Rİ A.Ş.	2014	-	168.384	-	6.743
	2015	-	213.926	-	5.918
	2016	-	155.666	-	4.755
	2017	-	208.025	-	12.525
	2018	-	381.821	-	25.303

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
KOZA ANADOLU METAL VE MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.	2014	-	184.418	-	14.481
	2015	-	230.744	-	12.618
	2016	-	156.756	-	5.737
	2017	-	218.288	-	17.097
	2018	-	427.849	-	34.522
PEGASUS HAVA TAŞIMACILIK İŞLETMELERİ A.Ş.	2014	-	12.102.341	-	310.857.084
	2015	-	13.171.064	-	451.851.628
	2016	-	21.463.681	-	622.650.114
	2017	-	23.817.479	-	1.242.599.830
	2018	-	46.465.732	-	1.627.549.630
PETKİM PETROKİM YA HOLDİNG A.Ş.	2014	-	1.160.681.406	-	347.421.165
	2015	-	1.156.969.490	-	1.131.028.236
	2016	-	1.148.348.310	-	1.626.486.277
	2017	-	1.538.243.139	-	2.164.336.869
	2018	-	2.295.979	-	3.255.797

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
SODA SANAYİİ A.Ş.	2014	-	133.398.047	1.880.904	8.256.175
	2015	-	164.891.458	2.058.080	312.967.594
	2016	-	182.945	3.041	122.776
	2017	-	251.938	4.376	160.802
	2018	-	455.504	6.261	319.610
ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.	2014	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-
	2016	-	-	-	-
	2017	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-
TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.	2014	-	4.032	-	1.470.613
	2015	-	5.451	-	1.721.002
	2016	-	7.198	-	2.028.440
	2017	-	10.756	-	2.178.052
	2018	-	15.875	-	2.842.806
TEKFEN HOLDİNG A.Ş.	2014	-	77.334	119.453	6.172.417
	2015	-	16.348	122.083	5.793.331
	2016	-	41.962	106.822	8.888.948
	2017	-	75.885	138.468	10.413.679
	2018	-	59.408	186.701	14.758.014

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.	2014	-	531.955	8.882	213.269
	2015	-	693.235	14.767	314.562
	2016	-	693.605	8.895	16.536
	2017	-	851.654	11.128	358.733
	2018	-	940.067	15.092	458.629
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.	2014	-	162.204	-	3.789.979
	2015	-	134.798	-	2.058.810
	2016	-		-	2.370.723
	2017	-		-	4.926.916
	2018	-	-	-	6.530.374

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
TÜPRAŞ-TÜRKİYE-PETROL RAFİNERLERİ A.Ş.	2014	-	6.721.554	-	5.272.307
	2015	-	7.310.738	-	6.194.643
	2016	-	1.940.107	-	2.806.849
	2017	-	1.650.692	-	3.383.589
	2018	-	2.873.382	-	3.748.140
TÜRK HAVA YOLLARI A.O.	2014	-	16	-	136
	2015	-	36	-	917
	2016	-	22	-	3662
	2017	-	108	-	3238
	2018	-	132	-	6201
TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.	2014	-	1.272.208	-	1.033.528
	2015	-	1.650.939	-	1.739.009
	2016	-	1.569.216	-	1.716.036
	2017	-	1.524.939	-	1.653.364
	2018	-	2.112.978	-	2.389.684

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	2014	-	-	30.062	-
	2015	-	-	41.734	-
	2016	-	-	56.474	-
	2017	-	-	250.115	-
	2018	-	-	348.002	-
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	2014	-	-	85.109	-
	2015	-	-	37.481	-
	2016	-	-	3.269.281	-
	2017	-	-	5.805.008	-
	2018	-	-	2.661.413	-
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	2014	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-
	2016	-	-	-	-
	2017	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-

Tablo 44: Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin TMS 37 Çerçevesinde En Çok Ayırdıkları Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülük Kalemleri ve Tutarları Tablosu

ŞİRKETLER	YIL	KOŞULLU VARLIKLAR		KOŞULLU YÜKÜMLÜLÜKLER	
		İŞLETME LEHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	ALINAN TEMİNATLAR (TL)	İŞLETME ALEYHİNE AÇILAN DAVALAR (TL)	VERİLEN TEMİNATLAR (TL)
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	2014	-	-	16.142	-
	2015	-	-	7.662	-
	2016	-	-	9.316	-
	2017	-	-	5.871	-
	2018	-	-	13.417	-
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	2014	-	-	81.056	-
	2015	-	-	64.875	-
	2016	-	-	75.955	-
	2017	-	-	101.228	-
	2018	-	-	158.325	-

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>

Tablo 44 incelendiğinde Akbank T.A.Ş.’nin koşullu varlıklarla ilişkin herhangi bir bilgi sunmadığı anlaşılmaktadır. Akbank T.A.Ş. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ve Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Grup aleyhine açılan davalara ilişkin bilgiler olarak finansal tablolarında paylaşmıştır. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O, Türkiye İş Bankası A.Ş. ve Türkiye Halk Bankası A.Ş. ise çeşitli kişi ve kurumlar ile ihtilafli olduğu davalar için ayırdığı koşullu varlık ve koşullu yükümlülük şeklinde bilgilerini açıklamıştır.

2016-2018 yılları arasında ise Türkiye Halk Bankası A.Ş. müşterilerine verdiği çeklerden dolayı oluşan ödeme yükümlülüğü şeklinde bilgilere yer vermiştir. Türkiye İş Bankası A.Ş. ise farklı bir yol izleyerek müşterilere verilmiş çeklerden ötürü ilgili mevzuatta sunulan açıklamalar gereği “Diğer Cayılamaz Taahhütler” şeklinde koşullu yükümlülük başlığı altında bilgilere yer vermiştir.

Koşullu Varlıklar ile ilgili olarak finansal tablo dipnotlarında yer vermeyen şirketler; Akbank A.Ş. - Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. - Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. –

Enerjisa Enerji A.Ş.-Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş. – Şok Marketler Ticaret A.Ş. -Türkiye Garanti Bankası A.Ş. - Türkiye İş Bankası A.Ş. - Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. - Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O - Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. şeklindedir. Diğer bir yandan şirketlerin finansal tablolarında göstermediği koşullu yükümlülükler ve şirketler ise; Enerjisa Enerji A.Ş- Şok Marketler Ticaret A.Ş. Türkiye İş Bankası A.Ş.'dir.

Tablo 44'den hareketle, Araştırma kapsamındaki şirketlerden Koşullu Varlık ve Koşullu Yükümlülüklerle ilgili en çok raporlama yapan şirketler aşağıda sıralanmıştır:

- 1) Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- 2) Koç Holding A.Ş.
- 3) Soda Sanayii A.Ş.
- 4) Tekfen Holding A.Ş.
- 5) Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.

Şirketlerin 2014-2018 yıllarındaki finansal tablolarında koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklarla ilgili incelemeler sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

➤ Araştırma kapsamındaki 6 bankadan birisi olan Türkiye İş Bankası A.Ş. finansal tablolarında Koşullu Varlık ve Koşullu yükümlülükle ilgili bilgiye rastlanılmamıştır. Diğer 5 banka ise finansal tablolarında yalnızca İşletme Aleyhine Açılan Davalara ilişkin bilgilere yer verdiği görülmektedir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Arçelik A.Ş. finansal tablosunda yalnızca Alınan Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. finansal tablolarında İşletme Lehine Açılan Davalar, Alınan Teminatlar, İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. finansal tablolarında İşletme Aleyhine Açılan Davalarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. finansal tablolarında İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.

finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş. finansal tablolarında yalnızca Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Koç Holding A.Ş. finansal tablolarında İşletme Lehine Açılan Davalar, Alınan Teminatlar, ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Kozal Koza Altın İşletmeleri A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Koza Anadolu Metal ve Madencilik İşletmeleri A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Petkim PetroKimya Holding A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Soda Sanayii A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar, İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, TAV Havalimanları Holdin A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Tekfen Holding A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar, İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar, İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014 ve 2015 yıllarında, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir. 2016-2018 yılları arasında yalnızca Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Tüpraş- Türkiye-Petrol Rafinerleri A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Türk Hava Yolları A.O. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Türk Telekomünikasyon A.Ş. finansal tablolarında Alınan Teminatlar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

➤ 2014-2018 yılları arasında, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. finansal tablolarında İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlarla ilgili bilgilere yer vermiştir.

Yukarıda verilen bilgilerden de görüleceği üzere şirketlerin koşullu varlık raporlamaları kapsamında en çok ‘alınan teminatlar’, koşullu yükümlülük raporlamaları kapsamında ise en çok ‘verilen teminat tutarları’na yer verildiği anlaşılmaktadır.

SONUÇ

TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülükler ve Koşullu Varlıklar standardı kapsamındaki karşılıklar ve koşullu yükümlülükler şirketlerin yükümlülükleriyle, koşullu varlıklar ise şirketlerin muhtemel gelirleri ile ilgilidir. Karşılıklar şirketin finansal tablo kalemleri içerisinde raporlanmakta iken koşullu varlık ve koşullu yükümlülüklerle ilişkin açıklamalar finansal tabloların dipnotlarında yer almaktadır. Karşılıklar, gerçekleşme zamanı ve tutarı belli olmayan yükümlülükler olup, karşılıkların gerçekleşebilmesi için, geçmiş bir olaydan kaynaklanan mevcut bir yükümlülük olması, yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik yarar sağlayan kaynakların şirket dışına çıkmasının muhtemel olması ve yükümlülük tutarının güvenilir bir şekilde tahmin edilebiliyor olması olmak üzere üç koşulun birlikte mevcut olması gerekmektedir. Koşullu yükümlülük, geçmiş olaylardan kaynaklı olan muhtemel bir yükümlülük, koşullu varlık ise geçmiş olaylardan kaynaklanan ve tam anlamıyla şirketin kontrolünde bulunmayan olay veya olayların ileride gerçekleşme durumuna göre kesinleşip kesinleşmeyeceği belli olacak muhtemel gelir tutarlarıdır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerinde karşılıklar, Aktif Değer Azalış Karşılıkları, Borç ve Gider Karşılıkları ve Yedek Niteliğindeki Karşılıklar olarak üç farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Vergi Usul Kanunu'nun 288. Maddesinde karşılıkların değerlemesine ilişkin olarak karşılık tutarlarının mukayyet değer üzerinden pasifleştirilerek değerlendirileceği ifade edilmektedir. TTK'da ise karşılıklara ilişkin düzenleme kanununun 75. Maddesinde düzenlenmiş olup, değerlendirmeyle ilgili olarak Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarında öngörülen ilkelerin ölçüt olarak dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği uyarınca SPK'ya tabi şirketler finansal tablolarını TMS/ TFRS'ye uygun olarak hazırlamak zorunda olup, karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıklarını TMS 37 çerçevesinde raporlamak durumundadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na göre ise karşılıklara ilişkin düzenleme "Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile yapılmıştır. Söz konusu Yönetmelik kapsamında karşılıklar hedef alınan riske göre Genel Karşılıklar ve Özel Karşılıklar şeklinde iki ayrı kategori kapsamında ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamına dâhil edilen şirketler 2018 yılında BİST 30 endeksinde yer alan işletmelerden oluşmakta olup, bu şirketlerin 2014-2018 yılları arası finansal tabloları KAP'ın resmi web sitesinden elde edilmiştir.

Çalışmanın araştırma evrenini oluşturan BİST 30 endeksine dâhil şirketlerin TMS 37 standardı kapsamındaki raporlamalarına ilişkin incelemeler sonucunda tespit edilen hususlar şu şekildedir:

➤ Şirketlerin bir kısmında karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlık açıklamaları Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar dipnot başlığı altında sunulmuşken, diğer şirketlerin farklı dipnot başlıkları kullandıkları tespit edilmiştir.

➤ Araştırma kapsamındaki şirketlerin 2014-2018 yıllarında hizmet aldığı bağımsız denetim şirketlerinin, şirketlerin finansal tablolarında dipnot numaralarının belirlenmesinde ve dipnot başlıklarının oluşumunda etkili olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; 2014 yılında farklı bağımsız denetim şirketlerinden hizmet alan Koç Holding A.Ş. ve Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin 2014 yılı finansal tabloları incelendiğinde, Koç Holding A.Ş.'nin finansal durum tablosunda TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Yükümlülük Ve Koşulu Varlıklar kapsamında 19 nolu dipnotta Borç Karşılıkları başlığı altında yer verdiği, 32 nolu dipnotta ise koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklara ilişkin kalemlerin tutar ve açıklamalarına yer verilmiştir. Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin finansal durum tablosudna ise 12 nolu dipnotta Diğer Kısa Vadeli Karşılıklara, 29 nolu dipnotta ise Koşullu Varlıklar ve Koşullu Yükümlülüklere ilişkin bilgilere yer verildiği görülmüştür. Buradan hareketle bağımsız denetim şirketinin TMS 37 kapsamında yapılacak raporlamaları farklılaştırdığını, bu durumun da şirketin finansal tablolarının karşılaştırılmasını zorlaştıracığı söylenebilir. Bu durumun özellikle aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin finansal tablolarının karşılaştırılabilirliği açısından önem arz ettiği değerlendirilmiştir.

➤ Yapılan incelemeler sonucunda aynı uluslararası bağımsız denetim şirketine üye ulusal bağımsız denetim şirketlerinin hizmet vermiş oldukları ve aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin finansal tablo dipnotlarının benzer şekilde yapılandırıldığı görülmüştür. Örneğin; PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'ye üye Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. ve Başaran Nas Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'nin hizmet vermiş

oldukları inceleme konusu şirketlerin finansal tabloları incelendiğinde TMS 37 kapsamındaki dipnot açıklamalarının standart şekilde sunulduğu görülmüştür.

Örneğin; Arçelik A.Ş.'nin 2016 ve 2018 yıllarına ait finansal tabloları incelendiğinde, şirketin 2016 yılında Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'den, 2018 yılında ise PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'den hizmet aldığı, her iki yılda da TMS 37 kapsamındaki raporlamaların standart şekilde yapılandırıldığı görülmüştür. Bununla birlikte farklı sektörlerde faaliyet gösteren örneğin Koç Holding A.Ş. ve BİM Birleşik Mağazalar A.Ş.'nin 2017 yıllarına ait finansal tabloları incelendiğinde, iki şirketin de Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş. ve bu şirketin üye şirketi olan Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.'den hizmet aldığı, buna rağmen TMS 37 kapsamındaki dipnot başlıklarının uyumlu olmadığı saptanmıştır.

➤ Araştırma kapsamındaki şirketlerin karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlıklarına ilişkin dipnot başlıklarının TMS 37 ve SPK düzenlemelerine uyum düzeyi tespit edilmeye çalışılmış, şirketlerin 7'sinin dipnot başlıkları ve numaralarının uyumlu olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

➤ Araştırma kapsamındaki şirketlerin tamamının finansal raporlarında karşılık kalemlerine yer verdiği tespit edilmiştir. Şirketlerin TMS 37 çerçevesinde en çok yer verdiği karşılık kalemlerinin Garanti Karşılıkları, Dava Karşılıkları, Genel Karşılıklar, Maliyet Karşılıkları ve Diğer Karşılıklar olduğu görülmüştür. Buna karşın Ceza/ Zarar Karşılıkları, Montaj/ Nakliye/ Bakım-Onarım Karşılıkları, Fiyat Revizyonu Karşılıkları, Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kurumu Karşılığı, İade Karşılıkları, Ciro Prim Karşılıkları gibi karşılıkların en az yer verilen karşılıklar olduğu görülmüştür.

➤ Sektörlere özgü karşılıklar incelendiğinde, inceleme yapılan her sektörün içinde kendi yapısal koşulları bağlamında diğer sektörlerde söz konusu olmayan bazı karşılık kalemlerinin yer aldığı görülmüştür. Genel Karşılıklar kalemi Mali Kuruluşlar / Bankalar sektörüne özgü bir karşılık olarak yer almaktadır. Maden Sahası Devlet Hakkı İçin Ayrılan Karşılık ve Çevre Rehabilitasyonu, Maden Sahalarının Islahı ve Maden Kapama Karşılığı kalemleri ise sektöre özgü olan Madencilik ve Taş Ocakçılığı - Kömür ve Linyit Madenciliği - Metal Cevheri Madenciliği sektöründe yer almaktadır.

➤ Araştırma kapsamındaki şirketlerin finansal raporlarında yer verdikleri karşılık kalemleri vadeleri açısından değerlendirildiğinde, karşılıklara ilişkin toplam 55 raporlamanın 45'inin kısa vadeli, 10'unun ise uzun vadeli karşılıklardan oluştuğu tespit edilmiştir. 2014-2018 yılları arasında incelenen bütün finansal tabloların karşılık kalemlerine ilişkin bilgiler eşliğinde Kısa Vadeli Karşılıkların 113'ünün Diğer Karşılıklardan, 107'sinin ise Dava Karşılıklarından oluştuğu görülmüştür. Uzun Vadeli Karşılıklar kapsamında raporlanan karşılık kalemlerinin en çok Diğer Karşılıklar ile Garanti Karşılıklarından oluştuğu tespit edilmiştir.

➤ Araştırma kapsamında şirketlerin finansal tablo dipnotlarında TMS 37 çerçevesinde koşullu varlıklara ilişkin olarak Alınan Teminatlar ile İşletme Lehine Açılan Davalar kalemlerine sıklıkla yer verildiği, koşullu yükümlülüklerle ilişkin olarak ise, İşletme Aleyhine Açılan Davalar ve Verilen Teminatlar kalemlerine sıklıkla yer verildiği tespit edilmiştir. Çalışma kapsamındaki şirketlerden Koşullu Varlık ve Koşullu Borçlar başlığı altında raporlama yapan tek şirket, Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'dir. Bunun dışındaki şirketlerin koşullu varlık ve yükümlülüklerle ilişkin dipnot açıklamalarına Taahhütler başlığı altında yer verdiği görülmüştür. Örneğin; Tüpraş-Türkiye-Petrol Rafinerleri A.Ş. ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. koşullu varlık ve koşullu yükümlülüklerine ilişkin bilgilere Taahhütler başlığı altında yer vermiştir.

➤ İşletmelerin finansal tablolarında Diğer Karşılıklar başlığı altında sunulan karşılık kalemlerinin detayına yer verilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak işletmelerin finansal durumunun daha sağlıklı değerlendirilebilmesi ve ayrıca finansal tabloların karşılaştırılabilirliği açısından karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlık kalemlerinin sektör farklılıkları da dikkate alınarak standart hale getirilmesi ve "Diğer Karşılıklar" başlığı altında sunulan karşılıkların ayrıntısının ayrıca sunulmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.

İzleyen çalışmalarda BİST 50 veya BİST 100 endeksine dahil şirketlerin TMS 37 kapsamındaki raporlamaları incelenerek karşılık, koşullu yükümlülük ve koşullu varlık sunumlarına ilişkin daha detaylı sonuçların elde edilmesi mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ö. (2000). Bankalarca Ayrılan Karşılıklar: Teorik Yaklaşım ve Uluslararası Uygulamalar. *Bankacılar Dergisi*, 1-17.
- Adiloğlu, B., & Yücel, G. (2017). Dünyanın En Büyük Karşılıkları; BP PLC, VW AG. *MAYIS-HAZİRAN 2017*, s. 13-30.
- Akcanlı, F. A. (2003, TEMMUZ). Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Türkiye'deki Uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akça, N., & Gönen, S. (2015). Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatı Kapsamında Değerlendirilmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1-17.
- Ataman, B., & Gökçe, G. (2017). *Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları (Bobi Frs) Uygulamaları*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Ataman, B., Gökçe, G., & Çakıcı, C. (2016). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Atan, M. (2015). Yaratıcı Muhasebe Teknikleri İle Finansal Tablo Manipülasyonu ve Örnek Uygulamalı Finansal Tabolar . *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
- Ayçiçek, F. (2011). Türkiye Muhasebe Standartlarında Bugünkü Değerinden Ölçülen Varlık ve Yükümlülükler. *Mali Çözüm*, 1- 443.
- Aydın, R. (2015, Kasım). İş Güvenliği Tazminatlarının TMS 37'ye Göre Raporlanması ve Perakende Sektöründe Dipnot Analizi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Barnes, J., Garry, A., Moore, R., Carr, L., Jones , T., & Patel, T. (2019). International GAAP EY International Financial Reporting Group. J. Barnes, A. Garry, R. Moore, L. Carr, T. Jones, & T. Patel içinde, *Generally Accepted Accounting Practice Under International Financial Reporting Standarts* (s. 1-4842). United Kingdom: EY, John Wiley, SONS, INC.
- Cebeci, Y., & Cavlak, H. (2018). Karşılıkların Türkiye Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Şirketlerde Kullanımı. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 109-128.
- Çağlar, O. (2011). Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılan Karşılıklar: TMS Hükümleri ve BDDK Tebliği. *Mali Çözüm*, 273-286.
- Çetin, A., & Öğüz, A. A. (2010). Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların İncelenmesi . *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 1-24.

- Çiçek, H. (1998). Türkiye Muhasebe Hukuku'nda Karşılıklar ve Uluslararası Standartlarla Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Muğla: Muğla Üniversitesi .
- Demir, Ş. (2007). UFRS (TMS) Değerleme Hükümleri Kocaeli SMMM Odası Eğitim Yayınları Dizisi-9.
- Demir, F. (2019). TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıklar Standardı'nın İncelenmesi ve Bir Örnek Olay Çalışması. *TEZ*. Afyonkarahisar.
- Elliott, B., & Jamie, E. (2017). *Financial Accounting and Reporting*. United Kingdom: Pearson Education Limited.
- Galip, Y. (2017). Profesyonel Spor Klüplerinde TMS-37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı ve TMS-38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı Uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gerşil , A., & Sönmez, F. (2007). Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar (25 No'lu SPK Tebliği Onsekizinci Kısım, 37 No'lu TMS ve İlgili Mevzuat Hükümlerine Göre). *Mali Çözüm* , 1-243.
- Güleç, Ö. F., & Arda, I. (2019). İşletmelerde Karşılık Kullanımının İncelenmesi: BİST 100 Uygulaması. *XIII. IBANESS İktisat, İşletme ve Yönetim Bilimleri Kongreler Serisi*, 1-15.
- Gürer , H. (2008). TMS Kapsamında Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıklar ve Vergi Uygulamaları İle Karşılaştırılması. *VI.Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu* (s. 1-274). Antalya: Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası.
- İbiş, C., Selvi, Y., Yılmaz, F., Sipahi, B., Demir, V., & Sarıoğlu, K. (2009). *Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları: Açıklamalar ve Uygulamalar*. İstanbul: İSMMMMO.
- İnanç, R. (2019). Muhasebe Standartlarına Göre Karşılıklar, Muhasebeleştirilmesi ve Vergi Usul Kanunu İle Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kaban, N. (2007). Muhasebenin İhtiyatlılık Kavramının Karşılıklar ve Yedekler Açısından Karşılaştırmalı Bir İncelemesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İZMİR.
- Kamu Aydınlatma Platformu, <https://www.kap.org.tr/tr/>
- Kamu Gözetimi Kurumu, https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/Hesap_Plani_Taslagi_Gorusler_Sonrasi_21_07.pdf
- Karabınar, S. (2014). *Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı*. Sakarya: Sausem.
- Koç, F. (2018). Tms/Tfrs İle Vergi Mevzuatındaki Değerleme Farklılıklarının Finansal Durum Tablosu Üzerine Etkisi: Bist'deki İşletmelerin Uygulamaları Üzerine Bir Analiz. *Doktora Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

- Mirza, A. A., Orrell, M., & Holt, G. J. (2008). *IFRS Practical Implementation Guide and Work*. John Wiley and SONS, INC.
- Öğüz, A. A. (2007). Türkiye Muhasebe Standardı-TMS 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı'nın İncelenmesi ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi .
- Örten, R., Kaval, H., & Karapınar, A. (2007). *2007 TMS-TFRS Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları* (11 b.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özbek, S. (2016). TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı İle Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Kanunlarının Karşılaştırılması ve Borsa İstanbul'da İşlem Gören Şirketlerde Uygulaması . *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.
- Özer, F. (2012). TMS 37 Kapsamındaki Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve İşletme Performansına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Özerhan, Y., Yanık, S. (2015). TMS-TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamaları Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları
- Özkan, Ö., & Kocamış, U. T. (2011). Karşılıklar Standardı İle Vergi Kanunu'na Göre Karşılık Kavramının İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm*, 191-214.
- Öztürk, C. (2011). Finansal Tabloların Dipnotlarda Sunulan Muhasebe Politikalarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Polat, B. (2015). 5411 Sayılı Bankacılık Kanunundaki Özel ve Genel Karşılıklar, Muhasebeleştirilmesi ve Vergi Mevzuatı Karşısındaki Durumu. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- Rees, H. (2010). *The IASB's Proposed Amendments to IAS 37, Accounting in Europe*. London: International Accounting Standards Board.
- Saban, M., Küçükler, M., & Küçükler, H. (2019). Garantilerin Muhasebe Standartları Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 1-8.
- Sağlam, N., & Azgın, N. (2016). Türk Ticaret Kanunu ve Son Yasal Düzenlemelerin Finansal Raporlama ve Denetime Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 1-12.
- Sağlam, N., Yolcu, M., & Eflatun, A. O. (2012). *UFRS (UMS-TFRS-TMS) Uygulama Rehberi, Açıklamalı Örnek Uygulamalı, Muhasebe Kayıtları İle Zenginleştirilmiş, VUK-KUK Karşılaştırmalı, İlk Geçiş Uygulaması*. Ankara: Hipotez Yayınları.
- Sayım, F., & Ardıç, M. (2012). Banka Bilançolarında Aki Kredi Karşılık Kalemlerinin Dışa Yansıma Biçimleri. *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, 1-16.

- Sevilengül, O. (2020, Mart). Muhasebede Karşılıklar. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21-37.
- Suat, Y., & Karanlık, S. (2008). Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-37) Kapsamında Karşılıklar ve Garanti Giderleri. *MÖDAV*, 1-17.
- SUER, Z. A. (2014). The Recognition of Provisions: Evidence from BIST100. *Procedia Economics and Finance* 9 (. ELSEVIER.
- Şerifler, Ü. (2019, Nisan 20). *TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar*. accafin : <https://www.accafin.com/muhasebe/ifrs-ias-ufrs-tms-usgaap/tms-37-karsiliklar-kosullu-borclar-ve-kosullu-varliklar> adresinden alındı
- SPK (2008). Seri:XI, No:29 Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği.
- Tosunoğlu, B., & Cengiz, S. (2019). TMS 7 Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıklar Standardına İlişkin Muhasebe Uygulamaları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 61-82.
- Uluslan, H. (2004). Koşullu Borç Zarar Karşılıklarının Ölçümü Kayıtlanması ve Sunumu . *Mali Çözüm Dergisi*, 1-20.
- Usul, H., & Keçe, F. Ö. (2016). TMS 37 Kapsamındaki Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıkların Muhasebeleştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 1-12.
- Yıldırım, G. (2019). BOBİ FRS Karşılıklar Standardı ve Uygulaması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-11.
- Yolcu, İ. (2010). Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği İle TMS Uyumlaştırılması Ve Örnek Hesap Planı. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yök Tez.
- Yükçü, S., & Yaşar, Ş. (2013). Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların TMS 37 Standardı Kapsamında İncelenmesi . *Muhasebe Ve Denetim Bakış*, 1-133.

ÖZGEÇMİŞ

Murat AYDIN, İlk ve ortaöğretimini Ağrı 75. Yıl ilköğretim okulunda, Lise öğretimini ise Ağrı Hayrettin Atmaca Anadolu Lisesinde tamamladı. Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümünü 2017 yılında tamamlayarak lisans derecesi almaya hak kazandı.